SECRET

Ex. Nr. 434

STUDII ȘI DOCUMENTE

9

AUGUST 1971

SECRET

Exemplar nr. 434

STUDII ȘI DOCUMENTE

Vol. 9

August 1971

S U M A R

S T U D I I

Maior HORIA BRESTOIU – Cercetător ştiinţific principal – — Puncte de vedere asupra unor probleme ale independenţei şi suveranităţii statului român în preajma şi în timpul celui de-al doilea război mondial, reflectate în activitatea şi poziţia aparatului de informaţii şi contrainformaţii din ţara noastră (Partea a II-a) . . . .

Cpt. VASILE Gr. BOBOCESCU – Cercetător ştiinţific – — Unele aspecte privind activitatea organelor de informaţii şi contrainformaţii române în timpul primului război mondial (1914–1918) (Partea a III-a) . . . .

Lt. col. NICOLAE MEIANU – Cercetător ştiinţific I – — Noi acţiuni informative şi contrainformative ale Serviciului Secret (în perioada 1928–1930) . . . . .

Maior ION DĂIANU – Doctor în filozofie – — Unele consideraţii cu privire la conţinutul şi formele propagandei împotriva orînduirii socialiste desfăşurate de diferite categorii de elemente ostile (Partea a II-a) . . .

Lt. col. ION C. GRECESCU – Doctorand în drept – — Utilizarea de către cadrele şi agenţii serviciilor de spionaj străine a imunităţilor şi privilegiilor diplomatice, pentru culegerea de informaţii secrete despre Republica Socialistă România (Partea a II-a) .

Puncte de vedere asupra unor probleme ale independenţei şi suveranităţii statului român în preajma şi în timpul celui de-al doilea război mondial, reflectate în activitatea şi poziţia aparatului de informaţii şi contrainformaţii din ţara noastră

Partea a II-a

Maior HORIA BRESTOIU
cercetător ştiinţific principal

În prima parte a materialului nostru, pe fondul evoluţiei evenimentelor politice din perioada interbelică din România, am stăruit asupra unor aspecte cauzale specifice ale activităţii aparatului român burghez de ordine şi informaţii, cu scopul de a sublinia îndeosebi unele din reacţiile acestui aparat în faţa ingerinţelor naziste. Problema, avînd un caracter evident exhaustiv, a impus o delimitare necesară la acele coordonate de natură esenţială în care se puteau înscrie în genere probleme de analiză a poziţiei şi a comportamentului unui aparat de informaţii şi contrainformaţii, ca mod de reflectare a politicii statului său.

Subliniam, nu fără un anume accent, că pe măsura apropierii de etapa imediat premergătoare celui de al doilea război mondial, sub raportul specificului dominant, activitatea fostului aparat avea de rezolvat un număr infinit mai mare de probleme, între care, cele mai acute se dovedeau a fi cele apărute în frontul spionajului economic, ca urmare a faptului că problemele fundamentale în care România se afla permanent şi cu premeditare atacată, erau reprezentate de acţiuni şi tendinţe de frustare a economiei naţionale, a acaparării bogăţiilor şi resurselor sale naturale.

Prin urmare, cum s-au reflectat în activitatea şi atitudinea aparatului burghez de ordine şi informaţii, evenimentele de după anul 1938 ?

Instalarea la guvernare a grupării de esenţă fascistă Goga-Cuza, a reprezentat evident, un simplu calcul politic al regelui Carol al II-lea, care, după ce i-a permis o şedere de 44 zile în fotoliile ministeriale, la 10 februarie 1938 şi-a instaurat propria sa dictatură. Din guvernul condus de patriarhul Miron Cristea, făceau parte numeroase elemente reacţionare, dar şi personalităţi ieşite din rîndul vechilor partide burgheze, care aveau o poziţie antihitleristă şi care considerau dictatura regală capabilă să oprească ascensiunea la putere a Gărzii de Fier.

În planul politicii externe a anului 1938, războiul devenea o realitate apropiată. Încă la 5 noiembrie 1937, aşa cum rezulta din documentul Hossbach despre care am amintit, apăreau cu claritate intenţiile lui Hitler de a pregăti dezlănţuirea războiului cu Cehoslovacia. Se cunoaşte faptul că încă la începutul anului 1938 Hitler a şi dat dispoziţiuni să fie elaborat „planul verde" — planul de agresiune împotriva Cehoslovaciei.[1])

România analizează cu temeinicie şi-şi defineşte linia generală politică, tactică, precum şi pe cea privind apărarea sa militară. În şedinţa Consiliului Superior al Armatei din 19 aprilie 1938, în care s-a expus punctul de vedere al Marelui Stat Major, se sublinia că „în situaţia politică actuală, mai ales după alipirea Austriei de către Germania, pericolul iminent este la vest, unde Ungaria şi cu deosebire Germania, ne-ar putea pune în situaţia de a duce un război în condiţiuni foarte grele, fără un ajutor eficace din partea Cehoslovaciei, care ar putea fi înăbuşită de Germania chiar şi fără sprijin jugoslav. Toţi membrii Consiliului sînt de acord cu acest punct de vedere".[2]) Desluşim, pe fondul acestor analize existenţa unor informaţii obţinute pe baza unei anumite orientări. Trebuie spus că îndeosebi aparatul român de informaţii şi contrainformaţii militare a urmat o linie de activitate temeinic analizată, şi cu rezultate expuse cît mai obiectiv cu putinţă.

1938 este de asemenea anul în care Hitler a reorganizat radical conducerea forţelor armate. La 4 februarie 1938 are loc promulgarea legii prin care Hitler concentrează în mîinile sale întreaga putere militară. Ministerul de război a fost desfiinţat, iar în locul lui a fost înfiinţat Comandamentul suprem. „Comanda tuturor forţelor armate este înfăptuită personal şi nemijlocit de führer — cancelar al Reichului german. Lui îi este subordonat, în calitate de Mare stat major, comandamentul suprem care a luat locul departamentului forţelor armate din Ministerul de Război şi totodată îndeplineşte toate funcţiile acestui minister".[3]) Evident această reformă subordona definitiv armata conducerii fasciste.

În martie 1938 anexarea Austriei de către Germania nazistă a deschis poarta spre pătrunderea acesteia din urmă spre sud-estul Europei. În ce o privea, României i se rezervase desigur un loc aparte. De altfel, încă din 1937, aproape jumătate din exportul României se îndrepta deja spre Germania, „acest stat devenind, ca urmare, clientul care are întotdeauna dreptate".[4])

---

[1]) D. Melnikov : „Complot împotriva lui Hitler" Ed. Politică. Buc. 1963, p. 70
[2]) Arhivele M.F.A., M.St.M., mapa 51, fila 757.
[3]) D. Melnikov : op. cit. p. 67—68.
[4]) Jacques de Launay : „Istoria secretă", Buc. 1970, Ed. St. p. 167.

Anul 1938 va concretiza deci cu suficientă evidenţă actele şi manevrele politice de natură a arunca România în braţele Germaniei.

În intenţia de a-şi asigura noi poziţii în România, guvernul nazist a căutat să speculeze în mod deosebit în primăvara şi în vara anului 1938, dificultăţile de care se lovea guvernul român în schimburile economice cu Marea Britanie şi Franţa, precum şi faptul că prin cotropirea Austriei, Germania hitleristă căpătase controlul asupra nodului de comunicaţii între estul şi vestul Europei.

Fără îndoială, România se afla într-o situaţie deosebit de grea, creată şi amplificată chiar de atitudinea de indiferenţă pe care Anglia o manifesta în faţa încercărilor României de a menţine un anumit liant al vechilor relaţii economice tradiţionale. În acelaşi timp, ea avea de înfruntat voinţa decisă a Germaniei ca România să-i devină docilă. Fiind astfel hotărîtă să-şi atingă scopul, Germania nu scăpa nici un prilej de a specula renunţările engleze. În România se acredita astfel în mod treptat ideia că politica engleză conciliatoare, gen Chamberlain, va sfîrşi în mod clar prin a face cadou Germaniei prioritatea economică în Balcani. Ştiind acest lucru Germania nu mai prididdea de a face în sud-est avansuri şi presiuni, recurgînd la cunoscutele-i stratageme, de aţiţare şi amplificare a neînţelegerilor României cu unele state vecine, pentru a se putea apoi posta în rol de arbitru cu beneficiul propriu. Oricum, Germania nazistă îşi însuşise bine dictonul „Divide et impera".

La 30 septembrie 1938, Fabricius, ministrul Germaniei la Bucureşti, comunica ministrului de externe al Reichului că **„a sosit momentul să ajutăm România** (subl. ns. HB.), să găsească o piaţă pentru desfacerea produselor sale agricole, punînd în aplicare proiectul Agenţiei de cereale a Reichului (Reichsgetriedstelle), care prevede cumpărarea de 400—500.000 tone de grîu. **Deoarece negocierile anglo-române privind livrarea grîului românesc nu au dat rezultate — acordul în chestiune a rămas literă moartă — în felul acesta am acorda economiei române un sprijin considerabil şi i-am face, ca să zic un „serviciu prietenesc"** (n.n. se remarcă caracterul ironic, dar şi interesat al notei). **„Germania ar preface din nou România în debitorul său,** ceea ce ar îndemna-o să ne dea comenzi. Tranzacţia care prevede lărgirea şi punerea pe picioare a fabricii de avioane din Braşov... ar putea fi combinată cu aceste comenzi **şi noi am putea obţine fără îndoială şi o anumită cantitate de petrol.** Pe scurt, există o sumedenie de posibilităţi favorabile, eu aş vrea să propun ca totul să fie pus în mişcare, pentru a face în sfîrşit un pas înainte în direcţia apropierii celor două ţări". [5])

Iată cum România nu mai constituia decît un obiect de tîrg privind pierderea independenţei sale economice. Fabricius îşi „alegea" termenii economici cei mai favorabili, şi aceasta, întrucît el avea temeiuri puternice să considere problema subordonării economice a României ca perfect realizabilă. Unul dintre cele mai semnificative temeiuri pentru el, îl forma însăşi voinţa lui Chamberlain de a lăsa liber terenul în

[5]) Reprodus din : Les Arhives secretes de la Wilhelmstrasse, vol. V, livre 1, document nr. 209".

România penetraţiei germane. Aspectul ne este confirmat pe deplin de un fapt petrecut în Anglia la 28 noiembrie 1938, cînd au avut loc convorbiri între Ashton Gwatkin, directorul Departamentului economic din cadrul Foreing-Ofice-ului şi un reprezentant al legaţiei germane. Convorbirile privitoare la politica economică-britanică în Balcani, au relevat tendinţele cele mai tipice ale conciliatorismului englez din acea vreme.

În comunicarea Legaţiei Germane către ministerul său de externe pe marginea acestor convorbiri, se arată că „Ashton Gwatkin s-a referit la declaraţia primului ministru din cadrul Camerei Comunelor (deci ce altceva putea fi mai clar dacă problema o ridicase însuşi primul ministru al Angliei şi chiar într-un asemenea cadru - n.n.), în cuprinsul căreia, **britanicii au recunoscut faptul că Germania constituie principalul client pentru statele balcanice şi în consecinţă, poate pretinde o poziţie predominantă în Balcani...** Dl. Ashton-Gwatkin mi-a spus că această **atitudine nu s-a schimbat cituşi de puţin...** În cadrul convorbirii cu consilierul de legaţie Rüter... a rezultat că această idee îi aparţinuse însuşi lui Leith-Ross (n.n — cel care redactase şi declaraţia menţionată a primului ministru, citită în Camera Comunelor şi care îndeplinea pe atunci funcţia de consilier economic al guvernului englez şi a arătat că ea **nu a însemnat altceva** decît o recunoaştere definitivă a priorităţii germane în Balcani..." [6]) Cu acelaşi prilej, s-au dat asigurări germanilor că „nu există nici un motiv de alarmă din cauza ştirilor apărute în presă, în legătură cu unele proiecte de împrumut pentru ţările balcanice. „Toate cercurile oficiale competente din Marea Britanie sînt convinse de faptul că împrumuturile fără o bază economică sînt nefolositoare şi că astfel de proiecte trebuie deci respinse. În cadrul convorbirilor cu românii, începute cu ocazia vizitei regelui Carol al II-lea în Marea Britanie şi chiar de la începutul lor, nu s-a pus deloc problema vreunui împrumut, ci de anumite proiecte economice" (era vorba despre construirea unor silozuri de grîu în România), menţionîndu-se şi cu privire la această problemă că se află „în studiu pentru a se vedea dacă sînt sănătoase din punct de vedere economic". [7])

Prin urmare, în ce privea Anglia, pe un asemenea fond, planurile hitleriste puteau avansa vertiginos în România.

Momentul, prin gravitatea sa, impunea deci o ripostă hotărîtă. La aceasta se gîndeau mulţi oameni politici ai vremii. Printr-o ciudată coincidenţă, în aceeaşi zi în care Keitel primea directive de la Hitler, cu privire la intenţia acestuia de a zdrobi Cehoslovacia printr-o acţiune militară, [8]) Armand Călinescu — politician burghez lucid şi realist, nota în însemnările sale : „Ne aflăm pe bulevardul invaziunilor. Metoda politică a României trebuie să constea într-o atitudine netă, demnă şi independentă. Germanii au reuşit pînă acum prin bluff. Lipsa de reacţiune la timp. **Cînd va înfrunta rezistenţa, nu se va mai aventura** (subl. ns.). De aceea, avertisment. Una e amiciţie şi afaceri economice cu Germania

[6]) Reprodus din „Documents on German Foreing Policy, Series D, vol. IV, documentul nr. 273.
[7]) I b i d e m.
[8]) D. Melnikov : „Complot împotriva lui Hitler". p. 70.

și alta e politica față de expansiunea ei agresivă".[9]) Pentru decizia acțiunilor sale împotriva agenturii nazismului în România — mișcarea legionară —, Armand Călinescu avea să fie asasinat de legionari. Viitorul avea să-i confirme însă convingerile.

Demn de relevat este și faptul că la 1 octombrie 1938 cînd s-a dat ordin să fie elaborat planul de invazie militară nazistă a Cehoslovaciei, în aceeași toamnă, un mic grup de ofițeri superiori germani considera totuși că Germania nu era pregătită pentru război și că din această cauză atacul împotriva Cehoslovaciei era prematur. **Ofițerii aceștia de sub conducerea generalului german Beck porneau de la premiza că aliații Cehoslovaciei din occident vor acționa cu hotărîre,** și nu vor îngădui ca teritoriul cehoslovac să fie anexat de armatele fasciste. Poziția acestor generali și ofițeri germani confirma odată mai mult faptul incontestabil că în acea perioadă, raportul de forțe în lume era de așa natură, încît, „dacă nu s-ar fi încheiat acordul de la München, agresiunea fascistă ar fi fost înăbușită în fașă". [10])

După cum au arătat însă evenimentele, oamenii politici de la Londra și Paris nu numai că n-au dat o ripostă hotărîtă planurilor lui Hitler, ci au și contribuit la înfăptuirea lor.

Mergînd pe linia compromisurilor cu Germania, Anglia și Franța au sacrificat Cehoslovacia, prin ocuparea regiunii sudete și reducerea Cehoslovaciei la situația unui stat vasal Germaniei. Acordul de la München (29 sept. 1938) grav act capitulard, a deschis drum larg Germaniei hitleriste spre țările din estul și sudul Europei. Prin aceasta, situația României s-a agravat. Ea pierduse în Chehoslovacia un aliat apropiat care era și unul din principalii ei furnizori de armament.

Lovitura „de palat" proiectată deci de unii generali sub conducerea lui Beck, așa cum explică istoricii vest-germani, nu a mai fost chipurile necesară, întrucît puterile occidentale „au cedat" de bunăvoie Cehoslovacia lui Hitler". [11])

Mai mult, la 30 septembrie, a doua zi după acordul de la München, Chamberlain îi propune lui Hitler să semneze o declarație comună, bazată însă pe sacrificarea intereselor altor popoare. Prin urmare, bluful continua. Însuși Hitler era conștient de acest bluff, dar profitînd de slăbiciunile celorlalți, continua să sarjeze. Celor din imediata apropiere, le crea impresia că acționează pe baza „marii sale intuiții". Oricum însă, bănuind în secret, că bluful său politic putea fi intuit și de alții, Hitler se străduia să alunge ideia și chiar să convingă pe unii oameni de stat despre inexistența ei. De pildă, referindu-se mai tîrziu la evenimentele de la Danzig, Hitler a făcut eforturi spre a-l convinge pe profesorul Burckhart *) „că el nu face un bluff". [12])

---

[9]) A.I.S.I.S.P., fond 3, dosar 65, p. 504.
[10]) D. Melnicov : „Complot împotriva lui Hitler", p. 70
[11]) I b i d e m, fila 73.
[12]) Jacques de Launay- „Istoria secretă", p. 229.
*) Înalt comisar al Ligii națiunilor pentru Danzig.

Anterior tragediei Cehoslovaciei, România își exprimase acordul de trecere prin teritoriul ei a trupelor sovietice în ajutorarea Cehoslovaciei. Acest acord ce fusese exprimat de ministrul N. Petrescu-Comnen, avea să fie confirmat de însuși W. Churchill. Cu prilejul vizitei sale în Anglia, întrebat de asemenea de către lordul Halifax, ministrul afacerilor străine al Marii Britanii, la 15 noiembrie 1938, asupra modului în care vede situația europeană după „aranjamentul" de la München, ministrul român N.P. Comnen avea să declare : „România n-a vrut să profite într-un nimic de dezagregarea statului cehoslovac... Ar fi fost o acțiune profund imorală și nepolitică să luăm parte la împărțirea trupului unui bun și credincios aliat... Catastrofa care a lovit Cehoslovacia a produs o dezorientare profundă a spiritelor în această țară". [13]) În aceeași discuție N.P. Comnen avea să pună în cauză, evident nu fără semnificație, obligațiile politice, juridice și morale care ar fi trebuit să revină Marilor Puteri față de Cehoslovacia, care, declarîndu-se docilă, a fost totuși supusă sacrificiului, în pofida asigurărilor și a sugestiilor ce i se făcuseră. Prin urmare, România lăsa limpede a se înțelege că pentru ea, valoarea unor asemenea garanții nerespectate, semnifica un blam pentru Anglia și Franța.

Și un asemenea blam era pe deplin justificat. România nu putea uita de pildă că, urmare a propunerii lui Chamberlain din 30 septembrie 1938, Hitler a acceptat cu bucurie să semneze așa numita declarație anglo-germană, la 6 decembrie 1938 parafîndu-se la Paris un act analog franco-german. Indiferent de interpretările ulterioare date de Ribbentrop și Bonnet asupra punctului 3 din acest act (în care era vorba de faptul dacă „relațiile particulare" pe care ambele țări le dețineau cu terțe puteri erau sau nu afectate prin semnarea declarației), faptele au arătat că această evoluție a relațiilor de compromis ale Angliei și Franței față de Germania, afecta inevitabil relațiile lor cu țările din estul Europei și în ansamblu situația acestora.

Pledoariile care au avut loc ulterior, erau mai mult de ochii lumii. În timp ce Bonnet susținea (în 1939) că „declarația franco-germană nu poate fi considerată ca avînd natura de a afecta relațiile particulare ale Franței cu țările est-europene, Ribbentrop reitera imperturbabil : „Este inexact. **Am făcut remarca expresă că Europa răsăriteană constituie sfera de interese germane...** În decembrie 1938 am semnat cu Bonnet pactul de neagresiune franco-german, **care implica dezinteresul Franței față de** sistemul ei de alianțe răsăritene. [14]) (subl. ns. HB). Dialogul oficial declanșat, afecta însă realmente, creîndu-i cinicului Ribbentrop posibilitatea de a putea afirma încă odată în public intențiile politice agresive naziste față de est, anticipînd ceea ce mai tîrziu se va numi „problema mîinilor libere în est" — vechi deziderat al lui Hitler formulat încă în „Mein-Kampf". [15])

---

[13]) Arhiva M.A.E., fond 71/Anglia, anul 1938—1939, vol. 40.
[14]) Jacques de Launay „Istoria secretă", pag. 206—207.
[15]) I d e m, p. 209.

*
* *

Principalele probleme care au stat în fața activității de contrainformații a aparatului burghez în perioada menționată, erau prin urmare determinate de lupta împotriva spionajului nazist și hortyst, îndeosebi împotriva primului, care-și îndeplinea în chip statornic rolul calului troian în România, precum și în celelalte țări, în virtutea principiului său de acțiune totalitară. De aici, existența unor numeroase implicații pentru siguranța internă și externă a statului. Nu intenționăm a ne opri cu deosebire asupra spionajului nazist, deoarece formează obiectul unui alt studiu. Vom remarca însă că linia generală a activității contrainformative a aparatului român înregistra o poziție în general corectă sub raport profesional, făcîndu-și o preocupare constantă din a urmări cu răspundere și conștinciozitate acea problemă atît de spinoasă și cu o evoluție riscantă, denumită în planurile de căutare a informațiilor „acțiunea hitleristă". Prin urmare, în genere au lipsit calculele carieristice ori prudențele determinate de o eventuală acoperire ulterioară. Evident au fost și excepții, unele grave chiar.

În acest mod, principalele componente ale aparatului român de ordine și informații au continuat să urmărească și să depisteze acțiunile naziste în România, fapt justificat în principal prin ceea ce era demonstrat, și anume că spionajul german acționa cu preseverență pentru subminarea independenței naționale a României, în direcția slăbirii capacității ei de rezistență.

În același timp spionajul nazist urmărea să contracareze și acțiunile serviciilor de informații ale Angliei și Franței pe teritoriul românesc. O asemenea împrejurare care punea probleme pentru aparatul român, a existenței unei acțiuni, nu putea să-l lase indiferent. În alertă se aflau și serviciile de informații engleze și franceze care acționau din mai multe motive între care, două erau considerate ca esențiale, deși se produceau în timp diferit : în vreme ce în perioada anilor 1933—1939, în activitatea acestor servicii străine prevalaseră interesele apărării propriilor poziții economice cucerite cu mulți ani în urmă în România și în general menținerea lor, în preajma declanșării celui de al doilea război mondial și în timpul acestuia, acțiunile serviciilor de informații ale celor două puteri s-au înscris pe linia slujirii pozițiilor strategice în Balcani, și deci și în România, împotriva mașinii de război naziste.

Aparatul român de ordine și informații va fi așadar confruntat, pe propriul său teritoriu cu două mari acțiuni de spionaj concurente, ceea ce reprezenta, fără îndoială, una dintre cele mai inedite situații în materie. Contradicția consta în aceea că dictatul unora era menit a submina existența altora, primejduind însă în primul rînd ființa noastră națională. Așa cum se vede, aparatul român de informații și contrainformații era nevoit să accepte o clasică formulă de nollens-volens care a dus România într-o situație cu grave urmări pentru ea, așa cum au fost pentru multe dintre popoarele Europei și ale lumii.

*
* *

Acțiunea de subordonare economică și politică a României de către Germania nazistă constituia însă un proces anevoios, a cărui soartă va fi decisă abia în ultimă instanță și numai prin intermediul măsurilor de forță. În atari împrejurări spionajul economic căpăta un caracter prioritar. Nazismul ataca cu o meticulozitate specifică, în care totul era calculat dinainte : ordinea loviturilor, caracterul provocărilor, reacția și anihilarea victimelor, motivarea surprinderii prefăcute, ori a mirării nevinovate. Se stabilea și conținutul documentelor ce trebuiau contrafăcute, declarațiile de pretinsă ofensă se redactau cu anticipație și spre finalul acestor tragedii trucate erau elaborate inevitabilele ultimatumuri. O funestă cronologie care se desfășura după un ritual propriu.

În România, adevărata față a intereselor germane nu mai avea însă a surprinde. Ingerințele ei erau o amară lecție întipărită în chip definitiv în memorie, astfel încît noua evoluție a evenimentelor nu avea decît să o reconfirme.

Materialele de sinteză ale Corpului Detectivilor din cadrul Siguranței Generale, Serviciului Secret și ale Secției a II-a a Marelui Stat Major, semnalările și acțiunile informative scoteau la iveală noi date și aspecte cu privire la modul în care menghina economică a Germaniei naziste strîngea România treptat și sistematic.

Într-unul din studiile sale de sinteză, Secția II-a informații, analiza în aprilie 1939, cu o deosebită competență, structura organelor de informații ale Germaniei naziste. Reține atenția faptul că această lucrare apărea la numai o lună de la încheierea „acordului economic" germano-român, fapt ce nu poate fi lipsit de o anumită semnificație pentru convingerile acestui aparat. În cadrul materialului se făcea o analiză temeinică și deloc amicală asupra evoluției structurii fiecărui organism al spionajului nazist, insistîndu-se mai ale asupra pericolului ce-l prezenta pentru România, așa cum se stabilise pe baza datelor și a informațiilor obținute. Este sigur că studiul urmărea să dea posibilitatea guvernului de a cunoaște elementele acestui serviciu de spionaj străin și a putea opune măsurile contrainformative necesare. Nu se poate nega nici faptul că asemenea materiale prezentau în acele grave momente politice, acte cu caracter fundamental necesare orientării politicii statului. Ele nu ne apar astfel ca simple studii de specialitate. Autorul își exprima deschis, încă din introducere convingerile sale asupra politicii externe a Reichului pornind pe coordonatele acestuia încă de la tendințele pangermane de la 1871, apoi rezumîndu-și opiniile prin caracterizarea dorinței nemăsurate de a domina Europa și chiar întregul glob.

Documentul reprezenta astfel și o opțiune politică, transmitea o convingere pe care o vom regăsi și la multe alte cadre ale aparatului militar român de informații și contrainformații, precum și în cadrul Serviciului Secret, care concurase la elaborarea acestui studiu, punînd la

dispoziție unele dintre cele mai importante date și informații de care dispunea.

Materialul viza în esența sa pericolul spionajului nazist și îndemna în mod deosebit a se avea în atenție mentalitatea nazistă, activă în privința spionajului. Pentru a caracteriza într-un mod cît mai plastic cu putință aceste aspecte, autorul apela la ideile atît de caracteristice apărute într-un articol din ziarul „Der Deutsche Radfabrer" din 1937 în care se dădea următorul sfat germanilor care mergeau în excursii peste hotare : „Ține minte drumurile, satele, orașele, turnurile de biserici și alte puncte de reper pe lîngă care treci spre a ți le aminti la nevoie ! Ține minte numele comunelor, rîurilor, lacurilor pe care le întîlnești ! Odată vei utiliza aceste cunoștințe în folosul patriei tale. Dacă treci peste poduri, observă din ce materiale și cum sînt făcute. Învață-te să măsori, să apreciezi lățimea rîurilor și vadurilor ce pot fi trecute pe jos și putința de a le găsi chiar în timpul nopții !"

Nevinovatele indicații sportive nu erau de fapt altceva decît măsuri sistematice de pregătire pentru spionajul prin observare directă. O asemenea concepție despre dezvoltarea gustului pentru frumosul naturii va duce la Anschluss, la dezmembrarea și apoi la înghițirea Cehoslovaciei, la ocuparea Memel-ului etc.

De fapt, pătrunderea spionajului economic nazist în România constituia un proces evolutiv raportat la interesul pe care România îl prezenta în cadrul politicii generale hitleriste, ca urmare a poziției strategice a resurselor sale umane și mai ales materiale. Pentru realizarea acestora Germania va întreprinde măsuri concrete de ordin politic, economic și militar menite a submina independența națională a României. Formele au fost multiple și îndreptate cu predilecție spre acaparare și penetrație cît și pentru combaterea pozițiilor ocupate de Franța și Anglia.

Restabilirea legăturilor informative antebelice nedepistate de aparatul autohton va reprezenta unul din aspectele principale ale începuturilor acțiunii spionajului nazist pe teritoriul României în noile condiții în care penetrația trebuia să fie susținută activ și tenace de către aceste vechi rețele. Concomitent, crearea unor noi și trainice legături informative trebuia să tindă la generalizarea procesului de penetrație informativă, procedeu practicat de altfel în întreaga zonă balcanică.

Calea cea mai fecundă pentru infiltrarea nazismului va fi aceea a înființării de firme, societăți și întreprinderi care vor fi încadrate cu un personal din cel mai „calificat" în școlile de informații germane. Prin urmare această pîrghie a relațiilor economice se va întinde asemenea unei magme, reușind prin presiuni, șantaj și promisiuni să zmulgă României o serie de acorduri economice și comerciale nedorite și păgubitoare.

Aceste rezultate nu au fost însă întîmplătoare. Ele se datorau nu numai slăbiciunii României dar și cedărilor Angliei și Franței care erau foarte serios marcate de țarele conciliatorismului. Nu trebuie uitat că adversarul manifesta o hotărîre demnă de o cauză mai bună și că cea mai mică lipsă de fermitate ori ezitare erau imediat fructificate de el. Pentru a discuta obiectiv, astăzi, trebuie avută în vedere, e drept ca o tristă experiență, faptul că Germania ataca problemele economice cu o rară tenacitate în disputele cu părțile concurente. Ea desfășura încă de la 1890 un permanent război economic în care reușise să cîștige numeroase partide sau dispute. Aici ea era într-un fel, în domeniul în care se simțea mai în siguranță datorită spiritului său de ordine și inventivitate, care îi permitea să se desfășoare aproape nestingherită, căpătînd astfel în mod treptat influența de care avea nevoie. De aceea unele încercări de duel pe acest front, tratate superficial de Anglia și Franța, pregătite fără a ține seama de aceste calități reale ale adversarului, părînd chiar a-i subestima forța și duritatea, au dus la eșecuri.

Războiul economic își avea fără îndoială legile sale și Germania și le însușise bine. În același timp ea ataca economicul și de pe o solidă bază informativă. Economicul a fost astfel complementat permanent prin organizarea temeinică a obținerii informațiilor specifice cît și prin cadre dintre cele mai calificate. În acest mod, fără a subestima sau supraevalua elementele de forță nazistă folosite cu predilecție în războiul economic, fără a neglija calitatea materialului cu care lucra, prețul ieftin sau abilitatea celui ce purta tratativele, elementul informațional rămînea totuși esențial, pe baza lui putîndu-se adopta o întreagă gamă de metode tactice constînd în avansări ori retrageri, în oferte sau cereri, în pretenții sau concesiuni, toate dispuse după atuurile ori slăbiciunile partenerului, pe care reușea să-l cunoască cu anticipație.

Pe acest plan, al politicii economice a Reich-ului, a fost exprimată părerea că, spre deosebire de latura politică ori militară, falimentare de altfel, cea care s-a dovedit a fi destul de temeinic organizată a fost aceea a economiei, impusă evident și prin lipsa de scrupul, prin jaful mondial și spolierea nemărginită a unor țări și popoare întregi.

Această realitate nu a fost înfăptuită numai cu ajutorul organizațiilor de spionaj din interiorul Germaniei. Penetrația în exterior a fost în mod deosebit sprijinită de către organizațiile economice din străinătate, care au avut misiuni de spionaj și au împînzit lumea. Rețelele lor de informații au însoțit permanent procesul economic, de la locul de producție pînă la piețele de desfacere. Case de comerț, agenturi de comision, bănci, societăți de toate specialitățile au fost acaparate. Totul se înregistra și mergea ierarhic la centrală. Era studiată situația personală a oamenilor din sectoarele cheie sau cea a cărora prezentau perspectiva de a ajunge în funcții de conducere, pentru a li se întocmi fișe personale. Era analizată conjunctura generală, mai ales prin prisma posibilităților viitoare, totul fiind prin urmare catalogat. Cînd era cazul nu se pierdea posibilitatea folosirii imediate. În concepția nazistă însă, atunci cînd se pregătea războiul, interesa îndeosebi potențialul de viitor. Acesta trebuia cucerit și adus în stăpînirea germană din economia mondială, pentru a lipsi inamicului. S-ar putea presupune că cele de mai sus ar fi rodul fanteziei. Dar cadrele aparatului român de informații și contrainformații știau despre aceste intenții și reconstituiau cu răbdare aceste organizații de spionaj economic ale Germaniei naziste aflate pe teritoriul țării noastre.

Este în afară de orice îndoială că în România au funcționat agenții și secții ale numeroaselor federații, comunități, birouri ori servicii ger-

mane care erau de fapt rezidențe sau oficine de spionaj. Hățișul lor prindea România în ciuda opoziției și a intereselor sale divergente față de cele ale Germaniei naziste. În fapt ne aflam în fața unei organizări pe cît de complicată pe atît de meticuloasă. Cele mai felurite asociații de cele mai diverse profesiuni desăvîrșeau o țesătură unitară pe fondul intențiilor naziste. Cîteva dintre ele, așa cum funcționau în Germania, ne vor putea forma o imagine plastică asupra modului în care era organizat spionajul economic nazist. „Federația personalului salariat german din industrie și comerț" (Deutsche Hendels und Industrieangestellten Verband : D.H.V.) era de pildă o imensă organizație „profesională" cu filiere organizatorice în cadrul germanilor din străinătate. Ea ținea cursuri informative și întocmea regulat rapoarte. Pot fi amintite foarte multe asemenea organizații. De pildă, „Comunitatea de muncă a inginerilor germani din străinătate" (Arbeitsgemeinschaft der Ausland Ingineur) ; „Serviciul economic german", care avea sediul la Berlin și reprezenta o importantă organizație de informare economică ce funcționa sub auspiciile statului, dar ca organ autonom, pentru a i se asigura libertatea de acțiune. În mod evident prin lucrările sale colabora cu Ministerul de Externe și cu Ministerul Economiei Naționale și avea legături cu toate asociațiile conducătoare particulare ale industriei și comerțului german. Bineînțeles, o parte din lucrările sale erau făcute la sugestia serviciilor de informații germane care găseau la acest oficiu un izvor neprețuit de informații economice și tehnice. În această privință trebuie subliniat de altfel că importanta organizație despre care este vorba a fost larg folosită și de către statul major economic german, pentru conducerea organizării armatei din punct de vedere material, al stocării de materiale și al producției. În timpul războiului, agenții săi încadrați în formațiuni militare au fost în toate regiunile ocupate și au colaborat la ridicarea bunurilor materiale, la organizarea producției locale, la culegerea și verificarea informațiilor. Cine ar putea spune că experiența administrației militare germane a României din primul război mondial nu era „fructificată" ? Tradiția celebrului Wirtschaftsstab — stat major economic — își va arăta roadele și în cel de al doilea război mondial.

Fiindcă discuția angajează aspectul penetrației și acaparării, pe fondul spionajului economic, va trebui să se observe și alte fapte edificatoare asupra eficienței de contracarare ce se atribuie în general aparatului contrainformativ al unui stat, într-un atare domeniu de activitate.

Alarmat de intensitatea fenomenului expansiunii Germaniei în estul și sud-estul Europei, guvernul României va ordona în anul 1939 Secției a II-a a Marelui Stat Major să întocmească un amplu studiu în care să analizeze caracterul și evoluția acestei expansiuni. Utilitatea se va dovedi foarte mare, am putea spune cu înrîuriri asupra însăși liniei politice externe românești față de Germania în acea perioadă. Studiul astfel întocmit va fi depus pe masa guvernului român în ianuarie 1939. Analiza argumentelor, multitudinea de date și fapte cuprinse, relevă o impresionantă documentare asupra problemei, un însemnat material informativ însoțit deopotrivă de o bogată experiență profesională, la care se adăugau cunoștințe multilaterale de natura istoriei, geografiei și economiei, toate închegate unitar și prezentate pe un fond general patriotic bine conturat. Un asemenea document va reprezenta atît o competență cît și o poziție politică față de problemele statului din acea perioadă și soarta națiunii române.

Proiectele expansiunii germane erau analizate încă din lucrările apărute la sfîrșitul secolului al XIX-lea dîndu-se exemple și din broșurile anonime publicate la Berlin la Editura Thorman în anul 1895 și difuzate în masele germane de către cercurile pangermaniste. Nu vom intra în amănunte, subliniind că lucrarea descria concret în ce consta viziunea acestor teze asupra unui mare imperiu german, evoluția concepției înainte și după anul 1914, dar mai ales după 1933. Atrăgînd atenția asupra pregătirilor care se manifestă în politica germană internă „printr-o vie propagandă de popularizare și exaltare pentru drepturile și marile misiuni ale națiunii germane", autorii arătau în mod realist că în acest domeniu, „se exploatează cu succes mizeria în care trăiește majoritatea populației sale astăzi, din cauza pregătirilor pentru război și faptul că este supusă la mari privațiuni".

Nu vom comenta aceste aprecieri, ele susținînd ideea expansiunii și pericolul acesteia pentru România.

Pe plan diplomatic și militar erau supuse analizei toate acțiunile celui de al III-lea Reich duse pînă atunci, pentru a se conchide că „niciodată pînă în prezent Germania nu s-a găsit într-o situație mai favorabilă pentru a-și împlini țelurile sale pangermaniste în Europa centrală și orientală".

Pe plan militar se aveau în vedere pregătirile efectuate pentru întărirea puternicelor poziții defensive de pe frontiera de vest și de pe litoralul mărilor Nordului și Balticei ; organizarea și înzestrarea armatei cu cele mai moderne mijloace de luptă (în special unități de aviație și unități moto-mecanizate și plasarea lor pe frontierele orientale), instruirea într-un ritm accelerat a contingentelor și completarea cadrelor de ofițeri ; intensificarea producției de război, înmulțirea depozitelor și și stocajelor în materiale necesare armatei în caz de război și în sfîrșit, pregătirea națiunii întregi și a teritoriului german pentru războiul totalitar.

Ne aflam prin urmare în fața unei lucrări profesionale remarcabile. Nu considerăm exagerat faptul că lectura acesteia de către cercurile conducătoare române le punea în situația de a cunoaște crudele realități și de a stabili sensul politicii lor.

Drept urmare în această perioadă, a anilor 1938—1939, politica României era orientată în justificatele coordonate ale prudenței, datele de care dispunea nefiind deloc optimiste pentru ea.

Spre o asemenea concluzie de altfel, de precauțiune dar și de vigilență din partea României, duceau și alte aspecte ce rezultau din materialele informative ale timpului sintetizate în amintitul studiu cu privire la expansiunea germană în sud-estul Europei.

Cu deosebită obiectivitate, studiul relata conținutul informațiilor, fără a-l interpreta sau înflori cu idei personale inutile. Realitatea era și așa, suficient de amenințătoare. „România, după părerea germană, incomplet înarmată astăzi, va capitula ușor în fața unui puternic atac dat prin surprindere de către armata maghiară, susținută de cea germană,

România, cu bogatele sale resurse în produse agricole și petrol, va constitui cea mai **bună, sigură și imediată bază de aprovizionare**, spre **continuarea expansiunii germane în est sau spre sud-est"**. (subl. ns.).

În concluziile generale, autorii afirmau că : **„Cea mai probabilă intențiune a Germaniei, în acest an, este să realizeze etapa cea mai ușoară și mai sigură, adică penetrațiunea spre sud-est prin România, pentru a stăpîni gurile Dunării, a-și amenaja o bază puternică la Marea Neagră și a-și crea o puternică și largă bază de operații (strategică și economică), pentru ca să poată trece apoi la ultima și cea mai grea etapă în expansiunea sa spre est și sud-est"**. [16]) (subl. ns.). Această etapă grea, era fără îndoială, Uniunea Sovietică.

Autorii prezentau în al doilea volum la această lucrare, hărți, schițe, scheme și diagrame, reliefînd date și procente. Pentru o deplină edificare asupra penetrației economice și implicit asupra rolului și eficienței spionajului economic, ei prezentau însăși balanța comercială de import-export a statelor din bazinul dunărean cu Germania în perioada 1933—1938, din care rezulta, în ceea ce privea situația României, o evoluție marcată. Prin urmare un comerț prosper... la care ea consimțea cu numeroase rezerve, România fiind evident păgubită prin multiple mașinațiuni care nu fac obiectul lucrării noastre. Punctul forte îl va reprezenta „acordul" economic din martie 1939 pe care România îl va pune în vigoare destul de tardiv, la sfîrșitul anului 1940. El a fost urmat de alte tratate oneroase, ce au dus la subordonarea economiei românești intereselor Reich-ului german.

Rămîne însă a observa că, cu toată perseverența în acțiunea de subordonare, acesta s-a lovit în România de o rezistență activă care, nu a acceptat să cedeze ușor ci s-a opus în acei ani, după puterile sale.

Pe măsura expansiunii, aparatul de informații și contrainformații din România va continua să reacționeze cu promptitudine. În iulie 1939, într-un studiu al Serviciului Secret intitulat „Situația ce se crează în interiorul României de Germania", se continua de fapt lucrarea din ianuarie 1939 și privea aceeași gravă problemă a expansiunii germane către estul și sud-estul Europei. Menționînd că în concepțiile conducătorului de azi al Germaniei, acesta rămîne nestrămutat pe linia hotărîrilor luate, **„România se găsește pentru a doua oară în fața unei realități** (prima realitate era cea a primului război mondial-n.n.), **care justifică necesitatea examinării preventive a situațiunii ce ni se crează**, deoarece poporul german... este condus în mod fatal către actul real al expansiunei". [17])

Guvernul era prin urmare sesizat că „din totalitatea informațiunilor pe care acest serviciu le posedă, rezultă în mod cert că Germania se află din nou într-o astfel de situație, încît atingerea obiectivului din trecut, (adică a problemei României) a devenit din nou preocuparea sa principală de azi... La aceste constatări trebuie să fie adăugată și enervarea din ce în ce mai accentuată a cercurilor conducătoare germane care au fost obligate să asiste din luna martie și pînă în prezent

---

[16]) Fond documentar, Biblioteca C.S.S. II/1—926, p. 43.
[17]) Fond documentar 229, vol. 91, p. 39.

la desfășurarea unor evenimente de o deosebită importanță, care au schimbat mult situația în defavoarea Germaniei". [18]) (autorul se referea între altele la introducerea serviciului obligatoriu în Anglia, la atitudinea Statelor Unite ale Americii, la încheierea acordului cu Turcia etc.).

Studiul avea însă să analizeze situația ce se încerca „a ni se crea de Germania în interiorul țării noastre, la adăpostul relațiunilor de ordin economic".

Deosebit de importantă era aprecierea că „întreaga opinie publică românească este de acord că între România și Germania pot interveni orice angajamente cu caracter economic, în interesul ambelor țări, **aplicate însă cu toată loialitatea, dar o țară cu 20 milioane de locuitori, cu un trecut istoric și cu conștiința națională trează, nu poate suporta acțiuni cu caracter politic fără ca — în mod unanim — să nu provoace îngrijorarea și indignare legitime"**. [19])

Materialul sublinia ca o concluzie fundamentală formulată fără nici un fel de rezerve că **„activitatea reprezentanților diplomatici germani, care constituie o imixtiune directă în chestiunile de ordin intern ale țării noastre, lezînd astfel în mod flagrant suveranitatea noastră națională, are unicul scop de a crea o situație favorabilă realizării tendințelor expansiunii germane"**. [20])

Era în afară de orice îndoială că în concepția autorului reușita unei politici bune se baza și pe existența unor temeinice informații. Pe acest plan, în acțiunile majore, aparatul român de informații și contrainformații, în cea mai mare parte și-a dovedit nu numai competența, dar și atașamentul față de cauza națională.

În fața numeroaselor acțiuni naziste, cu atît mai mult, atitudinea și poziția de ansamblu a unor principali factori politici și diplomatici ai României, nu vor putea fi apreciate cu siguranță în mod tranșant. Nu este însă lipsit de însemnătate să constatăm, că în acea perpetuă schimbare de guverne și tendințe politice, analiza orientării lor generale, se definește însă, pînă aproape de 6 septembrie 1940, prin numeroase acțiuni și tendințe ale unui drum favorabil alianțelor tradiționale și opus ingerințelor naziste. Se poate deci afirma că în acea perioadă, România evidențiază în cazul său specific, o integrare morală și materială chiar, de partea cauzei aliaților, care poate fi de altfel pe deplin demonstrată. La aceasta o anumită contribuție a reușit să aducă în anumite împrejurări istorice și fostul aparat român de ordine și informații, astfel cum am încercat să ilustrăm prin concepțiile și modalitățile de lucru evidențiate.

---

[18]) I b i d e m.
[19]) I b i d e m, p. 53
[20]) I b i d e m.

Unele aspecte privind activitatea organelor de informații și contrainformații române în timpul primului război mondial (1914–1918)

(Partea a III-a)

Cpt. VASILE Gr. BOBOCESCU
— cercetător științific —

Așa după cum scriam în studiul anterior, organele de informații și contrainformații române, acționînd în această perioadă pe linia intereselor naționale, a salvării ființei statului român, au adus o contribuție de seamă la contracararea acțiunilor serviciilor de spionaj ale Puterilor Centrale și la pregătirea informativă a Armatei române în vederea contraofensivei din vara anului 1917. Alături de faptele de eroism și de glorie nepieritoare săvîrșite de generalul Eremia Grigorescu, de cpt. Grigore Ignat, de sublocotenentul Ecaterina Teodoroiu, de caporalul Constantin Mușat, de sergentul Ignat Iliescu și de alte mii de ostași, s-au înscris și cele ale celor care au activat din umbră pe frontul războiului invizibil, care nu și-au cruțat nici viața pentru îndeplinirea misiunilor primite.

Masele populare, apreciind ca o îndatorire patriotică și civică de onoare păstrarea secretului și lupta împotriva agenților serviciilor de spionaj ai Puterilor Centrale, a căror activitate primejduia realizarea idealului național, au sprijinit activitatea organelor de informații și contrainformații române, denunțîndu-le agenții spionajului inamic și furnizîndu-le valoroase informații privind armatele germane și austro-ungare. Numai datorită acestui sprijin, agenții și cadrele organelor informative române infiltrate în teritoriul ocupat sau în preajma frontului, au putut culege informațiile ce interesau Armata română. Desigur, evidențierea acestei laturi pozitive din activitatea organelor de informații și contrainformații române în anii 1914—1918, nu înseamnă nicidecum eludarea caracterului represiv și reacționar al aparatului de poliție, siguranță și jandarmerie burghezo-moșieresc, a cărui activitate îndreptată împotriva mișcării muncitorești revoluționare s-a amplificat după victoria Marii Revoluții Socialiste din Octombrie 1917 și mai ales după declanșarea avîntului revoluționar al maselor muncitoare din România la sfîrșitul anului 1918.

I. ACTIVITATEA DE SPIONAJ ȘI REGIMUL POLIȚIENESC ALE PUTERILOR CENTRALE ÎMPOTRIVA STATULUI ROMÂN ȘI ÎN TERITORIUL COTROPIT

Pentru vara anului 1917, Comandamentul militar al Puterilor Centrale a stabilit să treacă la ofensivă împotriva armatelor româno-ruse din Moldova, pentru a ocupa întregul teritoriu al României și astfel să-și deschidă drumul spre regiunile agricole din sudul Ucrainei și la portul Odessa.

Conform planului Puterilor Centrale, întregul teritoriu al țării urma să fie împărțit între aceste state. România era sortită să fie dezmembrată și să dispară ca stat de pe harta Europei. În acest scop, șeful Statului Major al armatei austro-ungare, Conrad von Hoetzendorf și premierul ungar, contele Tisza, căzuseră de acord ca, în cazul victoriei Puterilor Centrale, „independența de stat a României să fie lichidată fără rezerve". [1]) La rîndul său, Czernin, ministrul de externe de la Viena, susținea că, în eventualitatea victoriei, monarhiei austro-ungare trebuie „să-i revină Muntenia și Moldova dintre Carpați și Siret". [2]) Aceste planuri au fost aprobate și de Germania la conferința de la Kreuznach din 22 aprilie 1917, cu condiția ca exploatarea bogățiilor petrolifere să-i aparțină.

Nutrind pretenții asemănătoare, premierul ungar Tisza, declara categoric la reuniunea Consiliului regal din 22 martie 1917, referindu-se la soarta viitoare a statului român, că „oricum ar evolua frontierele României, ce urmează să fie anexate..., condiția obligatorie a anexării tuturor teritorilor românești este ca ele să fie predate imediat Ungariei. [3])

Tîrguielile pe seama României nu s-au limitat la simple discuții în cabinetele ministeriale ale Puterilor Centrale, ci au fost transpuse în planurile strategice ale trupelor germane și austro-ungare pe frontul din răsărit. În fruntea acestor armate a fost numit feldmareșalul Mackensen, supranumit „spărgătorul de fronturi" și invincibil pînă la acea dată, care la plecarea sa din București spre front a declarat că în două săptămîni va fi la Iași, pregătindu-și discursul ce urma să-l rostească.

Pentru atingerea obiectivelor stabilite, serviciile de spionaj ale Puterilor Centrale, secondate de poliția militară de ocupație, au desfășurat o febrilă activitate în vara anului 1917 în preajma frontului și în

[1]) Analele Institutului de Studii Istorice și Social-Politice de pe lîngă C.C. al P.C.R., Anul XIII, Nr. 3/1967, p. 9.

[2]) Ibidem, p. 10.

[3]) Ibidem.

teritoriul român rămas liber, pentru a stabili pregătirile de luptă ale armatelor româno-ruse, dispozitivul ocupat de unitățile lor militare, armamentul din dotare, mai ales cel pe linie de aviație și de artilerie, moralul ostașilor și starea de spirit a populației, situația mijloacelor de transport și de comunicații din Moldova, potențialul economic al statului roâmn și altele. În teritoriul ocupat au funcționat 3 școli de spionaj la București și altele la Brăila, Buzău, Rîmnicul Sărat, Tulcea (condus de ofițerul Heling), care pregăteau agenți în culegerea și transmiterea informațiilor, pe care îi treceau peste linia frontului în Moldova și sudul Basarabiei, mai ales prin Delta Dunării.

Baza agenturii spionajului Puterilor Central în România, în acești ani, au reprezentat-o politicienii filogermani și filoaustrieci, oameni aventurieri și avizi după avere, elementele înstărite din rîndurile supușilor străini înrudiți cu cetățenii acestor state și ai comunității evreești. Desigur, alta a fost atitudinea maselor muncitoare din rîndurile acestor comunități și naționalități conlocuitoare, care au participat alături de poporul român la lupta împotriva armatelor cotropitoare și pentru realizarea deziderațului național.

Deoarece agenții menționați mai înainte întîmpinau greutăți în culegerea informațiilor, în multe cazuri fiind demascați și chiar predați de populație organelor contrainformative românești, serviciile de spionaj ale Puterilor Centrale, cu ajutorul unor trădători, au încercat să convertească pe unii prizonieri români aflați în lagăre, la activitatea de spionaj îndreptată contra statului român. În acest scop, col. Alex. Sturza, trădătorul fugit de pe frontul de luptă, a început propaganda în rîndurile prizonierilor români. Însă în cele mai multe cazuri, aceștia au refuzat cu demnitate să se pună în slujba spionajului inamic, plătind chiar cu viața acest refuz.

Nereușind să obțină rezultatul scontat pe această cale, serviciile informative ale Puterilor Centrale au recurs la întrebuințarea cu forța a tinerilor rămași în teritoriul ocupat în acțiuni de spionaj pe frontul din Moldova și din sudul Basarabiei, însă majoritatea acestora s-au predat armatelor româno-ruse, denunțînd scopul misiunii pentru care au fost trimiși.

Desigur, dacă informațiile culese și transmise serviciilor de spionaj ale Puterilor Centrale pe aceste căi au fost insuficiente și de slabă valoare, aceasta nu înseamnă că spionajul german n-a fost capabil să culeagă unele date ce-l interesau despre armatele româno-ruse prin alte mijloace și surse. E drept, că, în multe cazuri, s-a recurs la infiltrarea în teritoriul Moldovei a unor cadre ale serviciilor de spionaj german și austro-ungar, sau a unor cetățeni români cu sentimente filogermane și avizi după bani. Comandamentul militar german recurgea adeseori la procurarea informațiilor prin intermediul cercetării militare, inițiind trimiterea de patrule și agenți de observare pe linia frontului din sudul Moldovei, sau organizînd cercetarea aeriană cu ajutorul aviației, aerostatelor și din observatoare special amenajate.

Dispunînd de aparatură tehnică radio modernă și de un personal calificat, centrele radio de ascultare ale spionajului Puterilor Centrale au reușit să decripteze unele telegrame și convorbiri codificate ale unităților militare româno-ruse din Moldova. Cu toate măsurile de precauțiune luate de Comandamentul militar român pentru a limita scurgerea de informații pe această cale, unitățile militare ruse manifestau încă neglijențe în asigurarea secretului corespondenței și convorbirilor prin radio, oferind spionajului inamic indicii de a descoperi cu ușurință cheia cifrurilor.

O sursă importantă de informații pentru spionajul Puterilor Centrale în România în vara anului 1917, au reprezentat-o rapoartele atașatului militar al Italiei de la Iași către guvernul său, care utiliza aceeași cheie de cifru întrebuințată de comandamentul armatei italiene, ce fusese descoperită de centrul de spionaj austro-ungar „Penkala". Ca aliat al României, el informa periodic guvernul italian și comandamentul armatei italiene asupra situației din Moldova, a stării de spirit a populației și îndeosebi asupra pregătirilor de luptă ale armatelor româno-ruse, oferind astfel serviciului de informații al Austriei posibilitatea să obțină cu multă ușurință informații secrete de o deosebită importanță, care prin alte mijloace ar fi fost imposibil de cules sau nesigure. Pe bună dreptate, șeful spionajului austro-ungar în anii primului război mondial, generalul Max Ronge, scria mai tîrziu în lucrarea sa „Spionajul de război și industrial", că „exact în timpul în care posturile de radio rusești începeau să amuțească", șeful misiunii militare italiene din România, generalul Romei, telegrafia, cu aceeași cheie de cifru către comandamentul său suprem informații asupra „situației românilor și rușilor".[4]) „El era foarte sîrguitor — scria Max Ronge — lucru pentru care natural că trebuie să-i fim de două ori recunoscători".[5])

Agenții și cadrele serviciilor de spionaj ale Puterilor Centrale acordau o atenție deosebită interceptării convorbirilor telefonice, atît în teritoriul cotropit cît și în cel rămas liber, unde, ca urmare a indiscreției unor persoane lăudăroase se puteau culege informații secrete privind siguranța statului român și pregătirile armatei.

Pe măsură ce războiul se intensifica, serviciile de spionaj ale Puterilor Centrale ca și cele ale Antantei acordau o atenție sporită culegerii informațiilor secrete prin interogarea prizonierilor de război și a dezertorilor. Interogarea acestora se efectua de persoane cu un nivel de cultură generală ridicat și cu anumite cunoștințe de psihologie și de anchetă penală, după un studiu prealabil al trăsăturilor psihice și de caracter ale unor prizonieri ce prezentau o deosebită importanță. În camerele din lagărele prizonierilor români, mai ales în rîndurile celor proaspeți, serviciile informative germane și austro-ungare au instalat microfoane pentru înregistrarea convorbirilor dintre ei, sau le ascultau din camere alăturate, procedeu, care a oferit posibilitatea captării unor date secrete despre pregătirile și componența armatelor româno-ruse. „Aceste aparate răspunseră atît de bine așteptărilor — arăta Max Ronge — încît fură peste tot introduse".[6])

---

[4]) Arhiva C.S.S., F.D. dosar nr. 212, vol. 1, Max Ronge : „Spionajul de război și industrial", fila 410.

[5]) I b i d e m.

[6]) I b i d e m, fila 334.

Activitatea informativă a serviciilor secrete de spionaj ale Puterilor Centrale, a fost însoțită de o puternică acțiune de propagandă pentru dezorientarea populației și slăbirea moralului ostașilor români. În regizarea acestei acțiuni s-a recurs pînă la numele lui Dumnezeu și la diferite fețe bisericești din teritoriul ocupat. În preajma luptelor de la Mărăști, Mărășești și Oituz, inamicul a răspîndit printre soldații români ce luptaseră în Transilvania un manifest în care se arăta că „Maica domnului a poruncit să nu se mai omoare frații între ei'. 7) iar prin intermediul trădătorului Virgil Arion — ministrul Instrucțiunii și Cultelor din guvernul lui Alexandru Marghiloman — a fost determinat mitropolitul primat al țării să iscălească un manifest adresat soldaților români de pe front, care apoi a fost aruncat din aeroplane asupra pozițiilor ocupate de armata română. În numele lui Dumnezeu, se făcea apel la ostașii români să dezerteze de la datoria sfîntă a apărării patriei, să trădeze și să treacă la inamic. 8)

Cu ajutorul unor politicieni filogermani, poliția politică secretă germană a editat în teritoriul ocupat, gazetele „Bukarester Tageblat", „Lumina" și altele, care predicau îngenunchierea în fața atotputerniciei germane, singura capabilă a ne salva ca indivizi, și renunțarea la realizarea idealului național pentru care intrase în război poporul român. 9) Aceste ziare, ce slujeau atît de bine scopurile cotropitorilor, erau aruncate de armata germană de pe front în tranșeele românești în scopul de a semăna în rîndurile militarilor români descurajarea și renunțarea la continuarea luptei. „Cine a fost pe front și nu-și amintește de pachetele cu bancnote din emisiunea Băncii Generale și cele cu ziarele ce apăreau la București („Lumina" și altele), ce erau aruncate de către inamic în tranșeele noastre — nota într-o lucrare a sa de mai tîrziu comisarul de poliție Th. N. Culitza — prin care se descria înfloritor starea de lucruri în teritoriul de sub ocupația inamică, arătînd că e belșug acolo și mulți bani." 10) Însă aceste îndemnuri la trădare n-au avut ecou în rîndurile ostașilor români, care le-au dezaprobat cu indignare și și-au făcut datoria cu onoare față de patrie.

Sub patronajul autorităților polițienești, cei mai activi propagandiști ai înfeudării țării Germaniei — liderul conservator Petre Carp, fostul ambasador al României la Berlin, Alexandru Beldiman și ministrul de interne în guvernul Alexandru Marghiloman, Costache Lupu — și trădătorul Victor Verzea, recompensat de cotropitori cu postul de primar al Capitalei, au organizat în București și în unele orașe din teritoriul ocupat expunerea unor conferințe, prin care se încerca să se convingă populația română despre invincibilitatea armatei germane și inutilitatea unei rezistențe din partea Armatei române în Moldova.

Urmărind să înfricoșeze populația din teritoriul ocupat și să trezească îngrijorare în rîndurile militarilor români de pe front și a populației refugiate în Moldova, armatele de ocupație și serviciile de spionaj ale Puterilor Centrale, au înăsprit, în vara anului 1917, măsurile represive împotriva mișcării de rezistență națională și a celor ce refuzau să devină informatorii trupelor cotropitoare sau sabotau aprovizionarea lor.

Acest regim de represiune și de teroare era susținut de un puternic aparat polițienesc în teritoriul ocupat. Poliția politică germană — Zentralpolizeistelle — se ocupa cu supravegherea dezertorilor și prizonierilor, a întrunirilor publice și adunărilor diferitelor societăți și asociații profesionale și culturale, recrutarea brigăzilor de siguranță, organizarea contraspionajului, controlul granițelor și căilor de comunicații, eliberarea biletelor de identitate (Personal-Ausweiss) pe care fiecare locuitor trebuia să-l aibă asupra sa, a permiselor de circulație, supravegherea biroului populației, la care erau obligați toți locuitorii să se înscrie. În modul cel mai secret erau filați foștii polițiști români rămași în teritoriul ocupat după retragerea armatelor în Moldova. 11)

Poliția politică secretă germană, condusă de căpitanul de cavalerie Horstmann se mai ocupa cu spionarea atitudinii populației din teritoriul cotropit față de armatele Puterilor Centrale. În slujba acestei poliții s-au înrolat ca auxiliari unele elemente din rîndul celor cu sentimente filogermane și al comunității evreești, care, ca cunoscători ai limbii germane, au devenit intermediari între poliția politică secretă germană și populația românească, sprijinind-o în cercetările și arestările ce se operau.

Mii de patrioți români, îndeosebi din rîndul intelectualilor, considerați ca fiind periculoși pentru siguranța trupelor ocupante, sau cu sentimente antigermane, precum și cei care desfășuraseră înainte de război și în anii neutralității o activitate națională în sprijinul eliberării românilor din Transilvania, au fost „puși la adăpost", fie prin domiciliu forțat în localități desemnate de poliție, fie prin arestarea lor ca ostateci și internarea în anumite locallități. Cei care întreprindeau acțiuni ostile trupelor Puterilor Centrale, au fost arestați și deportați în Germania, Austria, Bulgaria și Turcia, fiind închiși în diferite fortărețe militare. 12)

Teroarea împotriva populației din teritoriul cotropit a culminat cu executarea la 10 iulie 1917, la Tr. Severin, a unui grup de 10 patrioți români, sub motiv că au participat la mișcarea de rezistență din județele Gorj și Mehedinți împotriva armatelor Puterilor Centrale, condusă de învățătorul Victor Popescu. 13) O dramă emoționantă asemănătoare s-a petrecut și la Brăila, unde au fost împușcați de poliția militară germană comisarul portului Alexandru Popovici, 5 locuitori și 5 tineri acuzați de spionaj în favoarea statului român. Pentru aceleași motive, o comisie militară germană a condamnat la moarte 5 băieți din comuna

---

7) Th. N. Culitza : „Poliția de informațiuni și contrainformațiuni", Buc., 1938, p. 41.

8) C-tin Chirițescu : „Istoria războiului pentru întregirea națională", ediția a II-a, vol. 3, p. 196.

9) I b i d e m, p. 171.

10) Th. N. Culitza : op. citat, p. 34.

11) C-tin Chirițescu : op. cit, p. 154.

12) I b i d e m, p. 155—157.

13) Nicolae Bolocan : Cei zece martiri executați la Tr. Severin, Timișoara, 1924, p. 13.

Dăbuleni-jud. Dolj. Aceste execuţii nu numai că nu au slăbit moralul ostaşilor români, dar i-au îndîrjit mai mult în hotărîrea sfîntă de a nu mai permite nici un pas duşmanului şi de a porni la eliberarea pămîntului strămoşesc în care se aflau familiile şi gospodăriile lor.

II. ACTIVITATEA SERVICIILOR DE INFORMAŢII ROMÎNEŞTI ÎN PREAJMA ŞI ÎN TIMPUL LUPTELOR DE LA MĂRĂŞTI, MĂRĂŞEŞTI ŞI OITUZ

În aceste clipe grele din istoria poporului român, cînd era în primejdie existenţa sa ca stat independent şi unitar, viitorul naţiunii române, organele de informaţii şi contrainformaţii româneşti au înţeles că menirea lor de seamă este de a contracara acţiunile de spionaj ale Puterilor Centrale şi de a culege informaţiile necesare Armatei române, în vederea contraofensivei ce se pregătea de către Comandamentul suprem militar româno-rus. Activitatea informativă şi contrainformativă a organelor româneşti, în urma învăţămintelor desprinse de pe urma primei campanii, aşa cum am arătat în studiul anterior, s-a reorganizat cu sprijinul primit din partea Misiunii militare franceze, fapt care a contribuit din plin la obţinerea unor rezultate însemnate pe frontul războiului invizibil în vara anului 1917.

Evitînd greşelile din trecut, s-a perfecţionat sistemul de cooperare între organele de informaţii şi de contrainformaţii ale Ministerului de Interne (Siguranţa generală, jandarmeria rurală şi poliţia) şi cele pe linie militară (Secţia I-a de pe lîngă Marele Cartier General al Armatei române — Biroul de informaţiuni, birourile şi ofiţerii de informaţii de pe lîngă armatele şi unităţile militare româneşti). Dispărînd pentru moment unele rivalităţi dintre Siguranţa Generală şi Marele Stat Major al Armatei, s-a instituit un **Serviciu de siguranţă** în cadrul Biroului de informaţiuni al Secţiei I-a, iar pe lîngă marile unităţi funcţionau birouri de siguranţă în care au fost trimise noi cadre din partea Siguranţei, care se remarcaseră în arta informaţiilor în anii neutralităţii şi mai ales în perioada care se scursese de la intrarea României în război. În martie 1917 s-a înfiinţat **Serviciul Special de Siguranţă al Deltei Dunării,** care trebuia să contracareze acţiunile spionajului Puterilor Centrale de a strecura prin această regiune agenţi în sudul Moldovei şi de a culege informaţii din Dobrogea despre armatele de ocupaţie.

În noile condiţii, organele de informaţii ale Ministerului de Interne şi cele militare se informau reciproc asupra acţiunilor, metodelor şi procedeelor de activitate ale serviciilor de spionaj ale Puterilor Centrale. Astfel, Biroul de informaţiuni din cadrul Secţiei I-a a Marelui Cartier General al Armatei a înmînat Direcţiunii Generale a Poliţiei şi Siguranţei un exemplar din lucrarea privind „Procedeele întrebuinţate de spionii germani pentru transmiterea informaţiunilor culese şi relativ la prizonierii germani". [14]) Acest material a fost studiat cu multă atenţie în rîndurile aparatului central de siguranţă şi de către brigăzile speciale de siguranţă, insistîndu-se asupra procedeelor noi întrebuinţate de spionajul german.

[14]) Arhivele Statului Buc., Fond Direcţia Generală a Poliţiei şi Siguranţei Generale, dos. nr. 16/1917.

În urma cooperării dintre organele de siguranţă şi cele de informaţii militare, s-a realizat pregătirea informativă a Armatei române în preajma şi în timpul luptelor de la Mărăşti, Mărăşeşti şi Oituz, au fost descoperite multe din acţiunile spionajului inamic împotriva statului român. S-a organizat prinderea în flagrant delict a unor agenţi ai spionajului german, trecîndu-se cu promptitudine la adoptarea unor măsuri ferme, la judecarea şi condamnarea lor la moarte, cum a fost cazul colonelului Crăiniceanu, prins în momentul cînd înmîna inamicului materialul informativ.

Serviciul de Contrainformaţiuni Româno-Rus şi Delegatul Siguranţei Generale Române de pe lîngă Marele Cartier al Armatei ruse din Moldova şi sudul Basarabiei, instituite în vederea unei mai bune colaborări informative între organele de siguranţă ale statului român şi cele de informaţii şi de contrainformaţii ruseşti, a asigurării ordinei interne pe front şi în spatele frontului armatelor româno-ruse, au realizat un valoros schimb de informaţii şi unele acţiuni comune în vederea urmăririi şi prinderii agenţilor şi persoanelor suspecte de spionaj în favoarea Puterilor Centrale. Într-un timp scurt, Serviciul de Contrainformaţiuni Româno-Rus, condus de inspectorul general de siguranţă Romulus P Voinescu, care îndeplinea în acelaşi timp şi funcţiunea de Delegat al Siguranţei Generale Române pe lîngă Armata rusă, a reuşit să identifice şi să urmărească informativ peste 2.500 de persoane suspecte de spionaj în zona frontului şi cea interioară. Unii dintre spionii prinşi şi arestaţi de acest serviciu, făceau parte din serviciul de spionaj al colonelului Fischer, şeful jandarmeriei austriece, care s-a „remarcat" prin numeroase execuţii prin spînzurătoare din rîndurile patrioţilor români din Bucovina şi Transilvania. Agenţii lui Fischer, spioni iscusiţi, cunoscători ai mai multor limbi şi ai regiunii de nord a Moldovei, cu relaţii întinse în rîndul populaţiei, erau instruiţi amănunţit asupra modului de culegere a informaţiilor, de realizare a legăturii cu spionii aflaţi deja în spatele frontului român, de notare codificată a informaţiilor şi de întocmire a hărţii topografice a unei localităţi. Ei aveau ca obiectiv culegerea de informaţii asupra planurilor de apărare şi a dispozitivului trupelor româno-ruse şi a tranşeelor din jurul oraşului Fălticeni, care interesau trupele Puterilor Centrale în vederea ofensivei din vara anului 1917, cînd urma „să fie forţat şi rupt frontul de la Dorna Vatra pentru a merge spre Iaşi". [15])

Pentru culegerea informaţiilor prin exploatarea în orb a diferitelor persoane, acestea erau ademenite, făcîndu-li-se cadou tutun, zahăr şi alte alimente, care în condiţiile de atunci ale războiului se găseau greu şi la preţuri exorbitante, iar soldaţilor ruşi li se ofereau diferite băuturi spirtoase aduse din Austria.

[15]) Th. Culitza : „Poliţia de informaţiuni şi contrainformaţiuni", Buc., 1938, p. 33.

Unul dintre acești agenți, Păvălucă, „deși a fost prins, a reușit să evadeze din mîinile rușilor, pînă să fie adus la un serviciu de contra-informațiuni rus". De menționat, că, „Păvălucă era unul dintre cei mai periculoși agenți ai spionajului austriac în regiunea de nord a Moldovei care folosea cu pricepere deghizajul, travestindu-se adesea ca țăran din regiunea muntoasă sau ca militar rus". [16])

Un alt spion periculos, prins pe frontul de sud în Basarabia de către Serviciul de contrainformațiuni româno-rus, în vara anului 1917, a fost Kalpacioglu, care culegea informații în favoarea Bulgariei și Turciei. Deoarece acesta era supus rus, el a fost deferit Serviciului de Contrainformațiuni Rus.

Numeroase dosare de arhivă reliefează activitatea Serviciului de Contrainformațiuni Româno-Rus, în colaborare cu organele de siguranță și de informații militare, pentru contracararea acțiunii de propagandă și de dezinformare a serviciilor de spionaj ale Puterilor Centrale, care răspîndeau diferite știri false pe front și în spatele frontului româno-rus, ca provenind de la români, pentru a produce derută în rîndurilor militarilor români și a-i determina să nu mai lupte.

Serviciul de Contrainformațiuni Româno-Rus, în cooperare cu comandamentele militare ale Armatei române, prin investigații amănunțite, a stabilit că imprimatele, care circulau sub formă de fițuici mici tipărite în masa ostașilor, cu rugăciuni versificate în stil popular — prin care îi dojeneau că trag în frații lor, că ajunge atît sînge vărsat și îi îndemnau să lase armele jos, să nu mai tragă —, proveneau de la birourile de spionaj ale inamicului, urmărind a produce diversiune în rîndurile luptătorilor români, mai ales asupra celor proveniți din mediul rural și cu puternice sentimente religioase. [17]) Descoperindu-se proveniența acestora, s-au luat măsuri atît pe linia organelor informative cît și a celor militare de demascare a conținutului reacționar și diversionist al propagandei inamicului, pentru urmărirea informativă a celor suspecți de propagandă în favoarea Puterilor Centrale și de trimitere în fața justiției a celor dovediți că desfășurau această activitate.

O colaborare fructuoasă au realizat organele informative românești cu Biroul de informațiuni din cadrul Misiunii militare franceze din România, de sub conducerea locotenentului Faure, care nu numai că le-a acordat sprijin în perfecționarea metodelor de activitate informativă și în utilizarea unor mijloace tehnice moderne pentru culegerea informațiilor, dar desfășura și o activitate informativă proprie. Printr-o notă-raport din 17 iunie 1917, Direcțiunea Poliției și Siguranței Generale intervenea la Biroul de informații al Marelui Cartier General al Armatei române, pentru a se comunica Misiunii militare franceze că numitul Mihăilescu, informator al Biroului de informațiuni francez, a fost agent al serviciului de spionaj german în anii neutralității, lucrînd în slujba lui Iwersen. [18])

---

[16]) Th. Culitza : op. cit., p. 35.
[17]) I b i d e m.
[18]) Arhivele Statului Buc., Fond Direcția Poliției și Siguranței Generale. dos. nr. 93/1917, f.f. 1–3.

Cu sprijinul unor ofițeri francezi de informații, serviciile informative românești au organizat în vara anului 1917 **„spionajul aerian în teritoriul ocupat",** [19]) pentru culegerea de informații secrete privind dispozitivul trupelor Puterilor Centrale și agentura serviciilor lor de spionaj. Agenții români, lansați în spatele frontului inamic cu ajutorul aviației, **„se bucurau de un sprijin activ din partea populației din teritoriul ocupat, mai ales din partea persoanelor care în trecut avuseseră legături cu organele de poliție și siguranță românești".** [20])

Pentru transmiterea informațiilor în Moldova, agenții și colaboratorii serviciilor informative românești din teritoriul cotropit, foloseau porumbei călători. Aceste păsări s-au dovedit niște mesageri nu numai rapizi, ci și deosebit de siguri. Au fost cazuri cînd acești curieri înaripați, răniți mortal de inamic, s-au tîrît pe pămînt ceasuri de-a rîndul, reușind să ajungă în cele din urmă pînă la porumbarul lor. Desigur, cei lansați cu parașuta în spatele frontului inamic trebuiau să se îngrijească în primul rînd la atingerea pămîntului de găsirea unei ascunzători sigure pentru porumbeii lor, de obicei în vîrful unui copac stufos, iar aprovizionarea lor cu hrană se făcea numai noaptea. Întrucît porumbeii erau urmăriți s-a încercat deghizarea lor, dîndu-li-se înfățișarea altor păsări. În unele țări numărul porumbeilor folosiți de serviciile de spionaj în timpul primului război mondial era foarte mare, iar în Franța s-a ridicat un monument eroicilor porumbei, care au adus servicii armatei, mulți dintre ei fiind decorați.

Pentru transmiterea informațiilor s-au folosit și cîinii dresați, diferite mijloace de semnalizare optică și acustică, precum și alte mijloace pe care le vom enunța în cuprinsul prezentului studiu.

Biroul de informații francez a lansat în teritoriul ocupat unii ofițeri francezi dotați cu stații de radio-emisie și recepție pentru transmiterea informațiilor culese în Moldova. Însă în condițiile nivelului de atunci al tehnicei era foarte greu de lucrat cu un emițător secret în teritoriul ocupat, mai ales că serviciul de spionaj austro-ungar dispunea de un important centru radio-ascultare și de cadre specializate în decriptarea mesajelor transmise pe calea undelor.

În noile condiții, determinate de evacuarea autorităților de stat în Moldova și a unor învățăminte desprinse în urma primei campanii, s-au efectuat unele schimbări în structura organelor de siguranță, pentru ca ele să corespundă cît mai bine nevoilor informative ale Armatei române și să aibe în vedere evoluția metodelor, procedeelor de activitate ale serviciilor de spionaj ale inamicului. În compunerea aparatului central de siguranță, din Direcțiunea Poliției și Siguranței Generale, din cadrul Ministerului de Interne, al cărui sediu a fost stabilit la Iași, **intrau birourile de siguranță și brigăzile speciale de siguranță.**

Principalele birouri de siguranță erau :

1. **Biroul secretariatului,** încadrat cu 9 agenți ;
2. **Biroul poliției generale și de frontieră,** încadrat cu 7 agenți ;

---

[19]) Max Ronge : „Spionaj și contraspionaj", Buc., 1955, p. 202.
[20]) I b i d e m.

3. **Biroul controlul străinilor**, încadrat cu 9 agenţi ;
4. **Biroul controlului şi statisticii**, încadrat cu 8 agenţi ;
5. **Biroul de identificări**, încadrat cu 5 agenţi ;
6. **Biroul presei şi interpreţilor**, încadrat cu 6 agenţi ;
7. **Biroul arhivă**, încadrat cu 8 agenţi ;
8. **Biroul registraturii**, încadrat cu 7 agenţi ;
9. **Biroul oficiului telegrafic şi telefonic**, încadrat cu 5 agenţi ;
10. **Subbiroul cifrului**, încadrat cu 10 agenţi.[21])

În afara celor 9 birouri de siguranţă şi a subbiroului cifrului, care se ocupau numai cu munca informativă sau în sprijinul ei, în cadrul Siguranţei Generale îşi desfăşura activitatea şi Biroul personalului, încadrat cu 7 agenţi, a cărui menire era recrutarea personalului necesar aparatului de siguranţă.

Faţă de perioada din timpul primei campanii a avut loc desfiinţarea unor birouri de siguranţă care nu mai corespundeau noilor condiţii,[22]) şi înfiinţarea altora noi, printre care şi a subbirourilor cifrului.

Aparatul teritorial al Siguranţei generale în vara anului 1917 era format din Serviciul siguranţei din Prefectura Poliţiei din Iaşi, birourile de siguranţă din chesturile de poliţie din reşedinţele judeţelor din Moldova şi cele trei brigăzi speciale de siguranţă de la Iaşi, Galaţi şi Botoşani.[23]) Pentru cuprinderea întregului teritoriu rămas liber din punct de vedere al muncii informative, din personalul brigăzilor speciale de siguranţă, retras din teritoriul ocupat,[*]) s-au înfiinţat noi brigăzi de siguranţă la Roman, Piatra Neamţ, Bîrlad, Tecuci, Vaslui şi în alte oraşe din Moldova. Activitatea brigăzilor speciale de siguranţă era sprijinită de chesturile de poliţie şi de poliţiile din unele localităţi mai importante, precum şi de subunităţile jandarmeriei rurale.

Un număr de 64 de persoane de la Direcţiunea Poliţiei şi Siguranţei Generale, în rîndurile cărora intrau unii dintre cei mai buni inspectori generali, comisari speciali şi agenţi speciali de siguranţă din teritoriul ocupat, au fost repartizaţi de la 1 februarie 1917 la Serviciul siguranţei din Biroul de informaţiuni al Secţiei I-a şi la diferite comandamente ale armatei de operaţiuni pentru întărirea muncii informative şi contrainformative în unităţile militare de pe linia frontului. Alte cadre de siguranţă, printre care şi comisarul C. Duca, au fost trimise să lucreze în cadrul Serviciului de Contrainformaţiuni Româno-Rus. Pe lîngă Marele Cartier General Rus, în afară de Delegatul Siguranţei generale române, funcţiona la Armata 9-a rusă Biroul Siguranţei generale române, care realiza legătura şi schimbul de informaţii cu organele informative şi contrainformative ruseşti

Personalul aparatului de siguranţă în timpul participării României

---

21) Arhivele Statului Buc., F.D.P.S.G., dos. nr. 171/1917, fila 15.
22) I b i d e m, dos. nr. 970/1916, fila 18.
23) I b i d e m, dos. nr. 171/1917, fila 17.
*) Brigăzile speciale de siguranţă din teritoriul ocupat care s-au retras în Moldova, erau cele din Constanţa, Cerna-Vodă, Silistra, Turtucaia, Bazargic, Tulcea, Brăila, Craiova, Ploieşti, precum şi brigăzile centrale din Bucureşti.

la primul război mondial, ca şi în anii anteriori, era format din 3 categorii principale : 1). Inspectori generali de siguranţă ; 2). Comisari speciali de siguranţă ; 3). Agenţi speciali de siguranţă.

Cei din prima categorie ocupau principalele funcţii de conducere în aparatul central de siguranţă şi în cadrul noilor organe contrainformative create după retragerea în Moldova. Categoria comisarilor se subdividea în comisari şefi clasa I-a, II-a şi a III-a, care ocupau funcţii de şefi de birou şi şefi de brigăzi de siguranţă, şi în comisari ajutori, clasa I-a şi a II-a. Cea de a treia categorie, a agenţilor speciali de siguranţă, se subdividea în cinci clase şi constituia personalul de bază al organului de siguranţă ce desfăşura nemijlocit munca informativă. Unii dintre aceştia erau **agenţi acoperiţi,** pentru a se asigura conspirarea muncii informative. Categoria agenţilor constituia personalul cel mai numeros din cadrul organelor de siguranţă. Demn de remarcat este faptul că pentru conspirarea agenţilor speciali din brigăzile centrale de siguranţă, nu se folosea numele lor adevărat, ci diferite indicative (de exemplu : agent special nr. 295). Notele informative nu se semnau, iar recunoaşterea lor se făcea după indicativele notate sus în colţ. Ele erau scrise citeţ de mînă şi în foarte rare cazuri bătute la maşină.

În afara personalului special de siguranţă, în organele de siguranţă, în aceşti ani, exista şi un personal auxiliar, format din translatori, copişti etc. şi un personal de serviciu (şoferi, oameni de serviciu etc.).

Promovările în aparatul de siguranţă după retragerea în Moldova s-au efectuat ţinînd seama de rezultatele în activitatea informativă, de pregătirea de specialitate şi de cultură generală, fiind promovaţi lucrători cu o bogată activitate informativă.

În îndeplinirea atribuţiunilor informative şi contrainformative, Siguranţa generală coopera, în afară de serviciile amintite şi cu alte organe de stat din Ministerul de Interne, Ministerul de Război, Ministerul Justiţiei, Ministerul de Externe etc. Ea era informată prin note şi rapoarte de către Direcţiunea administraţiei judeţene şi comunale din Ministerul de Interne, de Comisiunea de informare şi cercetări din Ministerul de Justiţie şi de Război, de Direcţiunea superioară a serviciului de informaţiuni şi supravegherii ştirilor, de Direcţiunea generală a muniţiilor din Ministerul de Război, de prefecturile judeţelor şi de alte organe de stat. În numeroase cazuri, activitatea organelor de siguranţă şi a jandarmeriei rurale a fost sprijinită de populaţia din teritoriul liber, care le-a denunţat persoanele suspecte de spionaj şi de propagandă în favoarea Puterilor Centrale, precum şi agenţii spionajului inamic paraşutaţi cu ajutorul aviaţiei în Moldova.

Cu urmări pozitive asupra activităţii organelor de informaţii româneşti, s-a repercurtat critica făcută de unii demnitari de stat şi politicieni ai vremii asupra lipsurilor din anii neutralităţii şi din prima campanie. În şedinţa Senatului de la 8 mai 1917, la Iaşi, senatorul G.C. Dobrescu a adresat „o interpelare ministrului de interne asupra insuficienţei, nepriceperii şi lipsei de prevedere a serviciilor de poliţie a statului, cu privire la siguranţa şi spionajul în general, iar în special asupra cazului

de spionaj Verzea şi lista de corupţie de la Banca Generală Română". [24])

Această critică, îndreptăţită numai în parte, căci autorul ei nu cunoştea că organele de siguranţă descoperiseră şi raportaseră primului ministru al ţării în preajma intrării în război, o serie de informaţii în legătură cu acţiunea de corupţie şi de spionaj din partea Puterilor Centrale în România, a contribuit la întărirea vigilenţei şi conspirativităţii în activitatea organelor informative româneşti, la o mai bună asigurare a secretelor de stat şi militare. Pe de altă parte, cercurile conducătoare ale ţării şi comandamentul militar suprem, au acordat un rol tot mai mare informaţiilor raportate de Siguranţa generală, luîndu-le în considerare la elaborarea planului contraofensivei Armatei române din vara anului 1917 şi în lichidarea activităţii spionajului inamic.

Printr-o serie de măsuri energice s-a limitat scurgerea de informaţii din Moldova, prin intermediul presei, corespondenţei, Crucii Roşii şi dezertorilor către serviciile de spionaj ale Puterilor Centrale. Numai prin controlul corespondenţei militarilor se puteau culege date în legătură cu compunerea unităţilor militare româneşti, mişcările şi pregătirile lor de luptă. Spre surprinderea sa, Alexandru Marghiloman, şeful guvernului de ocupaţie de la Bucureşti, se arăta îngrijorat în preajma şi în timpul luptelor de la Mărăşti, Mărăşeşti şi Oituz, că alte informaţii, în afară de „Sînt sănătos şi bine" nu rezultau din scrisorile militarilor şi refugiaţilor din Moldova către familiile lor din teritoriul cotropit, trimise prin intermediul Crucii Roşii. Majoritatea ziarelor, mai ales cele care îşi puseseră paginile în slujba duşmanului, sau au permis strecurarea unor informaţii secrete, au fost suspendate. A fost editat de către organele de stat, ziarul de educaţie patriotică „România", care prin articolele scrise de N. Iorga, M. Sadoveanu, O. Goga şi de alte personalităţi de seamă ale vieţii politice şi culturale din acea vreme, a contribuit la ridicarea moralului ostaşilor români şi la sădirea unor înalte virtuţii ostăşeşti în sufletul lor.

În primăvara şi în vara anului 1917, organele de siguranţă din aparatul central şi teritorial cu sprijinul celor de informaţii militare şi jandarmeriei rurale, au reuşit să identifice persoanele din Moldova suspecte de spionaj şi de propagandă în favoarea Puterilor Centrale. Asupra acestora s-au întocmit **tabele** care cuprindeau o serie de date de identitate şi din activitatea lor. [25])

În aceste tabele a figurat şi numele lui Auschnith Max, [26]) marele industriaş de mai tîrziu din România, care a subvenţionat Garda de Fier şi a contribuit la aruncarea României în braţele hitlerismului. Demn de remarcat este faptul că numai reprezentanţi ai claselor înstărite s-au pus în slujba spionajului inamic, numele lor figurînd în aceste tabele.

Persoanele suspectate de activitate de spionaj şi de propagandă, au fost luate în urmărire informativă de către brigăzile speciale de siguranţă,

[24]) Arhivele Statului Buc., Fond Direcţia Poliţiei şi Siguranţei Generale, dosar nr. 15/1917, fila 5.
[25]) I b i d e m, dos. nr. 279/1917, ff. 1—22, 27—39.
[26]) I b i d e m, dosar nr. 279/1917, fila 1.
[27]) I b i d e m, f.f. 27—30, 38—39.

sau, trimise spre urmărire la diferite parchete din ţară. Numai brigada specială de siguranţă Piatra Neamţ a descoperit şi urmărit informativ pentru activitate de spionaj şi propagandă filogermană, 59 de persoane, cea de la Tecuci 31 de persoane, iar cea de la Galaţi 25 de persoane. [27]) Asupra celor cărora s-au strîns date concludente că desfăşurau acţiuni contra siguranţei statului român, au fost întocmite dosare de arestare şi de trimitere în faţa Curţii Marţiale. Numai la Tribunalul Botoşani s-au judecat în vara anului 1917 procesele a 24 de persoane suspecte de spionaj, din care 5 au fost condamnate la diferite pedepse, [28]) iar la Curtea Marţială din Iaşi peste 51 de persoane, printre care şi faimosul agent al spionajului german din anii neutralităţii Hennenvogel Iosef. [29]) Un număr de 48 persoane, în majoritate de naţionalitate germană şi austriacă, care reprezentau o primejdie pentru siguranţa statului român, au fost evacuate în vara anului 1917 în sudul Rusiei, [30]) iar altele au fost închise în penitenciarul de la Iaşi.

De un real folos, în identificarea agenţilor serviciilor de spionaj ai Puterilor Centrale în Moldova, s-a dovedit întocmirea de către organele de siguranţă a **tabelelor cu persoanele cu sentimente filogermane**, acţiune care a fost urmată de urmărirea lor informativă.

O acţiune deosebit de importantă întreprinsă de organele de siguranţă în cursul anului 1917 a fost identificarea cu ajutorul colaboratorilor şi informatorilor, a noii agenturi a serviciilor de spionaj ale Puterilor Centrale din teritoriul cotropit. Cu ajutorul datelor din arhiva siguranţei, de la Biroul fişelor-identificări, precum şi a noilor informaţii, **organele de siguranţă au întocmit noi tabele de spionii şi suspecţii de spionaj şi de propagandă în favoarea Germaniei, Austro-Ungariei, Turciei şi Bulgariei din Bucureşti şi din judeţele aflate sub ocupaţia inamicului.** [31])

Această acţiune s-a extins şi asupra unor foşti agenţi ai spionajului Puterilor Centrale din anii neutralităţii, stabilindu-se cu această ocazie legăturile şi persoanele care i-au sprijinit în activitatea ostilă siguranţei statului român. Printre cazurile elucidate de organele de siguranţă, a figurat şi cazul Richard Arnedt, agent al spionajului german şi austro-ungar în anii 1914—1916 la Bucureşti. Cu această ocazie s-a extins investigaţia asupra fratelui său, directorul fabricii de tricotaje din Barboşi-Galaţi, bănuit de spionaj, şi asupra unor altor persoane de încredere, refugiate în Moldova, care l-ar fi servit cu informaţii. [32])

Misiunea cea mai grea a organelor de siguranţă şi jandarmeriei a constat, în vara anului 1917, în culegerea de informaţii secrete în colaborare cu Biroul de informaţii din cadrul Secţiei I-a şi comandamentele militare despre pregătirile de luptă ale Puterilor Centrale pe linia frontului şi în spatele ei, cît şi despre acţiunile de spionaj german şi austro-ungar în teritoriul ocupat.

[28]) Arhivele Statului Buc., F.D.P.S.G., dos. 192/1917, f.f. 1—2.
[29]) I b i d e m, fila 7.
[30]) I b i d e m, fila 6.
[31]) I b i d e m, dosarele 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12/1917.
[32]) I b i d e m, dos. nr. 172/1917.

Pe frontul din sud al armatelor I-a şi a II-a române, s-au cules, transmis şi primit regulat informaţiuni de o mare importanţă asupra situaţiei trupelor germane şi Comandamentului general al Puterilor Centrale de la Focşani, prin informatorii trimişi peste frontul inamic prin punctul Doaga, de către şeful Serviciului de siguranţă din Focşani — Guţă Iacob, care rămăsese în teritoriul ocupat.[33] Informaţiile erau culese cu sprijinul unor patrioţi din rîndurile populaţiei din teritoriul cotropit şi transmise în Moldova printr-un loc secret şi greu accesibil sau cu ajutorul porumbeilor călători. Informatorii şi colaboratorii acestui centru informativ în teritoriul cotropit, au înregistrat zi de zi mişcările armatei germane comandate de Mackensen, în vederea ofensivei din vara anului 1917. Aceste informaţii au servit Marelui Cartier General romàno-rus în organizarea contraofensivei de la Mărăşeşti.

Un procedeu întrebuinţat de organele informative româneşti a fost retrimiterea în spatele frontului german a tinerilor din teritoriul ocupat, care fuseseră utilizaţi de spionajul german pentru a culege informaţii secrete despre armatele romàno-ruse din Moldova. Unii dintre aceşti tineri, căzuţi în mîinile organelor contrainformative româneşti, au fost selecţionaţi după calităţi şi după o pregătire specială în culegerea şi transmiterea informaţiilor din partea Siguranţei generale, au fost trecuţi în teritoriul cotropit, peste linia frontului german, prin aceleaşi locuri prin care au venit şi folosind aceleaşi parole şi semne convenţionale stabilite de inamic.[34]

„Acest sistem nou de spionaj — arăta Th. N. Culitza — a dat de multe ori rezultate satisfăcătoare pentru noi şi în cel mai rău caz cînd ei nu mai puteau veni înapoi cu informaţiuni din spatele frontului inamic, scopul totuşi era atins, prin faptul că inamicul era indus în eroare cu informaţiunile trimise (de organele contrainformative româneşti-n.n.) în mod eronat în carnetele acelor tineri asupra situaţiei trupelor noastre".[35]

Un important centru informativ al organelor româneşti în teritoriul ocupat a funcţionat la Brăila, unde informaţiile erau culese cu concursul tineretului şcolar rămas sub ocupaţie.

Comisarul Alexandru Popovici, şeful poliţiei portului Brăila, şi sergentul major Gheorghe Rădulescu transmiteau cu regularitate armatelor române ştiri asupra mişcărilor şi pregătirilor ce se făceau de către trupele duşmane în teritoriul ocupat, asupra sistemului de apărare şi a locurilor de amplasare a depozitelor militare.[36]

Transmiterea zilnică a informaţiilor secrete în Moldova se făcea în sticle aruncate pe Dunăre. Informaţiile, notate codificat pe o bucată de hîrtie, erau introduse împreună cu altele în sticle închise ermetic, care erau culese de organele de siguranţă româneşti şi de unităţile militare la Galaţi.[37] Fiind prinşi, ei au fost judecaţi şi condamnaţi la moarte „pentru spionaj în favoarea românilor".

---

33) Th. N. Culitza : op. cit., p. 39.
34) Ibidem, p. 38.
35) Ibidem.
36) Popa Ionel : Eroismul poliţistului român, Brăila 1937, p. 1–12, 36.
37) Th. N. Culitza : op. cit., p. 37.

În diferite oraşe ale ţării, tineri elevi, animaţi de adînci sentimente patriotice şi cu entuziasmul specific vîrstei lor, au luat parte la răspîndirea de manifeste care mobilizau la luptă împotriva cotropitorilor, la întreţinerea spiritului naţional prin intonarea de imnuri naţionale. Pe diferite căi, ei au sprijinit, de asemenea, acţiunea de sabotare a administraţiei militare germane, au cules şi transmis diferite informaţii secrete cu caracter militar, au intermediat trimiterea unor corespondenţe militare în zona românească a frontului, manifestîndu-şi astfel dorinţa „de a scăpa ţara de sub ocupaţia germană".

Faţă de amploarea mişcării de rezistenţă a populaţiei din teritoriul cotropit şi faţă de sprijinul acordat de aceasta, colaboratorilor organelor informative româneşti din Moldova în culegerea de informaţii secrete, poliţia militară germană era nevoită să recunoască faptul că „existau legături între teritoriul dinapoia frontului inamic (românesc-n.n.) şi teritoriul administraţiei germane,[38] şi îşi exprima îngrijorarea faţă de „îndrăzneala spionilor" români rămaşi în teritoriul ocupat.

Cel mai important centru informativ creat de organele româneşti în spatele liniei frontului inamic, în teritoriul cotropit, a fost cel condus de **Vasile Chilian în regiunea Vrancei**, care a cuprins un număr de 27 persoane, inclusiv soţia sa, iar activitatea sa a fost sprijinită de întreaga populaţie a acestei regiuni.

Aceste elemente care au constituit grupul informativ Chilian, „fără vreo şcoală specială de informaţii, spre mîndria lor au reuşit să tragă pe sfoară pe iscusiţii spioni şi poliţişti germani, de care teritoriul ocupat era plin, pentru a aduce însemnate servicii armatei noastre".[39]

Alături de plugari ca Toma Cotea din Vidra, Dumitru Pantazică din Tichiriş, Ştefanache Secăluş, primarul comunei Păuleşti, care împreună cu Chilian erau şi conducătorii grupului, au activat şi cetăţeni de alte profesiuni, printre care : învăţători şi preoţi (Radu Macovei, Ştefan şi Ion Băsnuţă), proprietari sau simpli oameni de serviciu (Toader Buture, Luca Ciobotaru), personalul medical de la spitalul din Vidra (dr. Vasilica Dobrescu, Florica Popp) etc.

Unii dintre colaboratorii lui Chilian au fost gazde, alţii iscoade trimise să spioneze mişcările trupelor germane, iar alţii călăuze, conduceau pe prizonierii români fugari peste linia frontului inamic.

Ceea ce ridică mult valoarea acestor colaboratori ai organelor informative româneşti, este faptul că, „fără să fi fost înzestraţi cu mijloace tehnice sau instrucţiuni perfecţionate, fără să se fi cunoscut, în majoritate, unul pe altul, fără să fi cunoscut conducătorii lor, au contribuit fiecare în măsura posibilităţilor lor pentru atingerea unicului scop — „a servi patria oricînd şi oricum".[40]

Înzestrat cu o rafinată inteligenţă şi abilitate, V. Chilian a reuşit să cîştige încrederea comandamentului german, care-şi instalase sediul

---

38) E. C. Decuseară : Românii sub ocupaţia duşmană, fascicola I, organizarea şi activitatea poliţiei militare, Buc., 1920, p. 20.
39) Aurel Gavrilescu : „Eroii din umbră...", p. 97–98.
40) Ibidem.

în casele lui D. Pantazică, unul dintre conducătorii grupului, şi să intre în relaţii cu ofiţerii germani cărora le făcea diferite servicii. Pentru a nu trezi suspiciuni din partea organelor contrainformative germane în legătură cu activitatea sa, el culegea informaţiile secrete în mod discret, cu multă precauţiune, prin observare sau prin exploatare în orb, cu prilejul intrării sale în birourile ofiţerilor care lucrau cu documente secrete, evitînd sustragerea acestora sau manifestarea vreunei curiozităţi faţă de ele. Ceea ce vedea şi auzea cu aceste prilejuri, era mai întîi memorat iar cînd ajungea acasă, într-un loc sigur, reprodus în scris sub formă de note şi rapoarte informative sau schiţe şi hărţi. În ascuns el a pătruns la Comandamentul german şi a copiat după hărţile germane expuse pe pereţi, situaţia la zi a poziţiilor germane, planurile comandamentului german în vederea ofensivei ce se pregătea pentru vara anului 1917, precum şi obiectivele pe care acesta le descoperise la români.

Informaţiile şi schiţa cu dislocarea trupelor germane au fost duse în Moldova de un prizonier român evadat — sublocotenentul N. Meloiu — fiind predat Diviziei a 14-a ruse în Străoanii de Jos. [41])

Aceste informaţii, ajunse în Moldova la organele informative româneşti, cît mai ales schiţa cu dislocarea trupelor germane, au stat la baza întocmirii de către Comandamentul militar româno-rus a planului contraofensivei armatelor româno-ruse din acel an.

Transmiterea informaţiilor organelor româneşti din Moldova avea loc prin intermediul prizonierilor români evadaţi din lagărele din teritoriul ocupat, sau prin diferite mijloace de semnalizare optică şi acustică. În vederea găzduirii, ascunderii şi trecerii în secret peste linia frontului german a prizonierilor români, V. Chilian a construit în apropierea acesteia, cu aprobarea Comandamentului german, pe malul rîului Putna, o moară de apă. În vederea organizării trecerii de partea cealaltă a frontului a acestora, a fost creată o vastă reţea de legături între locuitorii satelor din Munţii Buzăului. Prin acest loc au trecut în Moldova peste 2.000 de prizonieri români fugiţi din lagăre şi numeroşi patrioţi din teritoriul ocupat, urmăriţi de poliţia militară secretă a inamicului pentru participarea la mişcarea de rezistenţă.

Mijloacele de informare au mers pînă la interceptarea convorbirilor telefonice ale nemţilor de către Alexandru Macovei din Voloş, care pentru acest fapt a fost deportat în Ungaria şi condamnat la moarte, dar a scăpat, evadînd din lagăr. Încadrarea personalului medical românesc din Vidra la spitalul militar de campanie german, a dat posibilitatea cunoaşterii stării de spirit a trupelor germane şi a culegerii unor informaţii secrete privind pregătirile lor de luptă. Totodată aceasta a creat posibilitatea aprovizionării grupului cu produse farmaceutice necesare tratării prizonierilor şi răniţilor.

Acest centru informativ şi-a desfăşurat timp de peste 6 luni activitatea, fiind descoperit tîrziu, după ce în mare parte şi-a realizat scopul pentru care a fost înfiinţat. O întîmplare nefericită a făcut ca el să fie

[41]) Aurel Gavrilescu : op. cit., p. 147–148.

descoperit de germani. Aceasta a avut loc la 23 mai/5 iunie 1917, cînd prin imprudenţa unui prizonier român, care neştiind să înoate, a început să strige „ajutor" la trecerea rîului Putna, care avea albia mărită, trupele germane au arestat întregul grup de prizonieri români, eşuînd astfel incercarea sa de trecere în Moldova. [42])

La percheziţiile făcute grupului prins, s-au găsit la un plutonier, într-o pungă de piele atîrnată de gît, informaţiile secrete scrise privind trupele germane din acel sector şi planurile lor de luptă. În urma unor scurte analize şi investigaţii, poliţia politică militară germană a stabilit că acestea proveneau de la Vasile Chilian, hotărîndu-se arestarea sa şi a celorlalţi conducători ai grupului. Însă Comandamentul german, căruia Chilian reuşise să-i cîştige prietenia, „la început era sigur că este o greşală, întrucît Chilian nu este capabil de aşa ceva, el cunoscîndu-l bine, ba garantează anticipat că nu se va dovedi a fi cu nimic vinovat". [43])

În zorii celei de a doua zi, poliţia militară germană arestează pe Vasile Chilian şi principalii săi colaboratori. În momentul arestării lui Chilian, soţia sa Clementina, care îi ştia toate planurile şi-l ajuta pentru a le duce la îndeplinire, în faţa patrulei care îl percheziţiona, a scos din haina soţului ei documentele secrete compromiţătoare şi le-a aruncat în foc, pentru a nu cădea în mîinile inamicului. Concomitent cu Chilian şi ceilalţi tovarăşi de luptă, au fost arestate şi soţiile acestora care i-au sprijinit în activitatea informativă.

Cei arestaţi au fost trimişi imediat la poliţia secretă germană din Focşani, unde au fost cercetaţi de maiorul Lerchenfeld. În timpul cercetărilor, care au durat mai bine de două luni de zile, patrioţii români înfruntînd umilinţele şi tortura la care au fost supuşi, s-au comportat cu demnitate şi curaj, nefăcînd nici o destăinuire inamicului.

Îndîrjiţi că o persoană atît de „devotată" şi de „apropiată" ca Chilian, i-a trădat şi a activat împotriva lor, poliţia secretă germană a înaintat întregul grup de patrioţi români Curţii Marţiale a Diviziei 89 Infanterie germană.

Procesul s-a desfăşurat într-o atmosferă încordată pentru completul de judecată al trupelor germane între 5/18—11/24 august 1917 la Focşani. În timp ce din boxa acuzaţilor vibrau cuvintele patrioţilor români, care arătau că prin fapta lor nu şi-au făcut decît datoria faţă de patrie şi popor, în sală se auzeau tot mai puternic salvele artileriei româno-ruse şi se zărea panorama luptelor de la Mărăşeşti, de unde soseau zilnic ştiri tot mai proaste despre insuccesul armatei germane comandate de Mackensen şi despre eroismul ostaşilor români.

Îngrijorate de consecinţele înfrîngerii de la Mărăşeşti, trupele cotropitoare au căutat să se răzbune pe patrioţii români din teritoriul ocupat vremelnic. La 16/29 august 1917, Curtea Marţială germană din Focşani a condamnat la pedepse grele pe membrii grupului Chilian. Şase membri ai acestui grup, în frunte cu Chilian, au fost condamnaţi la moarte. N-au fost cruţate nici soţia şi mama lui Chilian, care împreună cu soţiile celorlalţi patrioţi arestaţi au fost condamnate la mulţi ani de

[42]) Aurel Gavrilescu : op. cit., p. 105.
[43]) I b i d e m, p. 163–164.

35

închisoare. Fixarea execuţiei celor 5 patrioţi români pentru 17/30 august 1917, reflectă deruta care a cuprins trupele cotropitoare după înfrîngerea de la Mărăşeşti. Nici intervenţia lui Alex. Marghiloman la Comandamentul german pentru a comuta pedeapsa cu moartea a patrioţilor români, n-a înduplecat inimile de piatră ale cotropitorilor. Pe bună dreptate, patrioţii români protestau şi considerau ilegală pedeapsa ce li s-a aplicat, că cotropitorii nu sînt în drept să-i judece şi să-i condamne la moarte pe pămîntul românesc.

Dorind să răzbune înfrîngerile suferite pe frontul de la Mărăşeşti, cotropitorii germani au executat în zorii zilei de 17/30 august 1917, prin împuşcare pe poligonul din Focşani 5 patrioţi români : Vasile Chilian, serg. Vasile Gălăţeanu, Dumitrache Pantazică, Toma Ion Cotea, şi Ştefanache Secăluş, tatăl a 10 copii. Peste cîteva zile urma să fie executat şi cel de al 6 patriot român, cpt. Pîrîianu, însă acesta a reuşit să evadeze din închisoare. Pentru prinderea lui, germanii au pus un premiu de 35.000 lei iar detectivii îl căutau peste tot. Cpt. Pîrîianu a luat drumul codrilor şi mai tîrziu, travestindu-se ca cioban, a reuşit să ajungă în Moldova.

În testamentul făcut în grabă pe coperta Bibliei preotului care l-a spovedit, Vasile Chilian a scris apăsat : „Mor pentru ţara mea". cuvinte care înfăţişează profilul moral puternic al acestui erou al poporului nostru, sentimentele de care era animat şi în ultimele clipe ale vieţii sale.

În faţa plutonului de execuţie, V. Chilian a refuzat să fie legat la ochi şi a cerut să fie împuşcat în faţă sub cuvînt că moare pentru patria în slujba căreia şi-a dedicat întreaga activitate. [44])

La prima salvă trasă de plutonul de execuţie german, au căzut 4 patrioţi români, afară de V. Chilian, care a strigat încă odată că cotropitorii nu sînt „în drept să-l omoare". În urma celei de a doua salve, trupul lui Chilian s-a prăbuşit la pămînt, iar din buzele lui ieşeau cuvintele : „M-au mîncat cîinii... m-au mîncat cîinii". Aflînd de moartea fiului ei, mama lui Chilian, neputînd suporta această durere, moare în închisoare. [45])

Activitatea informativă a celor ce lucrau din umbră, pe frontul războiului invizibil, şi-a arătat rezultatele. Munca organelor de informaţii româneşti şi a numeroşi patrioţi colaboratori n-a fost în zadar. Informaţiile secrete privind trupele Puterilor Centrale au avut un mare rol în elaborarea planului contraofensivei Armatei române din vara anului 1917. Nu întîmplător serviciile secrete ale Puterilor Centrale şi unii comandanţi militari germani afirmau, pe deplin temei, că înfrîngerile suferite de trupele germane în luptele din vara anului 1917 şi îndeosebi „pierderile mari suferite de ei la Mărăşeşti s-au datorat în mare parte spionajului românesc", [46]) care cu prilejul acestei confruntări s-a dovedit în multe privinţe superior celui al inamicului. Izvorul care a dat tărie şi tenacitate celor care au activat în acest război invizibil,

[44]) Aurel Gavrilescu : op. cit., p. 155.
[45]) Ibidem.
[46]) Ibidem, p. 105.

a fost justeţea cauzei pentru care lupta poporul român în acele momente şi puternica dragoste de patrie. Sfidînd moartea, unul dintre aceşti eroi afirma după victoria de la Mărăşeşti, în închisoare către tovarăşii săi de luptă că „nu-i pare rău că moare ... că se simte mîndru după ceea ce a auzit din gura nemţilor că din cauza lui au pierdut o mulţime de oameni". [47])

Prin durata, amploarea şi intensitatea ei, bătălia de la Mărăşeşti (6—19 august 1917), a fost cea mai înverşunată înfruntare de forţe pe frontul românesc în vara anului 1917. Ea s-a soldat cu victoria asupra trupelor germane, determinînd prăbuşirea planurilor ofensive ale Puterilor Centrale. Îndîrjite lupte au purtat ostaşii noştri şi în bătălia de la Oituz, unde contraatacurile impetuoase la baionetă ale ostaşilor români au zdrobit ultima încercare a inamicului de a rupe frontul din Moldova.

Armata română a înscris în luptele de la Mărăşti, Mărăşeşti şi Oituz pagini de eroism legendar, afirmînd în lumea întreagă drepturile istorice ale poporului român. Referitor la eroismul ostaşilor români în bătălia de la Mărăşeşti, O. Goga scria : **„Soldatul care s-a bătut la Mărăşeşti a arătat lumii de ce e capabil acest neam de la Dunăre. Legenda superiorităţii sufleteşti a culturii de la Berlin s-a evaporat în faţa sătenilor de la Tîrgovişte, care au pornit la atac în cămaşe şi cu capetele goale, creind în jurul lor o atmosferă de vitejie clasică, culeasă parcă din cele mai strălucite pagini ale antichităţii greco-romane."** [48]) (subl. ns.)

Pentru prima dată o grupare de forţe germane de sub comanda generalului Mackensen a fost înfrîntă, faima lui de „spărgător de fronturi" şi de „victorios" fiind umbrită de hotărîrea neclintită a poporului român de a-şi apăra şi elibera pămîntul străbun. Bravura ostaşilor noştri a atras atenţia şi admiraţia lumii întregi, fiind consemnată în numeroase izvoare ale vremii.

Oamenii politici ai vremii au elogiat eroismul Armatei române în lupta de la Mărăşeşti. Lloyd George, primul ministru englez, în telegrama trimisă guvernului român la 31 august 1917, îşi exprima admiraţia pentru curajul eroic şi avîntul ce l-a dovedit poporul român în timpul unui an de încercări aproape fără seamăn.

Vor rămîne neşterse în istoria poporului nostru, faptele de eroism săvîrşite de ostaşii români în cursul acestor bătălii, care vor constitui modele de tenacitate, vitejie şi spirit de sacrificiu, pildă de bărbăţie şi curaj, de patriotism înflăcărat. Alături de miile de ostaşi eroi, şi-au înscris numele şi cei care au lucrat pe frontul războiului secret, precum şi cei care au îndeplinit diferite misiuni de cercetare militare în scop de informare asupra trupelor inamicului în timpul acestor lupte. Printre aceştia din urmă s-a numărat Ecaterina Teodoriu, „Eroina de la Jiu", răpusă de focul unei mitraliere inamice în noaptea de 3 spre 4 septembrie 1917, în timpul luptei de la Dealul Secului, în timp ce-şi conducea subunitatea într-o acţiune de cercetare militară. În cripta de onoare a Mausoleului de la Mărăşeşti, alături de alţi eroi căzuţi în această luptă,

[47]) Aurel Gavrilescu, op. cit., p. 108—109.
[48]) „România", ziar al apărării naţionale, din 8. VIII. 1917.

al Măriucăi Zaharia din Pădureni, se găsește corpul unei fetițe de 12 ani, care în timpul luptei de la 6 august 1917 a înlocuit un observator de artilerie care fusese lovit de un proiectil inamic. În timp ce transmitea prin telefon informații asupra mișcării trupelor germane, fetița eroină a fost ucisă de focul artileriei inamice. [49])

Merită să fie arătat simțul de răspundere, sîngele rece și hotărîrea de care a dat dovadă locotenentul de rezervă Bădărău, observator în compania IV-a aerostate. În timp ce executa o misiune de cercetare din-tr-un balon de-asupra liniilor inamicului, la 7 iulie 1917, focuri de mitralieră trase de un avion de vînătoare german au retezat cablul ba-lonului, care s-a ridicat brusc la 2000 m și mînat de vînt se îndreptă spre inamic. În nacelă se găseau documente secrete importante. Bădărău, fără a ține seama de pericol, s-a aruncat cu parașuta ținînd în mînă frînghia destinată să rupă balonul. Dacă încercarea eșua, ofițerul risca să rămînă suspendat de balon. Frînghia a sfîșiat învelișul balonului care a căzut în liniile româno-ruse.

Numeroși aviatori români au săvîrșit fapte de un admirabil curaj și eroism. Executînd misiuni de cercetare aeriană în preajma și chiar în timpul desfășurării luptelor de la Mărăști, Mărășești și Oituz, ei au descoperit coloane inamice în mișcare, noile concentrări de trupe, locurile de amplasare a artileriei și sistemul de comunicații și de transporturi. De asemenea, prin observarea directă și fotografierea aeriană ei au stabilit și raportat Comandamentului român aliniamentele atinse de trupele ro-mâno-ruse în diferite etape ale luptei, au executat reglajul tirului de artilerie și au făcut recunoașteri de sector.

Luptele din vara anului 1917 vor rămîne în veci un simbol al eroismului poporului român în lupta pentru apărarea libertății și inde-pendenței naționale. „Ne plecăm cu venerație în fața eroilor națiunii —arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu, în cuvîntarea ținută la aniversarea a 50 de ani de la luptele de la Mărăști, Mărășești și Oituz — în fața celor care nu și-au precupețit viața pentru a asigura libertatea și progresul poporului român... Fie ca memoria celor care au căzut la Mărăști, Mă-rășești și Oituz, oprind cu pieptul lor armatele imperialismului german, să trăiască veșnic în conștiința poporului, înbărbătîndu-l întotdeauna în lupta pentru binele și prosperitatea Republicii Socialiste România". [50])

*
* *

În urma victoriei Marii Revoluții Socialiste din Octombrie 1917 și a păcii de la Brest-Litovsk, armata rusă a ieșit din războiul imperialist. Puterile Centrale eliberîndu-și importante forțe pe frontul din răsărit, le-au îndreptat asupra Armatei române din Moldova.

În aceste noi condiții, guvernul burghezo-moșieresc român și mo-narhia, de teama luptei în continuă creștere a maselor muncitoare și ca nu cumva revoluția să izbucnească și la noi, au încheiat în decembrie

[49]) Col. Ion Cupșa: Armata română în campaniile din anii 1916–1917. Ed. Militară, 1967, p. 252, 253.

[50]) „Scînteia" din 13 august 1967.

1917 armistițiul cu Puterile Centrale și au început tratativele pentru o pace separată cu acestea.

La 4 februarie 1917 a sosit la Iași într-o misiune secretă din partea împăratului Carol, fostul atașat militar al Austro-Ungariei la București, colonelul Randa, care asigura guvernul român că „o propunere de pace, venită din partea României ar fi bine primită de Puterile Centrale și că Austro-Ungaria ar fi interesată într-o viitoare colaborare a celor două țări împotriva revoluției bolșevice și a anarhiei internaționale". [51])

Czernin, ministrul de externe al Austro-Ungariei, considera nece-sară realizarea cît mai grabnică a înțelegerii cu România. Pe baza infor-mațiilor secrete obținute de la comandamentul armatei austro-ungare din România, el considera ca absolut falsă părerea unora că România ar fi la capătul puterilor și că, din această cauză, i s-ar putea impune orice condiții. „Românii — arăta el — erau așezați în poziții foarte puternice, moralul armatei lor era admirabil, și la ultimul mare atac de la Mără-șești, trupele lui Mackensen suferiseră pierderi sîngeroase. Acest succes încurajase pe români și în rîndurile armatei române erau multe voci autorizate, care trecuseră de partea celor ce reclamau lupta á autrance. Ei nu contau pe o victorie efectivă, însă aveau speranța să poată rezista încă cîtva timp în pozițiile defensive pînă ce Aliații din vest ar putea repurta victoria decisivă." [52])

Din aceleași considerente, împăratul Carol al Austriei telegrafia ministrului său de externe, imediat după sosirea acestuia la București, că el nu va permite în nici un chip trupelor sale să înceapă vreo nouă ofensivă pe Siret sau pe un alt sector al frontului oriental. Generalul Hell, șeful de stat major al lui Mackensen, declara că „trupele germane erau prea slabe spre a putea să riște singure o acțiune ofensivă, mai ales că Comandamentul german din România învățase să prețuiască armata ro-mână după campania din vara trecută". [53])

Însă în condițiile cînd întregul front de răsărit de la Marea Baltică la Marea Neagră era liber, iar numărul diviziilor Puterilor Cen-trale era mai mare decît cel al românilor (45 față de 20), Austro-Ungaria și Germania căutau să impună condiții cît mai grele României, recurgînd adesea la șantaj și amenințarea cu forța. „Dacă România — declara Czernin — nu acceptă condițiile ce i se pun, atunci Puterile Centrale vor ști să dobîndească, în 4 săptămîni, o pace mult mai favorabilă decît aceea pe care România ar trebui să se socotească astăzi fericită s-o obție". [54])

În astfel de condiții, s-a semnat la Buftea, la 5 martie 1918, de către delegația română condusă de C. Argetoianu, tratatul de pace pre-liminar cu Puterile Centrale. Ulterior, la 5 mai 1918, la București s-a semnat tratatul de pace cu Germania și Austro-Ungaria, care a pus în pericol interesele naționale și a anulat pentru moment victoria Armatei române din vara anului 1917.

[51]) C-tin Chirițescu: Istoria războiului pentru întregirea României, 1916–1919, ediția II-a, vol. 3, p. 216.

[52]) Ibidem, p. 215.

[53]) Ibidem, p. 225.

[54]) Ibidem,

„Voluminosul tratat de pace încheiat la București, împreună cu convențiile lui adiționale — arăta C. Chirițescu — desființa de fapt România ca țară de sine stătătoare și o arunca în prăpastia celei mai negre robii. Era continuarea și reglementarea regimului de ocupație militară a țării, cu apăsarea sa despotică și umilitoare, cu stoarcerea celei din urmă resurse a solului și muncii românești, completată și agravată de mutilarea teritoriului ei".[55]

Deși România era un stat învingător, i se impuneau condiții deosebit de grele de către imperialiștii germani, trebuind să cedeze acestora pe o perioadă de zeci de ani principalele sale bogății, în special petrolul, cerealele, lemnul, iar Austro-Ungariei lanțul munților Carpați. Dobrogea era anexată de Germania. Armata română în cea mai mare parte trebuia demobilizată, efectivele ei limitîndu-se la 20.000 de infanteriști, 3.200 cavaleriști și 9000 de artileriști.

Pe cînd România era dezarmată, Germania își păstra la noi în țară întreg aparatul militar de ocupație și de exploatare economică a bogățiilor ei. Toți dezertorii, trădătorii și agenții serviciilor de spionaj ai Puterilor Centrale trebuiau amnistiați de către statul român, conform prevederilor păcii de la București.

Pacea de la Buftea—București a fost un act rușinos pentru statul român, prin aceea că o parte a claselor dominante a trădat interesele și independența țării, numai ca să aibă mîinile libere și sprijinul imperialiștilor străini în lupta împotriva forțelor revoluționare din interior.

Armata în întregimea sa și o parte din personalitățile politice ale vremii, au luat poziție împotriva acestei păci, exprimîndu-și hotărîrea neclintită de a continua lupta împotriva Puterilor Centrale. Generalul Eremia Grigorescu, cel care a lansat lozinca la Mărășești „Nici pe aici nu se trece", a declarat regelui Ferdinand că „oastea de sub conducerea sa, ofițerii și soldații, este întotdeauna gata la ordinele regelui pentru apărarea patriei". Generalul Prezan a venit personal la rege și la primul ministru „pentru a declara în numele oștirii că are și voința și putința de a lupta și, ca să judece mai bine sentimentele ei, arată că, și după încheierea armistițiului, dar înainte de a-l cunoaște, trupele noastre au tras cu tunul o noapte întreagă în Tg. Ocnei",[56] unde se aflau trupe germane. În semn de protest el și-a dat demisia de la conducerea armatei.

După încheierea păcii de la București, serviciile de spionaj ale Puterilor Centrale, neslăbind România, continuau s-o supravegheze, mai ales pregătirile ei militare în vederea reluării luptei. „Datorită acestui fapt — arăta Max Ronge — noi știam că românii asiguraseră completa pregătire de mobilizare a 6 devizii de infanterie în 6 zile, iar a celorlalte 8 divizii, a vînătorilor și a cavaleriei în 10 zile".[57] Poliția politică secretă germană supraveghea toți oamenii politici români din teritoriul ocupat, inclusiv pe Alexandru Marghiloman, în care-și pierduseră încrederea, în privința loialității lui față de Germania. De asemenea, serviciul de spionaj austro-ungar descoperise că „militarii rezerviști în-

[55] C. Kirițtescu op. cit., p. 236.
[56] N. Iorga : „Sub trei regi", Buc., 1932, p. 271—272.
[57] Max Ronge : „Spionaj și contraspionaj", Buc., 1955, p. 247.

apoiați în Muntenia puseseră bazele unei organizații militare secrete", în vederea eliberării teritoriului de sub ocupația Puterilor Centrale.[58]

Împotriva mișcării de rezistență națională a populației din teritoriul cotropit, autoritățile de ocupație au amplificat măsurile represive. Numai la 1 mai 1918, poliția militară germană a arestat un grup de militanți ai mișcării muncitorești revoluționare din București, printre care Alecu Constantinescu, dr. Ecaterina Arbore, C. Popovici, Ilie Moscovici, Ion Olteanu și alții care au fost închiși timp de 2 luni de zile.

Pe măsură ce trupele Puterilor Centrale sufereau înfrîngeri pe toate fronturile, apropiindu-se prăbușirea acestor imperii reacționare, iar în interior creștea lupta revoluționară a oamenilor muncii în frunte cu clasa muncitoare, pentru drepturi politice, pace și o viață mai bună, serviciile de spionaj german și austro-ungar au intensificat propaganda pentru pace. Spre deosebire de lozinca lansată de tînărul stat sovietic condus de Lenin, imediat după victoria Marii Revoluții Socialiste din Octombrie 1917, și de socialiștii de stînga din numeroase țări, a unei păci juste, drepte, fără cotropiri și anexiuni teritoriale, această propagandă avea un caracter reacționar și diversionist, urmărind să salveze integritatea unor imperii multinaționale (Germania, Austro-Ungaria), condamnate de istorie la pieire, și să împiedice procesul de eliberare a unor popoare și de desăvîrșire a unității statale a altora (români, sîrbi, italieni etc.). Pe de altă parte, se urmărea împiedicarea izbucnirii revoluției socialiste în propriile lor țări și inducerea în eroare a maselor populare, care, saturate de povara războiului, cereau insistent pace și înfăptuirea unor adînci prefaceri sociale. În acest scop, serviciile de spionaj ale Puterilor Centrale, sprijinite de comandamentele militare și de autoritățile de ocupație, au desfășurat atît în teritoriul cotropit, cît și pe linia frontului și în teritoriul Moldovei și Basarabiei o intensă propagandă pacifistă, pentru dezorientarea și abaterea poporului român de la înfăptuirea dezideratului național și a-l pune în fața unui fapt împlinit, al răpirii unei părți însemnate din teritoriul său național, așa cum stipulase pacea de la București.

În noile condiții, cînd pe plan mondial are loc deschiderea unei ere noi în istoria omenirii, prin victoria Marii Revoluții Socialiste din Octombrie 1917, și declanșarea avîntului revoluționar al clasei muncitoare în numeroase țări, iar pe plan intern creșterea luptei revoluționare a maselor muncitoare, are loc un proces de diminuare și de restrîngere a sarcinilor informative ale Siguranței generale în exterior, privind apărarea intereselor naționale și în special desăvîrșirea statului național unitar român. Din acest moment are loc o trecere pe prim plan și precumpănirea atribuțiunilor cu caracter informativ și represiv din partea organelor de siguranță și de informații militare, îndreptate contra mișcării revoluționare și democratice a poporului român.

Din studiul a numeroase dosare de arhivă și a unor lucrări referitoare la această perioadă, rezultă că activitatea de propagandă pentru susținerea intereselor naționale în fața guvernelor și opiniei publice în Franța, Italia, Marea Britanie și S.U.A. și de informare a guvernului

[58] Max Ronge, op. cit., p. 247.

român asupra acțiunilor propagandei și spionajului maghiar, au revenit unor personalități politice din Ministerul de Externe și unor asociații culturale și patriotice. Organele de siguranță și de informații militare, în urma creșterii îngrijorării claselor dominante față de cele întîmplate în Rusia, și-au orientat o parte însemnată a activității lor în direcția urmăririi informative și a reprimării mișcării revoluționare a clasei muncitoare din România, diminuînd acțiunea de contracarare a activității spionajului Puterilor Centrale.

Încă înainte de octombrie 1917, organele de siguranță în colaborare cu cele de informații militare și jandarmeria rurală, sprijinite de organele polițienești intensificaseră urmărirea informativă a activității revoluționare a soldaților bolșevici ruși din Moldova, pentru a împiedica răspîndirea ideilor leniniste în rîndurile militarilor români și a populației civile. Nu odată ele au procedat destul de brutal față de acțiunile comune ale militarilor ruși bolșevici cu ostașii și muncitorii români din această parte a țării. Documentele vremii, emanate de la însuși organul de siguranță, sînt evidente în acest sens, ele reliefînd activitatea informativă și represivă a acestor organe îndreptată împotriva mișcării muncitorești și a militanților socialiști români.

În timp ce militanții socialiști erau împușcați sub acuzația de spionaj, activitatea organelor de siguranță și de informații militare împotriva acțiunilor spionajului german și austro-ungar din toamna anului 1917, și în cursul anului 1918 a fost mult slăbită. În sistemul organelor informative și contrainformative românești apărea un gol, care va fi umplut prin crearea Serviciului Special de Informații condus de M. Moruzov, iar Siguranța generală rămînînd să se ocupe îndeosebi cu problemele privind siguranța statului burghezo-moșieresc.

Apropierea momentului prăbușirii Germaniei, a făcut să crească lupta poporului român împotriva trupelor cotropitoare și pentru înfăptuirea dezideratului național. La 24 octombrie / 6 noiembrie 1918, regele a înlăturat guvernul condus de Al. Marghiloman și a însărcinat pe generalul Coandă, sprijinit de liberali, cu formarea unui nou cabinet. După ieșirea din război a Bulgariei, unitățile militare franceze venind din Salonic sub comanda generalului Berthelot au trecut, la 28 octombrie/ 10 noiembrie 1918, Dunărea în România la Zimnicea, fiind primite ca eliberatoare de populație. Încă cu o săptămînă înainte, populația Bucureșteană, aflînd de sosirea trupelor franceze a demonstrat în piața din fața Ateneului împotriva trupelor germane.

În noile condiții, guvernul român la 28 octombrie / 10 noiembrie a mobilizat armata, care a trecut din nou Carpații în Transilvania, și a adresat un memoriu miniștrilor Antantei de la Iași, în care afirma că „România are dreptul să înfăptuiască revendicările ei“ și „cerea anularea tratatului de la București“. Totodată a fost reluată colaborarea militară cu aliații și concomitent a fost remisă lui Mackensen o declarație de război contra Germaniei, cerîndu-i să evacueze imediat țara.

În ziua terminării primului război mondial, prin încheierea armistițiului de la Rethondes, la 29 octombrie / 11 noiembrie 1918, în Capitală s-a desfășurat ultima și cea mai grandioasă demonstrației a populației bucureștene împotriva trupelor Puterilor Centrale. În urma luptelor de stradă ce s-au desfășurat între populație și trupele de ocupație, au căzut eroic 21 de bucureșteni, iar alții au fost răniți. Trupele germane au părăsit Bucureștii în strigătele de dezaprobare și de ură dezlănțuită a maselor populare. Demonstrații asemănătoare au avut loc la Craiova, Tr. Severin, Buzău, Călărași și în alte orașe de pe teritoriul țării. În urma retragerii trupelor germane comandate de Mackensen, teritoriul cotropit a fost eliberat de sub Puterile Centrale și s-au creat condiții pentru desăvîrșirea statului național unitar român. La 30 octombrie / 12 noiembrie 1918, au sosit la Iași 3 delegați ai mișcării naționale a românilor din Transilvania, spre a informa guvernul român despre stările reale de lucruri din Transilvania și a-i cere sprijinul și al armatei sale.

Despre rolul organelor de ordine — gărzile naționale — și al acțiunii de informare și de propagandă desfășurată de organele de stat românești în preajma și în timpul Unirii Transilvaniei cu România, vom trata în studiul următor.

NOI ACȚIUNI INFORMATIVE ȘI CONTRA-INFORMATIVE ALE SERVICIULUI SECRET

(în perioada 1928-1930)

Lt. col. NICOLAE MEIANU
— cercetător științific I —

După reorganizarea din anul 1928, Serviciul Secret a devenit un aparat informativ al Marelui Stat Major, respectiv al Secției II-a, din ce în ce mai viguros. Informațiile culese de agentura pe care și-o formase, sau de către personalul său, erau tot mai valoroase. Anii care au urmat i-au adus, odată cu trecerea lor, noi elemente de consolidare.

Serviciul Secret se remarcă prin unele acțiuni intreprinse în domeniul activității de culegere a informațiilor asupra unor servicii de spionaj străine, precum și prin unele acțiuni contrainformative. Aportul său informativ alături de cel al celorlalte compartimente ale Secției II-a, a crescut, s-a făcut tot mai simțit. Acest aparat a reușit astfel să-și cîștige un prestigiu din ce în ce mai mare, pînă la cele mai înalte foruri conducătoare ale statului român din acele vremuri.

Anii 1928—1930, sînt marcați de intensificarea activității din umbră împotriva țării noastre din partea unor servicii de spionaj străine, care oglindeau, în esență, poziția unor state față de România.

Se remarcase în mod deosebit spionajul german, maghiar-hortyst și bulgar. Pe lîngă acțiunile în comun, stabilite la Conferința secretă de la Viena, ținută în anul 1926, aceste servicii acționau împotriva statului nostru și pe cont propriu. Serviciile de spionaj amintite, acordau o atenție deosebită culegerii de informații asupra potențialului militar românesc (fără a neglija însă problemele economice sau politice). De pildă, spionajul hortyst cerea informatorului „Olga" — ofițer într-o unitate militară românească — să-i furnizeze informații asupra eventualelor planuri ipoteze în cazul unui război româno — ungar :

1) „care trupe (comp., bat., reg., etc.) sînt în linia I-a și care în linia II-a ? Bineînțeles, numerele regimentelor sînt un lucru principal — sublinia cadrul spionajului amintit ; 2) la cîte zile după mobilizare sînt gata pentru marș formațiile din linia I-a și linia II-a ; 3) îndeosebi explicații asupra rolului «trupei de acoperire» ; 3 b) efectivul de război la toate armele ; 4) tabela model lit. A... : ofițeri superiori, ofițeri inferiori, subofițeri, trupa, arme, tunuri, mitraliere, puști mitraliere etc., la toate formațiunile. Bineînțeles (se sublinia din nou), succesiv, **dacă se poate aduna un material așa de complet, fără pericol și fără forțare.**" [1]) Informatorul era deci sfătuit și asupra modului cum să acționeze.

Se mai cerea să se strîngă date asupra modului „cum va decurge mobilizarea" în raza diviziei din care făcea parte informatorul, precizîndu-se să raporteze : „5) dacă e posibil, cu cifre exacte ; de unde se recrutează oamenii diviziei în cazul unui război și cum se împart după naționalitate ?" Informatorul trebuia să mai obțină și să trimită centrului de spionaj" 6) tabelele materialului de război cu rubricile prescrise pentru mobilizare : «existent», «deficit». «Foarte important» ! (adică de aflat acest lucru-n.n.). Aceasta pentru fiecare formație aparte" — specificau instrucțiunile spionului ; 7) împărțirea unui regiment de infanterie, obuziere, artilerie ușoară și grea, pioneri, călărași, roșiori și organizarea în timp de pace a acestora. 7 b) Aceleași (date-n.n.) în timp de război după mobilizare (ce formațiuni noi, comp., bat.) dar exact !?". [3])

„8) date exacte asupra formațiunilor pentru transportul muniției în război, ce fel și cîte coloane de muniție vor fi înființate, ce numere și denumiri vor avea, din care trupe de pace vor ieși ? Ce armament au (acestea-n.n.). ?

„9) date operative despre Divizia a IX-a [4]) (dacă îi sînt cunoscute informatorului) ;

„10) noutăți actuale în materie de organizare (a armatei-n.n.) pînă în cel mai mic amănunt", percum și alte date și știri ce priveau puterea de apărare sau atac a armatei române.

Aceleași informații căutau să le procure și celelalte servicii de spionaj amintite. Totodată aveau în atenție, în aceeași măsură și aflarea de știri referitoare la acțiunea organelor informative românești. În acest sens, informatorul „Virgil", infiltrat de Serviciul Secret în spionajul hortyst, raporta că un cadru al acestui serviciu îi cerea ca prin relațiile ce le are să afle „cine se ocupă cu informațiile în Ungaria" ?... „Noi cunoaștem — spunea cadrul amintit — că există un serviciu pendinte de M.St.M. Român — nu știm unde este și cine îl conduce" (era vorba despre Serviciul Secret-n.n.). „Ne-ar interesa și persoanele care sînt în legătură cu acest serviciu privat (exterior) : În special ne interesează cine lucrează contra U...." [5])

Pentru această din urmă informație spionajul în cauză ofera nici mai mult nici mai puțin decît suma de „200.000 lei". În schimb îi cerea informatorului să predea materialul pînă la data de 1 decembrie 1929. [6]) Adică într-un termen cît mai scurt.

Spionajul hortyst mai preciza că „pentru fiecare persoană (ce acționa în Ungaria-n.n.), ei oferă un premiu apreciabil" dacă i se indică numele.

---

[1]) Arhiva C.S.S., dos. F.O. nr. 88301, vol. 10, fila 62 (verso) și 63.
[2]) Ibidem.
[3]) Ibidem, vol. 10, fila 63 (verso).

[5]) Ibidem, vol. 9, fila 182 (verso).
[6]) Ibidem, vol. 9, fila 182 (verso) și fila 190.

În mod deosebit interesa fotografia [7]) celui în cauză. Aceasta pentru a-l pune în urmărire şi identifica.

Acelaşi interes manifestau serviciile de spionaj respective pentru industria românească. În această direcţie, doreau să afle care dintre uzine produc materiale pentru înzestrarea armatei. De pildă, **în cazul de faţă, informatorului Serviciului Secret, „Virgil", interpus în spionajul hortyit, i se cerea să afle: „Uzinele Reşiţa ce fel de materiale de război pot produce?"** sau „Uzinele Cugir se vor reface pentru **producţia materialului de război?** etc. [8]) Indicii foarte preţioase pentru contraspionajul românesc. Ele creau posibilitatea cunoaşterii direcţiilor spre care îşi îndrepta atenţia spionajul advers.

În faţa acestei ofensive, aparatul informativ şi contrainformativ al Marelui Stat Major — Secţia II-a, iar în cazul nostru Serviciul Secret — precum şi celelalte organe cu profil asemănător (Siguranţa generală şi jandarmeria), au trecut la luarea măsurilor ce se impuneau. Serviciul Secret ale cărui acţiuni ne interesează în lucrarea de faţă, păstrînd desigur o colaborare permanentă şi cu celelalte organe amintite, ca aparat informativ militar, şi-a axat activitatea principală pe culegerea de date din acest domeniu, fără a neglija însă măsurile de contracarare a acţiunilor de spionaj întreprinse pe teritoriul nostru (adică activitatea de contraspionaj). Se urmărea ca prin cunoaşterea intenţiilor şi forţei militare de care dispuneau ţările amintite, să se evite luarea prin surprindere a statului român într-o situaţie sau alta.

În contextul vremurilor de atunci, cînd anumite puteri imperialiste ca Germania şi Italia fascistă erau interesate în menţinerea unei vrajbe permanente între unele state vecine şi România, cînd se ridicau voci şi se desfăşurau chiar acţiuni împotriva tratatelor de pace încheiate după primul război mondial, România, deşi nu avea intenţii agresive faţă de nici unul dintre vecinii săi, era totuşi obligată de împrejurări să ia unele măsuri de rigoare. Era vorba doar de fiinţa sa naţională, de unitatea sa, pentru care-şi vărsaseră din belşug sîngele zeci şi zeci de generaţii. Războiului nevăzut i s-a răspuns cu acelaşi limbaj. Spionajului întreprins pe teritoriul României i s-a răspuns cu spionaj asupra ţărilor în cauză. Şi de ce să n-o recunoaştem, românii nu s-au comportat cu nimic mai prejos decît adversarii lor şi în această direcţie. O atenţie deosebită i s-a acordat Germaniei. În acest sens pe baza informaţiilor culese de agentura pe care şi-o crease în această ţară, sau prin obţinerea de date şi prin alte mijloace (interogarea unor dezertori din ţările amintite, arestarea unor spioni etc.), Marele Stat Major raporta, în luna octombrie 1929, guvernului că infanteria germană era dotată, în acele timpuri, cu „puşti Mauser model 1898, calibru 7,92 mm.; cu pistoale model 1908, calibru 9 mm.; cu mitraliere uşoare model 1908 şi 1915, calibru 7,92 mm.; cu mitraliere Maxim, calibru 7,92 mm.; cu aruncătoare de mine uşoare model 1905/1914, calibru 75 mm.; cu aruncătoare mijlocii, calibru 170 mm.; cu mortiere model 1918, calibru 140 mm.; tunuri de infanterie calibru 77 mm şi respectiv 75 mm". [9]) Pentru fiecare categorie de armament se arătau calităţile tactico-balistice, starea de funcţionare şi alte date ce interesau specialiştii militari. Informaţiile culese nu se limitau însă numai la aceste amănunte.

[7]) Ibidem, sursa citată, fila 190.
[8]) Idem, sursa citată, fila 162 (verso).
[9]) Biblioteca C.S.S., cota III/A 982 — Buletin de informaţii, p. 29.

Acest armament se preciza că deocamdată este folosit numai pentru „nevoile curente", [10]) ale armatei. În ce priveşte viitorul se semnala că deja se găseau „în studiu şi în curs de experimentare puşca Mauser model 1928, calibru 7,95 mm.; puşca automată Rheinmetal; mitraliera uşoară şi grea Rheinmetal; mitraliera uşoară şi grea Dreyse — model 1928; tunul de infanterie antitanc şi antiaerian Mandsen — L 50; tunul automat Oerlikon model 1928 şi tunul automat Frölich — L 37", [11]) „ce era" destinat a combate cuiburile de mitraliere grele şi tancurile. Despre ultimul tun se mai preciza că era construit de aşa manieră încît putea „fi montat pe autoblindate" şi avea o forţă mare de pătrundere datorită faptului că „întrebuinţa obuze de ruptură".

După cum se vede din informaţiile procurate rezulta că militarismul german renăştea. Asiduitatea cu care se trecuse la perfecţionarea armamentului din dotare sau la crearea altuia nou, mai eficace, cu randament sporit, oglindea încă din aceşti ani drumul spre care se îndrepta viitoarea politică a Germaniei.

... Experimentarea puştii model 1928, ... puştii mitraliere 1928, ... tunului tip 1928 ... etc., erau fapte care grăiau un limbaj destul de semnificativ.

Dar nu numai în ce priveşte infanteria, informaţiile culese aduceau asemenea veşti. Şi în celelalte specialităţi ale armatei germane situaţia se prezenta la fel. Înarmare şi iar înarmare. Perfecţionarea mijloacelor de luptă.

Agentura din exterior a M.St.M. sesiza că artileria germană, autorizată prin tratatele de pace să posede un anumit număr de „tunuri şi obuziere de cîmp pînă la calibrul 105 mm.", niciodată nu respectase o asemenea clauză. Ea dispunea în afara acestora, de „material de artilerie grea rămas din timpul războiului", precum şi de piese noi fabricate „după război în străinătate". [12]) Nu demult — se preciza în raportul amintit — uzinele Krupp, produseseră în Suedia „piese de artilerie grea de calibru 150 mm. (obuziere), mortiere de 240 mm. şi tunuri grele de 400 mm.". [13])

Totodată se mai semnala că în arsenalele de război germane se mai experimentau noi care de luptă, printre care se enumerau „carul de luptă «F.» fabricat de Uzinele Lincke Hoffman din Berlin" şi un fel de tractor care putea fi montat în 24 ore, în car uşor de luptă." [14])

Concomitent cu aceste măsuri luate de statul german pe plan intern, aparatul informativ şi contrainformativ al Serviciului Secret, precum şi celelalte compartimente ale Secţiei a II-a M.St.M., semnalau că spionajul german, în atingerea aceloraşi scopuri revanşarde, îşi intensificase şi mai mult activitatea informativă şi propaganda revizionistă asupra ţării noastre. Aceleaşi sesizări le primea Marele Stat Major şi din partea Siguranţei Generale şi organelor informative ale Jandarmeriei.

[10]) Idem.
[11]) Ibidem, p. 30.
[12]) Ibidem, lucrarea citată, p. 32.
[13]) Idem.
[14]) Idem.

Se descoperise că spionajul german în acţiunea de infiltrare a agenturii sale pe teritoriul românesc se folosea de o gamă variată de forme şi mijloace. El îşi subordonase în atingerea acestui scop o serie de organizaţii cu caracter revanşard, care îşi aveau sediul atît pe teritoriul Germaniei, cît şi pe teritoriul ţării noastre. Dintre acestea, una dintre cele mai active se stabilise că era „Institutul german pentru străinătate" cu sediul în oraşul Stuttgart (Deutsche Institut Für Ausland), [15] care în acea vreme trimesese în România o adevărată „invazie de supuşi germani sub masca diferitelor afaceri comerciale". **Aceştia, pentru a-şi camufla mai bine adevărata activitate** (subl. ns.) **îşi aleseseră „deobicei un comerţ mobil (export de vite, ouă, fructe etc.).** „O astfel de îndeletnicire le dădea posibilitatea să cutreere ţara şi să poată astfel „culege informaţiunile de spionaj ce-i interesau". [16]

Alţii, erau îndrumaţi să pătrundă „în întreprinderile ...mari industriale şi comerciale..." [17]

Totodată spionajul amintit cerea organizaţiilor naţionaliste germane cu sediul pe teritoriul ţării noastre, ca pe lîngă culegerea de informaţii, să facă propagandă în rîndul cetăţenilor români de origină germană „să-şi trimită copii la studii în Germania, fie chiar şi pentru meserii". O intensă activitate în acest sens a desfăşurat-o „Cercul german — săsesc din Mediaş şi Valea Lungă", care, prin circulări confidenţiale cerea altor organizaţii de acelaşi fel (naţionaliste) să-i trimită liste cu toate terenurile de vînzare ale saşilor, în scopul ca acestea „să fie cumpărate de către conaţionali... spre a nu cădea în mîinile romînilor". [18] Se căuta deci izolarea populaţiei de origină germană de cea românească.

Activitatea de propagandă şovină şi revanşardă ajunsese la un asemenea stadiu, încît Gaspar Muth, senator în parlamentul român din partea populaţiei de origină germană, îşi permitea să afirme la data de 1 martie 1929 într-un interviu acordat ziarului vienez „Neues Wiener Journal" că „timpul cel nou (adică o nouă acţiune revanşardă-n.n.), ne găseşte înarmaţi, deoarece am format în ultimii 10 ani, din cei 800.000 de germani ai României mari, o organizaţie etnică solidă. Nu a fost uşor — precizează el — fiindcă era vorba de şapte grupe colonizate în diferite ţinuturi ale regatului..."

„.... Acum — sublinia Muth în încheiere — ne-a cuprins dorul de a ne menţine cultura şi limba, de a ne lega sufleteşte de patria mamă" (adică de Germania-n.n.). [19]

Folosirea organizaţiilor naţionaliste, fie cele de pe teritoriul Germaniei fie cele de pe teritoriul românesc, în infiltrarea de agenţi şi culegerea de informaţii din România, nu constituia singurul mijloc folosit de către spionajul amintit. El îşi trimetea în aceşti ani cadrele sale şi sub alte acoperiri cum ar fi : oameni de afaceri, voiajori comerciali, antreprenori, industriaşi, reprezentanţi ai diferitelor firme economice etc. De pildă, în acelaşi an (1929) agentura Serviciului Secret sesiza că aventurierul N.S.

---

15) Arhiva C.S.S., dosar sp. nr. 2946, vol. 1, fila 371.
16) I d e m.
17) I d e m.
18) Arhiva C.S.S., dos. sp. nr. 162, vol. 2, fila 87.
19) Arhiva C.S.S., dos. sp. nr. 162, vol. 2, fila 133.

„bănuit de spionaj german" a intrat în „legătură cu Richard Hoffman zis Neamţu", care venise în ţara noastră „să fondeze o fabrică de tricotaje". [20]

Despre „Neamţu" se mai preciza că „a lucrat (pe tărîm informativ-n.n.) şi în Franţa şi la noi". [21]

Intensificarea activităţii de spionaj german împotriva ţării noastre, devenise în acei ani atît de notorie încît au fost nevoite să ia atitudine contra ei chiar şi unele organe de presă ale vremii. Astfel ziarul „Ordinea", în numărul său din 22 mai 1929, publica un articol în care arăta fără ocolişuri, că poporul român doreşte „relaţii cu Germania, dar fără spioni". [22] Acelaşi ziar se ridica şi împotriva unor politicieni burghezi, care într-un fel sau altul, favorizau păturnderea spionilor germani în România. El preciza că „odată cu vizita lui von Seckt (în ţara noastră-n.n.) s-au înfiinţat în România birouri germane economice, conduse de spioni" şi toate acestea „autorizate de miniştrii d-lui Iuliu Maniu". [23]

Ziarul amintit se ridica totodată, împotriva aprobării date de către guvernul P.N.Ţ. pentru funcţionarea în ţara noastră a societăţii germane „P.A.X.", considerată ca oficină de spionaj. De altfel, sesizarea ziarului era destul de întemeiată. În fruntea acestei filiale nu se afla altul decît numitul „Hennenvogel", faimosul spion (german-n.n.) din timpul neutralităţii României (înainte de a intra în primul război mondial alături de puterile Antantei), care a cumpărat ziare la Bucureşti şi le-a pus în serviciul armatelor germane". [24]

Hennenvogel, mai ceruse aprobare pentru funcţionarea pe teritoriul românesc a firmei respective şi de la guvernele anterioare. Nu o primise însă. Guvernarea P.N.Ţ. se dovedise mai binevoitoare.

Ca urmare a celor descoperite, aparatul informativ românesc îşi întărea, din zi în zi, tot mai mult convingerea că principalul pericol pentru România, vine în primul rînd din partea revanşismului german, lucru sesizat, de altfel, nu odată şi cercurilor guvernante.

Concomitent cu acţiunea întreprinsă împotriva spionajului german, aparatul informativ românesc avusese în vedere şi celelalte state, în special cele ce se găsiseră alături de Germania în primul război mondial, respectiv Ungaria hortystă şi Bulgaria, unde se desfăşura o intensă activitate iredentistă potrivnică României.

Alături de celelalte compartimente ale Secţiei a II-a, Serviciul Secret sesiza că, de pildă, în Ungaria hortystă activitatea iredentistă şi de spionaj îndreptată împotriva ţării noastre, luase o amploare destul de accentuată. Că această activitate era susţinută şi pe plan internaţional de către guvernul fascist mussolinian din Italia şi de către cercurile revanşarde din Germania şi Austria.

În statul hortyst, din acele vremuri, ideea revanşismului dispunea de largi mijloace materiale şi propagandistice, susţinute chiar de către cercurile oficiale statale, care considerau că Ungaria ar fi „moştenitoarea de

---

20) Arhiva C.S.S., dos. F.O. nr. 88300, vol. 13, fila 2—3.
21) I d e m.
22) Arhiva C.S.S., dos. sp. nr. 2946, vol. 1, fila 417.
23) I d e m.
24) I d e m.

drept" a fostului imperiu austro-ungar. Acestei idei îi erau subordonate și celelalte măsuri luate pe linie de stat, cum era: dotarea armatei cu armament din ce în ce mai modern, instruirea de noi contigente, încălcarea clauzelor stabilite prin tratatele de pace, intensificarea activității informative asupra vecinilor (Cehoslovacia, Jugoslavia și România etc.).

Erau deci necesare contramăsuri și din partea organelor informative românești. Ca și în cazul Germaniei s-au cules informații asupra potențialului militar. Cu această ocazie s-a aflat că pe lîngă armamentul vechi, [25] infanteria statului vecin mai era dotată cu: „puști mitraliere moderne și tunuri de tranșee Skoda" (material neautorizat de tratatele de pace-n.n.) [26] și că în același timp se afla „în curs de experimentare" o mitralieră nouă antitanc.

„...Ungaria — se sublinia în buletinul de informații întocmit de Marele Stat Major în luna octombrie 1929 — din toate informațiile sigure ce deținem pînă în prezent, posedă armamentul și munițiile necesare dotării întregii infanterii mobilizabile (circa 21 divizii)". [27] Se eludaseră deci prevederile tratatului de pace de la Trianon care stipulau dreptul țării în cauză de a poseda material de luptă numai pentru înarmarea a „35.000 de oameni". [28]

Aceeași situație se stabilse și în ce privește cavaleria și artileria. Și în această direcție se lucra cu febrilitate la perfecționarea de noi arme. Astfel, se constatase că la acea dată se aflau în „curs de studiu și experimentări practice... tunul modern ușor de cîmp, calibru 75—85 mm., cu bătaie maximă de 12.000 m.; tunul antiaerian mitralieră de calibru 20—30 mm., pentru înălțimi mici (2.000 m.); precum și obuzierul ușor modern, calibru 100 mm., cu bătaie maximă 16.000 m." [29]

Armata hortystă își mai procurase de asemeni, o serie de „care de luptă, automobile, trenuri blindate, aruncătoare de flăcări, gaze de luptă", etc. [30] O parte din acestea fuseseră fabricate în țară, iar altele proveneau din afară, în special din țările „prietene" Ungariei: Germania și Italia fascistă.

Pe baza și a altor informații s-a ajuns la concluzia că: „Ungaria — călcînd astfel clauzele militare ale tratatului de pace, a izbutit pînă în prezent (pînă la acea dată-n.n.) să se asigure de aproape întreg utilajul necesar armatei mobilizabile într-un viitor război". [31] Constatare, care dacă se are în vedere politica revanșardă dusă de către statul hortyst în acea vreme, nu era deloc lipsită de importanță, mai ales pentru statul român.

Politica de înarmare era împletită de către Ungaria hortystă cu spionajul îndreptat împotriva vecinilor săi. Serviciul Secret avea indicii, în februarie 1929, că: „Serviciul de informațiuni și spionaj al statului ungar" ar fi organizat în România „sub acoperirea a „trei societăți": [32]

---

25) Biblioteca C.S.S., cota III/I 982, „Buletin de informații, p. 23.
26) Idem.
27) Idem.
28) Idem.
29) Ibidem, lucr. citată, p. 25.
30) Ibidem, lucr. citată, p. 26.
31) Ibidem, p. 11.
32) Arhiva C.S.S., dos. F.O., 88301, vol. 9, fila 129.

„1. Societatea «Controlul comercianților» cu sediul în str. Lipscani nr. 110, București; 2. Societatea «Radioreclame în România» cu sediul în Cluj; 3. Societatea «Credo» cu sediul în Cernăuți".

„...Sub această mască — preciza Serviciul Secret — dintre „miile de informatori (răspîndiți în România-n.n.) foarte mulți lucrează pe tărîm militar".

„Cu titlul de curiozitate — preciza unul dintre agenții aparatului amintit — agentul principal Ludwig Herzel (cadru al spionajului în cauză-n.n.), are 1.280 informatori la dispoziția sa — majoritatea unguri și nemți, foști ofițeri în armatele Puterilor Centrale". [33] Sigur, e posibil ca numărul acestora să nu fie exact, să fie exagerat sau poate nu, cert este un singur lucru că spionajul maghiar a dispus, așa după cum mai arătam, de o rețea numeroasă pe teritoriul patriei noastre. El își recruta agenții dintr-o gamă largă de persoane. În primul rînd avea în vedere acele persoane care făcuseră parte din corpul ofițeresc al armatei austro-ungare, elemente cu idei revanșarde, șovine, dornice de a vedea reînviat vechiul imperiu. Aceștia se găseau în atenția spionajului hortyst, indiferent dacă aveau domiciliul pe teritoriul ungar sau pe al României. Ei erau preferați și din alt punct de vedere: ca foști militari, știau mai bine ca alții ce anume informații cu caracter militar trebuiesc culese. Aceeași atenție se acorda și dezertorilor din armata română care treceau frontierea în Ungaria. Aceștia erau luați în anchetă și chestionați asupra unităților din care făcuseră parte. Cei ce dădeau informații mai valoroase, mai pline de conținut, erau selectați și trimiși să urmeze unele cursuri speciale de spionaj. După absolvirea acestora erau înapoiați în România cu misiuni informative. Mulți dintre ei ajunși în țară, fie că se predau autorităților române și divulgau însărcinarea primită, fie că pe parcursul activității erau descoperiți de organele contrainformative românești și arestați. Așa a fost cazul soldatului G. M. din Regimentul 31 Infanterie, care după ce dezertase în statul vecin și întorcîndu-se în țară cu astfel de misiuni, s-a predat autorităților unde, așa după cum precizează Serviciul Secret, „a declarat singur la interogatoriu" [34] întreaga acțiune ce urma s-o întreprindă.

Mai erau recrutate elemente naționalist-șovine din rîndul cetățenilor români de orgină maghiară, precum și alte persoane descompuse moral sau avide după bani.

Serviciul Secret, precum și celelalte organe cu profil asemănător, au descoperit că spionajul amintit căuta pe orice cale să pătrundă în mediul militar, prin atragerea unor ofițeri sau soldați în mrejele trădării. Alternativa amintită nu s-a bucurat însă de prea mult succes, lucru demonstrat de desele cazuri de denunțuri făcute de o serie de persoane asupra cărora se acționase. Se mai încerca pătrunderea în armată a unor spioni prin intermediul încorporării în vederea satisfacerii stagiului militar. Așa trebuia să se infiltreze spionul J. I., cetățean român stabilit în Ungaria, care după ce fusese „recrutat de serviciul de spionaj hortyst", a fost trimis în România pentru a se înrola ca „soldat sau ofițer". [35]

---

33) Idem, sursa citată.
34) Arhiva C.S.S., dos. F.O., nr. 88301, vol. 9, fila 43.
35) Ibidem, sursa citată, fila 60.

Dar nu numai armata stătea în atenția spionajului amintit, se încerca pătrunderea chiar și în organele informative românești. O serie de spioni își ofereau de „bună voie" serviciile acestora. De pildă, numitul „F.M." a căutat să intre în relații cu comandamentul Diviziei I-a cavalerie, „motivînd" că fiind în serviciul de spionaj maghiar, ar putea da relații folositoare românilor în schimbul unor avantaje materiale. Pentru a-și putea însă îndeplini misiunea, el a cerut să i se dea „oarecari date de la Divizia" în cauză. I s-au dat datele cerute, însă false. Agentul le-a dus in Ungaria. Cînd s-a întors în țară a adus unele informații din țara vecină, „care controlate s-au dovedit a fi juste". [36])

Cu toate acestea Serviciul Secret atrăgea atenția că : „Serviciul de informații maghiar întrebuințează (pe lîngă altele-n.n.) și procedeul de a introduce agenții lor în Serviciul de informații român.... Aceștia sub masca că aderă să facă spionaj în favoarea României, se introduc pe la autorității, (adică acolo unde își oferă serviciile-n.n.), de unde foarte ușor pot culege informații". [37]) Deci cu toate că informațiile se dovediseră a fi reale, nici în agentul sus citat nu trebuia avut încredere.

În toiul acestor bătălii nevăzute, Serviciul Secret, pe lîngă alte măsuri, a căutat și el să-și interpună oamenii săi în serviciile informative amintite. S-a situat și el în permanență pe o poziție ofensivă. Cunoaștem din cele relatate în studiul anterior, cum în anul 1928 reușise să-l infiltreze pe informatorul „686", apoi după căderea acestuia pe locot. „H". În anul 1929 a reușit să-l infiltreze pe informatorul „Virgil", cu ajutorul căruia s-a stabilit cu destulă precizie, care dintre angajații Legației Ungariei hortyste se ocupă cu spionajul în România. Tot prin el s-au stabilit obiectivele urmărite în acea vreme de spionajul amintit. Înfiltrarea s-a realizat prin soția unuia dintre angajații legației, cunoștință mai veche a informatorului. Aceasta cu ani în urmă fusese căsătorită cu un ofițer român de care divorțase. Intrarea în contact s-a făcut cît se poate de simplu. O întîlnire „incidentală" pe stradă, pe cînd „doamna" se plimba cu unul din funcționarii legației. Un salut cordial, apoi prezentarea de rigoare. Mergînd împreună o bucată de drum, „Virgil" a deschis discuția despre unele probleme ce trezeau interesul spionajului hortyst. Printre altele i-a amintit doamnei că vărul său cu care îi făcuse cîndva cunoștință, are acum gradul de maior și lucrează la Marele Stat Major. Funcționarul legației s-a arătat foarte simțitor la auzul acestor cuvinte. După vreo cîteva zile tot „ocazional", „Virgil" s-a întîlnit din nou cu funcționarul amintit. De astădată, printre altele, „Virgil" i-a arătat că „din cauza unei femei" a fost silit să plece din armată, lucru care l-a determinat să fie „foarte revoltat și moralmente deprimat", [38]) că nu are „nici o ocupație" iar „resursele financiare" îi sînt „aproape epuizate".

„Funcționarul" l-a invitat atunci să treacă pe la el, la legație. După un anumit timp acesta l-a prezentat șefului său. „Șeful" după ce i-a cerut să păstreze o deplină discreție asupra discuțiilor purtate, i-a solicitat informații. Pătrunderea de acum fusese făcută. Nu după mult timp, „Virgil" le cîștigă atît de mult încrederea, încît spionajul hortist ajunge

[36]) Ibidem, fila 16.
[37]) Idem.
[38]) Ibidem, vol. 9, fila 130. (verso).

să-i ceară să „păturndă" în serviciul de informații român. „Virgil" a fost de acord (De ar fi știut spionajul amintit că acesta făcea parte de mult din acest serviciu ! ?). Trebuia însă arătat că într-un astfel de serviciu nu se poate pătrunde cu ușurință. În acest scop, „Virgil" în conformitate cu „instrucțiunile primite", l-a vizitat după cîteva zile din nou pe domnul „D" (cadrul spionajului hortyst cu care ținea legătura). Cu această ocazie i-a spus că un maior din serviciul M.St.M. i-a cerut, ca înainte de angajare să răspundă, în scris, la cîteva întrebări.

Domnul „D", raporta „Virgil", s-a „arătat foarte avid de a cunoaște aceste întrebări". [39]) Totodată era măgulit că informatorul îi cerea sfatul și indicații asupra „răspunsurilor" ce urma a le da.

La prima întrebare, care cerea să răspundă : Ce urmărește „Virgil" prin intrarea în „Serviciul de informațiuni ?, domnul „D" îi recomanda să spună că : „chestiunea existenței, plus aceea de fost militar". [40]) La a doua, dacă dorește să se angajeze permanent sau provizoriu, era îndrumat să precizeze : „atîta timp cît va fi util". În ce privește limbile străine pe care le cunoaște, l-a sfătuit să indice „ungara și germană". Iar la întrebarea : dacă dorește să lucreze în țară sau în străinătate, domnul „D" l-a sfătuit să răspundă afirmativ pentru străinătate, dar să se „ferească de a arăta preferință" pentru o țară sau alta, deoarece aceasta ar putea „deștepta anumite supoziții". [41]) Iată-l pe „Virgil" jucînd, de aci înainte, rolul și de „agent infiltrat" de către spionajul advers în serviciul informativ din care de fapt, făcea parte. Serviciul Secret a mai interpus în spionajul maghiar hortyst și alți agenți de ai săi.

Concomitent cu aceste acțiuni, acest aparat (precum și celelalte compartimente ale Secției II-a) și-a îndreptat ascuțișul săbiei sale și împotriva spionajului bulgar, care, după cum se cunoaște conlucra îndeaproape cu cel german și maghiar. De fapt, se continuase acțiunea informativă inițiată încă din a doua jumătate a anului 1924. Descoperirea prin agentura de care se dispunea, precum și prin unele sesizări făcute de serviciile informative franceze, [42]) că în ultimul timp serviciile de spionaj bulgare în colaborare cu primele două, își intensificaseră activitatea împotriva României și a aliaților săi din Mica Ințelegere, a făcut ca și aparatul informativ militar românesc să ia aceleași măsuri. Ca și în primele două cazuri s-a acordat o atenție deosebită spionajului militar. Aflarea de date despre intențiile sau măsurile deja luate în acest sens. De altfel s-a și stabilit că „pentru completarea stocului său de armament de infanterie, Bulgaria a importat în ultimii doi ani cantități însemnate de puști și în special un stoc de 2500 puști mitraliere Madzen, aduse din Danemarca'. [43]) Cît privește „materialul de artilerie", datele culese precizau că acesta „deocamdată nu este suficient", iar acela care există este deja „uzat din cauza celor două războaie consecutive pe care le-a avut Bulgaria". (1913 și 1916—1918). În această direcție nici în viitor nu se semnalau perspective care să schimbe oarecum starea de fapt.

[39]) Ibidem, sursa citată, fila 195.
[40]) Idem.
[41]) Ibidem, sursa citată, fila 195 (verso).
[42]) Ariiva C.S.S., dos. F.O., 88301, vol. 6, fila 66.
[43]) Biblioteca C.S.S., cota III/I 982. „Buletin de informații p. 38.

„Situaţia financiară precară a Bulgariei nu-i permite — precizau informaţiile — înzestrarea în mod intens a armatei cu material de artilerie". Deci Bulgaria acelor ani, cu toate măsurile de înarmare despre care aminteam mai sus, nu prezenta un pericol real pentru tulburarea păcii în Balcani.

Desigur, după cum se poate înţelege de la sine, din atenţia Serviciului Secret şi a celorlalte compartimente ale Secţiei II-a, care lucrau mînă în mînă, nu a scăpat nici marea noastră vecină de la răsărit. Relaţiile dintre România şi U.R.S.S. în acea perioadă erau încă destul de reci. Se manifesta şi de o parte şi de alta neîncredere. Sigur, această stare de lucruri era determinată şi de orînduirile sociale diferite existente în cele două ţări vecine. Burghezia românească nu putea privi cu ochi buni puterea muncitorilor şi ţăranilor instaurată în U.R.S.S. Ea se temea ca nu cumva muncitorii şi ţăranii români însufleţiţi de victoria Marii Revoluţii Socialiste din octombrie 1917, înfăptuită în Rusia, să nu pornească şi ei pe acelaşi drum. De altfel, pentru a preîntîmpina nu astfel de deznodămînt, după cum se cunoaşte, cercurile reacţionare ale burghezo-moşierimii române, în anul 1924, trecuseră Partidul Comunist în afara legii.

Neîncrederea faţă de U.R.S.S. mai era, totodată, alimentată şi de către unele puteri străine, care aveau tot interesul să menţină România în sfera lor de influenţă. Încercările unor oameni politici burghezi români cu vederi mai lucide de a crea relaţii normale pe linie de stat încă din anii 1920—1921 cu Uniunea Sovietică, au întîmpinat opoziţia din umbră a puterilor amintite şi astfel negocierile au trebuit să fie abandonate. Deşi ulterior s-au mai făcut şi alte încercări de apropiere, totuşi relaţiile diplomatice n-au fost reluate decît în anul 1934. Deci, în anul 1929 situaţia relaţiilor dintre cele două ţări nu se schimbase prea mult. În schimb starea de fapt, care a dăinuit încă, a facilitat intensificarea activităţii de spionaj şi de o parte şi de cealaltă. Arestarea şi de unii şi de alţii a o serie de persoane trimise cu misiuni informative sau de diversiune, pe teritoriul celeilalte părţi, a avut darul să menţină o stare puţin propice încrederi reciproce. Zvonurile că U.R.S.S. ar avea intenţia să atace România, alimentate atît de unele cercuri burgheze din interior, cît şi de către unele puteri străine, au întărit şi mai mult starea de răceală amintită. Aceasta a determinat aparatul informativ al Marelui Stat Major, respectiv Serviciul Secret şi celelalte compartimente ale Secţiei a II-a (în special centrele informative de pe graniţă), să intensifice activitatea de culegere a informaţiilor de dincolo de Nistru. Ca şi în exemplele date mai înainte, un interes deosebit s-a acordat informaţiilor militare. S-a reuşit astfel să se stabilească armamentul de care dispunea infanteria, [44]) artileria batalionară, cavaleria [45]) şi motorizatele (carele de luptă) [46]) sovietice.

„Informaţiile noastre despre armata sovietică — arăta generalul Simion Florescu, fost şef al Secţiei II-a în acea perioadă — erau mult mai exacte şi mai complete decît ale polonezilor". [47]) În cadrul alianţei de

[44]) I b i d e m, sursa citată, p. 11.
[45]) I d e m.
[46]) I b i d e m, sursa citată, p. 14.
[47]) Arhiva C.S.S., dos. F.A., nr. 20954, vol. 21, fila 157.

prietenie ce exista între România şi Polonia, periodic se făceau schimburi de informaţii asupra ţărilor din jur. Bineînţeles, îndeosebi asupra U.R.S.S., ţară în care puterea muncitorilor şi ţăranilor se întărea tot mai mult.

Datele şi ştirile culese de Serviciul Secret, din U.R.S.S., în afara interesului ce-l prezentau în ce priveşte cunoaşterea potenţialului militar, şi-au mai dovedit şi o altă utilitate. Datorită exactităţii lor, aşa după cum preciza generalul Florescu cu ani mai tîrziu (1940), „s-au evitat concentrările de trupe inutile, care provocau cheltuieli zadarnice, atunci cînd Siguranţa Generală dădea informaţii alarmante şi necontrolate că ne atacă sovietele". [48]) E vorba de zvonurile amintite lansate deobicei de unele servicii de spionaj străine şi preluate de Siguranţă, care urmăreau să menţină o stare de tensiune permanentă între România şi statul sovietic.

Concomitent cu acţiunile intreprinse pe tărîm informativ, împotriva statelor amintite „Serviciul Special de Informaţii din Marele Stat Major", [49]) aşa s-a mai denumit Serviciul Secret începînd cu acest an (1929), şi-a dirijat, desigur, într-o măsură mai mică, agentura şi asupra altor ţări care ne erau prietene. A cules o serie de informaţii şi despre acestea. Îndeosebi se urmărea cunoaşterea adevăratelor gînduri pe care statele în cauză le aveau faţă de România (adică aflarea din timp a acestora, ca într-o situaţie dificilă să se ştie pe cine se poate conta şi pe cine nu). Acesta era un principiu mai vechi al şefului Serviciului Secret, principiu pe care îl mai aplicase şi pe timpul primului război mondial, cînd condusese Serviciul Special de Siguranţă al Deltei Dunării şi apoi al Dobrogei.

Serviciul Secret în afara acţiunilor intreprinse pe tărîm informativ peste graniţă şi contrainformativ în interior, se angrenase tot mai mult şi în urmărirea organizaţiilor şi grupărilor politice. În mod deosebit îşi îndreptase atenţia asupra acţiunilor intreprinse de către clasa muncitoare sub conducerea partidului său comunist. Îşi aducea şi el în acest fel partea sa de contribuţie reacţionară, de apărare a intereselor claselor exploatatoare.

Colonelul, iar mai tîrziu generalul Gh. Petrescu, fost în acei ani şef al biroului căutarea informaţiilor din cadrul Secţiei II-a, arăta că : „Din anul 1929 — Moruzov (respectiv Serviciul Secret-n.n.) începe a activa intens din punct de vedere al informaţiilor pe terenul politic intern şi-l vedem... lucrînd direct fie cu ministerul de Război, fie chiar cu preşedintele Consiliului de Miniştri". [50])

În acest an datorită rezultatelor obţinute de către aparatul pe care-l conducea, Mihail Moruzov a fost numit definitiv în fruntea acestuia (pînă la această dată fusese plătit ca diurnist din fondul informaţiilor). „În bugetul pe anul 1929" al Ministerului de Război s-a prevăzut oficial, pentru prima dată, postul de „şef al Serviciului Special de Informaţii din Marele Stat Major". [51]) Numirea definitivă a lui M. Moruzov în această înaltă funcţiune s-a tărăgănat ani în şir, datorită faptului că acesta nu

[48]) I d e m, sursa citată.
[49]) Arhiva C.S.S., dos. F.A., 20954, vol. 13, fila 71.
[50]) Arhiva C.S.S., dos. F.A. 20954, vol. 21, fila 10—11.
[51]) I b i d e m, vol. 13, fila 52.

poseda studii superioare, așa cum se cerea pentru o astfel de demnitate. Apreciindu-i-se însă calitățile de om al informațiilor, dovedite în activitatea practică, la intervențiile repetate ale Marelui Stat Major, s-a făcut o derogare de la prevederea amintită.

Anul 1930 găsește Serviciul Secret în plină ofensivă. El continuă să obțină rezultate apreciabile atît în ce privește culegerea de informații în afara granițelor, cît și în desfășurarea unor acțiuni contrainformative pe plan intern. Se încearcă efectuarea de noi infiltrări și interpuneri în unele servicii de spionaj străine. Așa a fost de pildă cazul cu informatorii „479“, „238“, și „348“, 52) sau cazul informatorului „Clujanul“.

Infiltarea se făcuse prin trimiterea acestor agenți în întîmpinarea spionajului hortyst. După un timp oarecare agenții în cauză s-au „lăsat“ recrutați, au cîștigat încrederea spionajului amintit și au început să acționeze. Pe baza celor stabilite, în luna mai 1930, Serviciul Secret raporta forurilor sale superioare că : „pe teritoriul nostru există o serie de elemente (ale spionajului străin-n.n.), care sub diferite ocupațiuni camuflate îndeplinesc **funcțiunea** de **indicatori.** Astfel avem cazul lui «F» și «S» care s-au dat, unul drept remizier și altul bancher“, 53) — preciza Serviciul Secret. „Alte elemente îndeplinesc funcțiunea de **recrutori,** adică angajează elemente pentru spionaj, cum e cazul cu «B» și maiorul «D» (ambii cadre ale spionajului hortyst care acționau în România-n.n.)“

„Elementele astfel recrutate — precizează Serviciul Secret în continuare — sînt în urmă trimise pe cheltuielile acestora la Budapesta și mai ales la Viena“ (unde se găsea centrul de coordonare al serviciilor de spionaj germano-maghiare-n.n.). Pentru astfel de călătorii agenții recrutați primeau „sume importante între 30—50.000 lei“. Serviciul Secret raporta că astfel de sume primiseră și „agentul nostru acoperit nr. „479“ și nr. „238“. 54)

„În aceste orașe — (Budapesta și Viena-n.n.) — mai preciza Serviciul Secret, se fac angajamente, se stabilesc sistemele de lucru, cît și recompensele“.

„Agentul nostru nr. „348“, urmează și el să plece pe cît de curînd la Viena, pentru asemenea aranjamente“. 55)

Desigur, reușita operațiunii de interpunere, constituia un obiectiv de seamă, dar nu era totul. Serviciul Secret mai avea în vedere și un alt aspect : consolidarea acestei interpuneri. De aceea el avea grijă ca agenții amintiți să furnizeze totuși unele date spionajului amintit : unele contrafăcute, altele chiar reale. „Obținîndu-se aprobarea Corpului 6 de Armată — se arată într-un raport al Serviciului Secret — (unul din agenți-n.n.) a predat diferite informațiuni cît și un tabel al depozitelor de munițiuni «Z» și «C»“. 56). Informații care nu prejudiciau desigur cu nimic interesele armatei (unele fiind false-n.n.), dar care constituiau o momeală pentru spionajul hortyst. În acest fel agenții amintiți puteau să acționeze.

52) Arhiva C.S.S., dos. F.O., 88301, vol. 9, fila 234.
53) Arhiva C.S.S., dos. F.O. 88301, vol. 9, fila 234.
54) I d e m.
55) I d e m.
56) I b i d e m, fila 233.

fără a da de bănuit spionajului care îi „recrutase“. Ba mai mult, se realiza și dezinformarea adversarului (prin documentele false furnizate). Agentul „348“ reușise să cîștige într-o asemenea măsură încrederea spionului «B», rezident al spionajului amintit în România, încît nu i-a fost greu să stabilească că acesta poseda : „Anuarul armatei (române-n.n.), cît și un volum cu efectivul de pace al armatei pe (anii-n.n.) 1918—1929“. 57) Deci, spionul «B» mai dispunea de încă un informator sau poate mai mulți în rîndurile armatei noastre. Informație destul de valoroasă pentru organele noastre informative. Ceva mai tîrziu, „348“ a observat în casa de fier a lui «B» un caiet special „cu însemnări de bani, dați diferiților agenți, putînd remarca vreo 8 nume de persoane, iar în dreptul lor diferite sume de bani“. 58)

Față de această situație, Serviciul Secret raporta forurilor sale superioare că : „Pe lîngă mijloacele noastre de supraveghere pe care le-am intensificat pentru a identifica cît mai mult sistemul de funcționare a acestui serviciu (hortyst de sub conducerea lui «B»-n.n.), cît și personalul de agentură, agentului special „348“ i s-au dat instrucțiuni să studieze o eventuală posibilitate de a se sustrage prin unele mijloace posibile materialul informativ din casa de fier“. 59)

N-a mai fost însă nevoie de o asemenea operațiune, deoarece, nu după mult timp, „348“ a aflat și pe altă cale ceea ce trebuia. Devenise atît de apropiat de rezidentul spionajului hortyst, încît acesta ajunsese să-l folosească chiar la întocmirea unor rapoarte informative către centru.

Concomitent cu informațiile primite prin agenții interpuși, Serviciul Secret mai obținea date din țara vecină și de la alți informatori trecuți peste graniță pe alte căi. Astfel, pe baza acestora făcea cunoscut Secției II-a la data de 17 mai 1930, că : „În decursul lunei aprilie... birourile de informațiuni militare ungare din preajma Tisei au primit 5 automobile prevăzute cu posturi de emisiune și recepție-radio“. Astfel, postul „Nr. 1-A.—R.K-P“ «Mc»“ era destinat „biroului din Miskolcz“, postul „Nr. 2 A.R.K.P. «Don», biroul Debrecsin ; postul „Nr. 3 — A.R.K.P. «Gya», biroului din Gyula ; Nr. 4 — A.R.K.P. «Szgd» biroul din Szeghedin, iar postul Nr. 5 — A.R.K.P. «Pcs», biroului din Pecs“. 60)

Posturile de radio enumerate erau date în dotarea birourilor amintite în vederea întreținerii legăturii între acestea pe timpul cînd urma să se facă „anumite servicii de control de-a lungul frontierei“ (mai precis de spionaj asupra României-n.n.).

Aceste posturi puteau intra în legătură și cu posturile principale ale centralei de spionaj din Budapesta.

„...În curînd — preciza Serviciul Secret vor fi înzestrate cu posturi receptoare și posturile jandameriei din regiunea de frontieră“. 61)

Dotarea birourilor de informații militare hortyste cu tehnică radio impunea desigur organelor de specialitate românești să-și perfecționeze

57) I b i d e m, fila 234.
58) I b i d e m, fila 235.
59) Arhiva C.S.S., dos. F.O. 88301, vol. 9, f.f. 235—236.
60) Arhiva C.S.S., dos. F.O., 88301, vol. 5, fila 89.
61) I b i d e m, sursa citată.

și ele latura contrainformativă cu tehnica adecvată. Mesajele trimise de eventuali spioni de pe teritoriul României, posturilor menționate, trebuiau interceptate.

In afara cazurilor amintite, in acest an (1930), se mai descoperiseră și alte acțiuni inițiate de către spionajul străin îndreptate împotriva României. Ele se loviseră însă de perspicacitatea aparatului nostru informativ.

Serviciul Secret, în anii care trecuseră de la reorganizarea sa din 1928, înregistrase și el, din zi în zi, succese tot mai importante. Influența sa și odată cu ea și a șefului său crescuse în anul amintit și mai mult. Conducerea Marelui Stat Major, a Ministerului de Război și chiar Presedinția Consiliului de Miniștri, era mulțumită de aportul adus de acest aparat pe tărîmul informațiilor. Moruzov, cu abilitatea și șiretenia-i cunoscută, a reușit să și-l atragă de partea sa și pe șeful Secției II-a, deși în unele situații nu se prea înțeleseseră. A început să-l consulte mai des într-o serie de probleme. Între timp, Moruzov își întărise poziția și la palat. Printr-o informatoare de a sa, care acționa în cercurile palatului, reușise să intre în grațiile reginei Maria, ajungînd să se bucurse de atîta încredere, încît regina i-a dat chiar „niște scrisori autografe... adreste lui“. 62)

Consolidîndu-și propria-i situație, Moruzov întărise și poziția Serviciului Secret. Îl făcuse cunoscut, apreciat.

Dar tocmai cînd Moruzov se credea mai stabil în scaunul pe care-l ocupa, în fruntea Serviciului Secret, bucurîndu-se de aprecierea tuturor forurilor amintite, a intervenit un fapt care era gata, gata să ducă la debarcarea sa. După cum se cunoaște pe data de 8 iunie 1930, Carol al II-lea a venit în țară și își reocupă tronul, iar primul său gînd a fost să-i înlăture pe toți acei ce se găseau în jurul augustei sale mame.

„La puțină vreme după sosirea regelui — arăta generalul Simion Florescu (șeful Secției II-a), — am primit ordin de la dl. general Samsonovici (șeful M.St.M.-n.n.) să mă îngrijesc de un înlocuitor (al șefului Serviciului Secret-n.n.), deoarece M.S. Regele îl suspectează“. 63)

Moruzov a aflat și el „că i se pregătește debarcarea“. 64) Motivul era cel arătat : prietenia cu regina Maria.

Dar precum cameleonul își schimbă culoarea după mediu înconjurător și Moruzov în situația de față procedează la fel. Se dă de partea celui mai tare. De acum caută prin orice mijloc să intre în grația regelui. Mai întîi, încearcă să-și etaleze calitățile profesionale. În acest sens el profită de rezultatele obținute de aparatul pe care-l conducea. Așa după cum preciza colonelul Gh.Petrescu, despre care mai amintisem, „În anul 1929, Moruzov prin serviciul de contrainformații pe care și-l organizase (e vorba de Secția Contrainformații a Serviciului Secret-n.n.), în colaborare cu Siguranța generală a statului, a dat peste firul vastei organizații de spionaj sovietică în țara noastră (Vărzaru-Solomon). 65) Acestă organi-

62) I b i d e m, sursa citată, fila 13.
63) I b i d e m, sursa citată, fila 161.
64) I b i d e m, sursa citată, fila 12.
65) I d e m.

zație cu vaste ramificații peste hotare, avea în atenție, îndeosebi, armata română.

„...Deși (șeful Serviciului Secret-n.n.) a cunoscut în detaliu această mare organizație... a lăsat-o să funcționeze aproape un an și jumătate“, 66) **pe motivul că „o organizație de spionaj străin, cunoscută într-o țară, nu mai este periculoasă atîta timp cît este urmărită, mai ales în faza ei de organizare...“, că „este mai periculos să o distrugi pentru că va lua naștere alta pe care nu o vei mai cunoaște“.** 67) Serviciul Secret aplicase această tactică și în ce privește depistarea altor organizații de spionaj străin. Prefera mai bine, așa după cum se cunoaște și din cazurile citate, să-și interpună agenții în cadrul acestora și prin ei să le controleze, să le inducă în eroare prin furnizarea de informații contrafăcute, să le descopere cadrele și agenții de care ar fi dispus.

Pentru a-și apăra însă propriul său interes, Moruzov a renunțat de astă dată, la tactica amintită și așa după cum remarca colonelul Gh Petrescu „declanșează această descoperire cu răsunet mondial, dovedind prin aceasta, nu numai cît de util poate să fie, dar și sentimentele sale antisovietice“. 68) Lucru cerut, cu predilecție, de cercurile reacționare din jurul regelui Carol, în acei ani, (adică antisovietismul). Acțiunile de spionaj sovietic descoperite constituiau însă un atu de întreținere în continuare a acestei atmosfere. De altfel organizația de spionaj amintită, în cea mai mare parte, era compusă din spioni de profesie, elemente străine de poporul român : austrieci, germani, evrei, italieni, etc.

Totodată, Moruzov intervine pe lîngă Vaida Voevod, care îi era îndatorat pentru unele „servicii“, să-l recomande „în mod special“ suveranului. Vaida nu-l refuză. Așa s-a făcut că șeful Serviciului Secret a ajuns să „capete (repede-n.n.) încrederea regelui, începînd de acum a lucra cu mareșalul palatului (col. Urdăreanu) și adeseori chiar cu regele“... 69) „Încredere, care se consolidează din ce în ce și prin alte împrejurări ulterioare“. 70)

Regele Carol al II-lea era și el interesat în subordonarea Serviciului Secret. Modul cum s-a descurcat șeful acestui aparat în situația dată, nu i-a displăcut, ci din contră a văzut în el omul de care avea nevoie. Carol avea de plătit unele polițe acelor „partide istorice ce-l obligaseră (cu ani în urmă-n.n.) a părăsi tronul și țara“. El ținteа în primul rînd, — așa după cum preciza Gh. Cristescu, fost șef al serviciului foto-identificări în cadrul Serviciului Secret — la „dezmembrarea partidelor național țărănesc și liberal“. 71) În acest sens, precizează Gh. Cristescu, regele „dă misiuni strict confidențiale șefului Serviciului de Informații“. 72)

Serviciul Secret devine de acum și un serviciu de informații al palatului. Șeful acestuia care în trecut „nu se prea amestecase în poltică, devine un factor preponderant în jocul de combinații al partidelor“. În

66) I b i d e m, sursa citată, fila 11.
67) I d e m.
68) I b i d e m, sursa citată, fila 12.
69) Arhiva C.S.S., dos. F.A. 17474, vol. 1, fila 15, (verso).
70) Arhiva C.S.S., dos. F.A. 20954, vol. 21, fila 12.
71) Arhiva C.S.S., dos. F.A. nr. 17474, vol. 1, fila 15, (verso).
72) I d e m.

acțiunea sa Moruzov „este dirijat exclusiv și direct de rege și Urdăreanu, primind acum fonduri speciale și de la palat". [73]) Abilitatea acestui om învinsese și de astă dată. Nu înseamnă însă că Serviciul Secret devenind de acum și un serviciu informativ al regelui, încetează de a mai fi un organ de informații al armatei. NU ! El își va desfășura activitatea în anii care urmează și pe un tărîm și pe celălalt.

*

* *

Din acțiunile și modul de lucru al Serviciului Secret în această perioadă, considerăm a fi demne de reținut și analizat unele aspecte. La acțiunea de culegere a **informațiilor din afara granițelor, participa atît aparatul informativ care acționa în diferite țări, cît și aparatul contrainformativ** (infiltrarea de agenți în organizațiile de spionaj străine ce acționau pe teritoriul nostru, anchetarea unor spioni arestați etc.). **Și invers, la depistarea cadrelor serviciilor de spionaj străine ce acționau în România, își aducea partea sa de contribuție și Secția informații externe.** Exista totodată o strînsă colaborare și cu celelalte organe cu profil asemănător : siguranța și jandarmeria. **Se punea un accent deosebit pe interpunerile de agenți.** Informatori care se „lăsau recrutați" de spionajul advers. **Prin aceștia se putea stabili : Ce informații caută spionajul străin ? Unde intenționa să pătrundă ? Dacă mai dispunea și de alți informatori într-un domeniu sau altul ? Dezinformarea spionajului respectiv prin furnizarea de informații contrafăcute. Descoperirea și a altor cadre ale spionajului în cauză etc.**

— Tactica de a nu distruge o organizație de spionaj descoperită, mai ales în faza de organizare, impune de asemeni analiză și meditare asupra ei.

În ce privește spionajul advers, este demn de reținut încercările de a pătrunde în armată, atragerea unor ofițeri sau chiar soldați, pătrunderea prin încorporare — recrutarea înainte de satisfacerea stagiului militar etc., precum și modul de pătrundere în organele informative românești (indicația ca unii agenți de ai lor să ceară încadrarea ca angajați în serviciile informative respective).

Nu este exclus, desigur, nici în zilele noastre, ca serviciile de spionaj străine să întreprindă astfel de acțiuni care, dacă le reușesc, le pun în posesia unor informații de mare valoare.

---

[73]) I d e m.

UNELE CONSIDERAȚII CU PRIVIRE LA CONȚINUTUL ȘI FORMELE PROPAGANDEI ÎMPOTRIVA ORÎNDUIRII SOCIALISTE DESFĂȘURATE DE DIFERITE CATEGORII DE ELEMENTE OSTILE

(Partea a II-a)

Maior ION DĂIANU,
doctor în filosofie.

Capitolul II. **CONȚINUT ȘI FORME ALE PROPAGNADEI ACTUALE A LEGIONARILOR.**

Profundele transformări politice, ideologice, culturale și economice petrecute în țara noastră în cursul revoluției și construcției socialiste au modificat fundamental structura de clasă și fizionomia societății românești, au fost și sînt reflectate în sensuri felurite în profilul politico-moral și în statutul social al cetățenilor României.

Foștii frustrați și exploatați de la orașe și sate, înfăptuitorii revoluției socialiste, care constituiau imensa majoritate a populației, au devenit stăpînii de fapt și de drept ai bogățiilor țării, ai rezultatelor propriei lor munci, ei hotărăsc de sine stătător, în mod liber și cu întregul simț al responsabilității asupra destinelor patriei noastre socialiste.

Fostele clase exploatatoare și exponenții lor politici — statul, diferitele partide și grupări politice — au fost răsturnate de la putere și înlăturate de mersul implacabil al istoriei. Cele mai multe din persoanele care le alcătuiau, înțelegînd, într-un fel sau altul, oricum printr-un proces sinuos, imperativul istoric, ori pur și simplu sub impulsul spiritului de conservare, s-au încadrat într-o activitate onestă, găsindu-și loc și satisfacții în procesul de edificare a noii Românii. O altă parte dintre acestea, nevrînd sau neputînd să se adapteze la noua situație, sperînd să recîștige „raiul pierdut", s-au opus mersului înainte al țării prin recurgerea la cele mai diverse mijloace — sabotaj, trădare, asasinarea unor activiști de partid și de stat, organizarea de bande înarmate etc. —, ceea ce a făcut necesară luarea măsurilor cuvenite, de către forțele revoluției, pentru curățirea drumului de asemenea piedici. Astfel că cele vinovate au fost arestate, judecate și condamnate, unele dintre ele însă, temîndu-se de

mînia poporului pentru crimele comise, au fugit în diferite țări capitaliste, de unde își continuă activitatea dușmănoasă, antisocialistă și antinațională.

Experiența țării noastre, cît și a celorlalte țări care au înfăptuit revoluția socialistă, reliefează, ca o manifestare cu caracter de legitate, că majoritatea persoanelor care au făcut parte din fostele clase stăpinitoare ori s-au aflat în slujba acestora, deci care au pierdut poziții sociale și avantaje datorită revoluției, sînt deosebit de sensibile la evenimentele interne și internaționale care, după opinia lor, ar putea schimba sensul dezvoltării istorice. La unele dintre ele, ideile și sentimentele de acest fel rămîn în stadiul de trăiri interioare, de simple intenții, la altele însă se exteriorizează în acțiuni de un gen sau altul, mai mult sau mai puțin grave, împotriva orînduirii sociale existente, împotriva securității statului respectiv.

În condițiile actuale din țara noastră, dintre persoanele pretabile la astfel de acțiuni, legionarii constituie categoria de elemente dușmănoase cea mai periculoasă. Ei, împreună cu cei care au aparținut altor partide și organizații fasciste, dețineau și dețin în baza de lucru a aparatului de securitate o pondere însemnată — 51% în 1968, 54% în 1969, 38% în 1970 și 36% în mai 1971 — și furnizează o anumită parte a autorilor de manifestări ostile contra securității statului. Astfel, în perioada anilor 1965—1970, din totalul persoanelor arestate, puse în discuție publică și avertizate de către organele securității statului, aceste elemente au reprezentat 8,3% în 1965, 7,2% în 1966, 7,6% în 1967, 26,8% în 1968, 23% în 1969 și 15,1% în 1970. Proporția redusă dintre ponderea celor cuprinși în baza de lucru și a celor arestați, puși în discuție publică și avertizați se datorează, după părerea noastră, activității organelor de securitate care pe unii dintre aceștia îi determină să renunțe la acțiuni dușmănoase, iar intențiile sau încercările de activitate ostilă ale altora au fost și sînt dejucate prin măsurile preventive (compromitere, destrămare, contactare etc.) întreprinse de aparatul de securitate.

Periculozitatea mare a legionarilor decurge însă nu atît din parametrii cantitativi cît mai ales din cei calitativi, adică din acele caracteristici ale acestor elemente — fanatism, capacitatea de a folosi cu abilitate, diversificat și adecvat, în raport de condiții, diferite metode, procedee și tactici — formate ca urmare a „educației" în spiritul misticismului și iraționalismului, al terorii și crimei făcute în cadrul organizațiilor fasciste, a unei activități îndelungate desfășurate în clandestinătate, iar de unii dintre ei și în cadrul unor servicii de spionaj străine, a timpului petrecut în detenție etc.

Conținutul și metodele propagandei legionarilor sînt determinate de scopurile urmărite de această categorie de elemente, de formația lor politico-ideologică, căpătînd diferite particularități în raport de împrejurările și evenimentele interne și internaționale.

În perioada antebelică, organizația legionară preconiza să vină la conducerea țării și pentru aceasta s-a străduit să discrediteze partidele politice burgheze tradiționale (îndeosebi aripa lor democrată, căci cu elementele reacționare a cochetat și colaborat), reproșindu-le politicianismul, lipsa de patriotism și trădarea intereselor țării, concomitent cu prezen-

tarea legionarismului ca „fenomen providențial" ce întrunește toate însușirile pozitive pentru „salvarea neamului românesc de la prăbușire și conducerea țării pe culmile măreției și gloriei".

Și astăzi, țelul suprem al legionarilor care-și mențin crezul a rămas același, legîndu-l însă de situația factorilor politici mondiali. Ei speră într-o eventuală înfruntare violentă dintre forțele progresului și forțele reacțiunii, dintre socialism și capitalism care ar putea duce la schimbarea orînduirii socialiste din țara noastră și ar facilita venirea lor la conducerea statului român. În această privință, N.O., fost șef de cabinet al lui Horia Sima la vicepreședinția Consiliului de Miniștri, afirmă : „R.F.G., în efortul de a reface unitatea celor două țări (celor două state germane- n.n. — I.D.), va declanșa un conflict mondial, în urma căruia comunismul va fi înfrînt și atunci se va termina și cu comunismul din România" [1], sau legionarul S.B. care susține : „Regimul din România va fi răsturnat ca urmare a unui conflict armat dintre sistemul capitalist și cel socialist, care se va încheia cu victoria capitalismului" [2].

De remarcat că legionarii își bazează speranța și calculele nu pe forțele proprii sau pe sprijinul poporului român, ci pe o eventuală victorie pe plan mondial a grupărilor politice de aceeași factură ideologică și morală cu ei.

Legionarii din emigrație caută sprijin și colaborare la statele cu regimuri fasciste, la cercurile și grupările cele mai reacționare situate la extrema dreaptă a evantaiului politic. În acest sens, Horia Sima a realizat o înțelegere privind coordonarea activității de propagandă anticomunistă cu conducătorii organizației neofasciste „Noua ordine europeană" din Spania și ai „Mișcării sociale italiene". De asemenea, urmărește întărirea colaborării cu opoziția guvernamentală din R.F. a Germaniei, îndeosebi cu gruparea lui F.J. Strauss, precum și cu „Partidul american independent" din S.U.A. condus de George Wallace.

Nedesmințind fanatismul și reacționarismul lor extrem, legionarii, iritați de actele mai realiste ale guvernelor din unele țări capitaliste, nu pregetă să se amestece în treburile interne ale țărilor în cauză făcînd aprecieri de felul cum să fie dusă politica într-o chestiune sau alta, ori „dînd sfaturi" cetățenilor din țările respective în legătură cu persoanele care să fie sau să nu fie alese în funcții de conducere ale statului. Astfel, după alegerea lui R. Nixon președinte al S.U.A., o publicație legionară scria în 1968 : „Nixon a fost ales de forțele conservatoare ale țării cu indicația precisă să schimbe politica internă și externă a Americii. **Contra politicii de concesiuni la infinit comunismului mondial,** contra spiritului de la Teheran și Yalta, contra dezordinelor și violențelor interne, **contra pretențiilor absurde ale populației de culoare ca peste noapte să devină egală cu albii,** fără să fi trecut prin același proces educativ și creator de cultură și civilizație, contra infiltrațiilor comuniste care operează din interior în dezorganizarea acestei țări... Dacă prin absurd, Nixon va continua politica nefastă de concesiuni față de Moscova, opinia publică

1) Arhiva C.S.S., F.U.P. dosar nr. 23386 vol. 1, f. 95.
2) Arhiva C.S.S., I.S.J. Bacău, F.U.P. dosar nr. 3804 vol. 3, f. 27.

nu-l va urma şi nu se va întoarce nici la partidul democrat. **Ea va merge înainte pe drumul patriotismului american şi viitorul preşedintele se va numi Wallace.** (sublinierea noastră — I.D.)" 3). Aceeaşi publicaţie în 1970 susţine că evoluţia pozitivă a relaţiilor României cu statele capitaliste constituie „un scandal care nu se explică altfel decît prin **lamentabila degenerare a politicii occidentale, care a ajuns un instrument de manevră în slujba conspiraţiei comuniste.** Românii din America trebuie să meargă mai departe trăgînd toate consecinţele : prin votul lor **să promoveze la Casa Albă şi în Congres elementele care să nu-şi bată joc nici de propria lor ţară şi nici de nefericitele popoare subjugate** (de genul lui Wallace — nota şi sublinierea noastră — I.D.)" 4).

Totodată legionarii se erijează în avocaţi ai rasiştilor din Africa de Sud şi din Rodesia şi ai colonialismului portughez. „Populaţia neagră majoritară — susţin aceştia — n-a avut decît o contribuţie brută la civilizarea Rodesiei. În Africa de Sud, nedreptatea ce se face albilor de aici, cînd li se cere să renunţe la „apartheid", este şi mai evidentă. Mai întîi s-au aşezat albii aici şi abia mai tîrziu au fost aduşi negrii — din nord pentru a servi în întreprinderile miniere... Forţele oculte ale comunismului mondial au decretat moartea Rodesiei, a Africii de Sud şi Portugaliei, trei ţări care împiedică căderea acestui continent (a Africii-n.n.) în barbaria comunistă". 5).

Cele citate exprimă concomitent poziţia legionarilor în unele probleme social-politice majore ale lumii contemporane, şi definesc fără echivoc politica acestora ca o **politică de colaborare cu acele grupări din diferite ţări care se situează la extrema dreaptă a vieţii politice şi de susţinere a celor mai reacţionare regimuri social-politice — fasciste, colonialiste, rasiste.**

Pentru a completa imaginea politicii internaţionale a legionarilor şi a oferi, în fond, adevărata faţă actuală a acestor pretinşi salvatori ai neamului românesc, voi mai releva, folosind propriile lor aprecieri, atitudinea adoptată ori soluţia preconizată de ei în unele chestiuni cardinale care frămîntă opinia publică mondială şi care privesc nemijlocit pacea şi progresul în lumea de azi, destinele înseşi ale popoarelor.

Aceştia se pronunţă categoric împotriva politicii de coexistenţă paşnică a statelor cu orînduiri sociale diferite, împotriva destinderii în relaţiile internaţionale. „Numai o atitudine dură a Occidentului — susţin ei — nu numai faţă de Moscova, ci contra întregului bloc comunist . . . poate să determine schimbări substanţiale ...Trebuie convinşi factorii responsabili ai politicii americane de necesitatea unei blocade a lumii comuniste, diplomatice, economice, morale, ştiinţifice etc. Nu relaţii cu tiranii, ci tăierea totală a acestor relaţii. Leacul va fi infailibil şi comunismul se va prăbuşi". 6) Guvernului R.F. a Germaniei, care în 1966 începuse a manifesta unele tendinţe de îmbunătăţire a relaţiilor cu ţările socialiste, îi reco-

---

3) Ţara şi exilul, curier informativ al mişcării legionare, Madrid nr. 1—2, 1968, p. 2—3.
4) Ibidem, nr. 1—2, 1970, pag. 8—9.
5) Ibidem, nr. 5, 1966, pag. 1—2.
6) Ibidem, nr. 7—8 din 1969, p.p. 8, 18.

mandau „o rămînere în „imobilismul" de pînă acum, credincios alianţei Atlanticului, credincios doctrinei Hallstein şi ostil oricărei reluări de raporturi cu răsăritul bolşevizat". 7) Legionarii din străinătate acţionează cu înverşunare împotriva „coexistenţialismului", adică împotriva curentului care s-a format în rîndul emigranţilor români de a adopta o atitudine corectă, patriotică faţă de statul român. În acest sens, se afirmă : „Frontul anticoexistenţialist din exil, în toate ţările unde a reuşit să se menţină, n-ar putea rezista dacă n-ar exista blocul de granit al mişcării legionare" 8)

În legătură cu preocupările popoarelor şi ale exponenţilor lor politici de a crea o situaţie de pace şi certitudine în Europa, în aceeaşi publicaţie legionară se scrie : „Conferinţa de securitate europeană, care ar trebui să se numească „de nesiguranţă", va însemna sfîrşitul Europei Occidentale. Este o fatalitate care nu se poate evita decît printr-o politică anticomunistă activă". 9)

Legionarii nu-şi dezic reacţionarismul lor extrem nici atunci cînd îşi precizează poziţia într-o altă problemă care frămîntă opinia publică mondială şi conştiinţa popoarelor, aceea a războiului agresiv dus de S.U.A. în Vietnam. **Ei îndeamnă administraţia S.U.A. la intransigenţă pentru obţinerea victoriei împotriva popoarelor din Indochina.** În această privinţă, iată ce susţin : „Ce va face Nixon ? Va birui în el patriotismul adevărat şi cu orice risc va continua războiul din Indochina pînă la victorie, sau va capitula în faţa conspiraţiei comuniste ?" 10)

Cît de distructivă ar fi politica legionară, dacă ar avea posibilitatea să şi-o ducă în numele unui stat, reiese şi din atitudinea lor de desconsiderare şi dispreţ faţă de Organizaţia Naţiunilor Unite. Iat-o expusă fără ocol : „O altă primejdie pentru libertatea şi viitorul popoarelor o constituie Naţiunile Unite, primejdie cu atît mai mare cu cît această oficină a conspiraţiei comuniste invocă nobilele principii de libertate şi demnitate umană, pentru a justifica acţiunile ei." 11)

Relatarea pe scurt a alianţelor realizate sau preconizate de legionarii din emigraţie şi a politicii lor, rezultate din opţiunile afişate şi atitudinea adoptată faţă de unele dintre principalele probleme ale vieţii internaţionale actuale dezvăluie pregnant faptul că **rămăşiţele fostei organizaţii legionare au în privinţa politicii mondiale o poziţie similară cu a celor mai recţionare regimuri politice existente astăzi în lume şi a celor extremiste de dreapta cercuri sau formaţii politice. Atitudinea politică a acestora se caracterizează nu numai printr-un anticomunism acerb, violent, ci deopotrivă şi prin ostilitate faţă de democraţia burgheză, concomitent cu manifestarea simpatiei şi adeziunii la politica de asuprire colonială, de discriminare rasială, de rezolvare a litigilor internaţionale prin violenţă şi război. Deci, faptele trecute şi prezente demonstrează, fără putinţă de tăgadă, consecvenţa legionarilor în ceea ce priveşte alianţa**

---

7) Ibidem, nr. 12 din 1966, pag. 3
8) Ibidem, nr. 7—8 din 1969, pag. 22.
9) Ibidem, nr. 5—6 din 1970, pag. 5.
10) Ibidem, nr. 7—8 din 1970, pag. 2.
11) Ibidem, nr. 3 din 1966, pag. 9.

lor cu forțele cele mai reacționare din lume: în trecut cu regimurile fasciste din Italia, Germania și Spania, astăzi cu regimurile de aceeași natură din Spania, Portugalia, cu cercuri, organizații și partide similare din R.F.G., Italia, S.U.A. etc., precum și cu regimurile rasiste din Republica Africii de Sud și Rodesia.

Aceasta este concepția actuală de politică internațională a legionarilor și ea constituie conținutul propagandei lor pe această linie.

În ceea ce privește scopul urmărit, se constată că și legionarii din țară, mai mult sau mai puțin activi, nutresc aceeași speranță și anume că se vor ivi împrejurări favorabile cînd ei vor veni la conducerea statului. Astfel, în cadrul comentariilor dușmănoase la adresa orînduirii socialiste, legionarul B.D. susținea că este iminentă schimbarea regimului din țara noastră și venirea la conducerea țării a legionarilor sau a unui regim național-creștin în care ei să joace un rol preponderent. „Comuniștii — afirmă legionarul T.T. — trebuie să dispară... Legionarii vor veni din nou la putere... trebuie să fim pregătiți". [12]) Sau legionarul I.G., într-o lucrare de sertar, îndemînd la „înțelepciune" și „cumințenie", scrie cu ură și dispreț: „Numai astfel vom rezolva și vom putea străbate această junglă a dictaturii proletare, salvîndu-ne familiile și conservînd conștiința superioară a unor idealuri ce depășesc în timp orizontul falimentar al josniciilor marxiste; numai așa vom putea trece de impas, căci, pînă la urmă, tot bîlciul lor se va prăbuși". [13]) Tot el, în alte împrejurări, susține: „Cred că pînă la urmă va veni o răsturnare gen antideluvian" [14]), „istoria va trebui să aducă răsăritul unei dimineți pline de soarele tuturor năzuințelor și libertăților adevărate" [14]), bineînțeles adevărate în sens legionar.

Desigur, pe lîngă acest scop „strategic" incert, legionarii au și scopuri mai apropiate, care sînt de fapt singurele reale. Cei fugiți din țară, de plidă, trebuie să-și justifice simbria și să mențină încrederea și sprijinul acelora în a căror slujbă se găsesc. Pentru aceasta, ei se află în centrul acțiunilor dușmănoase pe care cercurile reacționare din exterior, serviciile de spionaj ale diferitelor state le preconizează și le întreprind împotriva țării noastre. În această privință, schimbarea „patronilor" a fost concis prezentată la Sesiunea de comunicări și referate, organizată de C.S.S. în martie 1970, unde s-a arătat: „Avînd în față perspectiva deschisă de Himmler, atunci cînd îi vorbise de tratative secrete germano-anglo-americane, Sima, imediat după 23 August 1944, face declarații categorice împotriva comuniștilor la radio „Donau" și în manifestările destinate propagandei pe linia frontului... iar începînd din 1947 s-a realizat trecerea organizației legionare în slujba serviciului de spionaj american, indiferent dacă este vorba de grupul simist sau de grupul Papanace". [15])

Acestea sînt scopurile mai îndepărtate sau mai apropiate ale activi-

12) Arhiva C.S.S., I.S.J. Argeș, F.O. dosar nr. 983 vol. 2, f. 2.
13) Arhiva C.S.S., F.U.P., dosar nr. 56108 vol. 4, f. 55.
14) Ibidem, vol. 7, f. 20 și vol. 6, f. 87.
15) General maior Cosma Neagu, lt. col. C. Secuiu, lt. col. I. Barbulea, Legionarii în slujba serviciilor de spionaj străine. Vol. Lucrările sesiunii de comunicări și referate cu tema „Caracterul antinațional și antipopular al organizației legionare din România". p.p. 208, 213.

tății dușmănoase a legionarilor care **nemijlocit urmăresc subminarea orînduirii socialiste din țara noastră prin acțiuni de spionaj, sabotaj și denigrare.** Pentru aceasta, ei au ca principale preocupări: 1. **menținerea, consolidarea și dezvoltarea spiritului de organizare al legionarilor și 2. lărgirea influenței legionare în rîndul altor persoane.**

Acestor preocupări le este subordonată și întreaga propagandă legionară.

În continuare, vom încerca să analizăm propaganda ostilă a acestora îndeosebi din punct de vedere al conținutului, sub care pot fi identificate mai multe direcții.

În primul rînd, se poate aprecia că doctrina politico-ideologică a legionarilor a rămas în linii generale aceeași ca înainte de anul 1941, cînd, după cum se subliniază în compendiul de Istorie a României: „Esența ideologiei Gărzii de fier era anticomunismul, antisemitismul, obscurantismul și misticismul religios. Pentru ca să-și creeze aderenți printre păturile oamenilor muncii, Garda de fier a lansat lozinci demagogice ca: „omul și pogonul", „pîine, pace și dreptate", „contra exploatării capitaliste", — lozinci menite să înșele masele populare". [16]) Bineînțeles, trebuie luate în considerare preocupările actuale ale acestora de a-și „moderniza" și adapta doctrina, de a contraface activitatea politică din trecut a organizației legionare prin încercări de atenuare sau de înlăturare a unor aspecte ale acestei doctrine care au devenit incomode, inoportune, de reabilitare și „umanizare" a legionarismului, precum și de „metamorfozare" a unor acțiuni politice ale Gărzii de fier, în sensul absolvirii ei de răspunderea săvîrșirii unor crime.

Tocmai asupra acestor note actuale, a încercărilor de modernizare și adaptare a doctrinei, mai puțin cunoscute, vom insista în analiza noastră și nu a fondului ei din trecut care este bine cunoscut.

Una din principalele direcții ale propagandei legionare actuale este **reabilitarea legionarismului, prin prezentarea lucrurilor privind doctrina și practica politică a organizației legionare în culori cît mai favorabile,** încercîndu-se „retușarea" unor fapte reprobabile din totdeauna care astăzi însă apasă greu asupra autorilor lor politici și morali, ceea ce i-a determinat să încerce a se dezice de ele.

Deși, după cum s-a arătat, legionarii colaborează azi în străinătate cu cele mai reacționare, inclusiv fasciste, formații politice, iar în trecut au fost în mariaj politic cu Italia fascistă și Germania nazistă — Codreanu declarînd că în 48 de ore de la venirea Legiunii la putere, țara va fi alături de puterile Axei —, totuși căpeteniile legionare se străduiesc să conteste aceste realități. Astfel, legionarul Șt. Palaghiță scrie: În ce privește politica externă, Căpitanul n-a avut nici o legătură cu Hitler pe care, de altfel, nu l-a văzut niciodată... iar circulara Căpitanului din 1936, referitor la politica externă, prin care declara că imediat ce va veni la putere va intra în Axa Roma-Berlin, trebuie luată în contextul ei și nu în mod singular" [17]), iar M. Sturdza susține că „Mișcarea legionară a fost singura

16) M. Constantinescu, C. Daicoviciu, St. Pascu, Istoria României — compendiu. Ed. didactică și pedagogică–Buc. 1969, pag. 506.
17) Ștefan Palaghiță, Garda de fier, Buenos Aires, 1951, pag. 38.

grupare politică... care nu a fost influențată niciodată de alte interese și dureri decît cele românești. **Nu și-a căutat investitura niciodată** la Paris sau Londra și nici **la Berlin sau Roma.** (sublinierea noastră — I.D.)" [18])

Și pentru „a nu rămîne nici o urmă de îndoială", în publicația „Țara și exilul" din iunie 1966, ce apare sub îndrumarea directă a lui H. Sima, se afirmă : „...noi nu am beneficiat de nici un sprijin din partea Reichului german, am cucerit puterea în 1940 fără sprijinul hitleriștilor și am fost scoși de la putere cu sprijinul hitleriștilor în 1941, pentru a poposi apoi în lagărele de concentrare germane... ea (Garda de fier-n.n.) a fost întotdeauna în conflict cu național-socialismul german, căruia nu s-a supus niciodată" [19])

„Argumentele administrate" nu sînt de prea mare folos autorilor legionari, deoarece raporturile de subordonare dintre mișcarea legionară și cele două state fasciste, mai ales față de Germania nazistă, sînt de prea mare notorietate publică pentru a mai putea fi deghizate sau contestate. *)

Legionarilor nu le mai convine antisemitismul ideologiei și politicii lor și de aceea **încearcă să nege că doctrina și practica lor politică au avut caracter antisemit.** Legionarul Chirilă Ciuntu scrie într-o lucrare publicată la Madrid în 1967 : „În mișcarea noastră, bazată pe morala creștină, nu era loc pentru ură față de semeni, fie individ, fie popor" [20]), iar M. Sturdza, în lucrarea citată, susține : „Existau în țară partide și organizații al căror antisemitism se manifesta în mod mult mai palpabil decît al Legiunii lui Coneliu Codreanu (deci nu poate să nege totul-n.n.), care nu a tolerat niciodată din partea partizanilor lui vreun act de violență fizică împotriva persoanelor sau bunurilor evreești" [21]). Și ca să fie mai convingător, autorul revine în aceeași lucrare, afirmînd răspicat : „Adevărul este că în tot timpul vieții lui, Căpitanul a proclamat că violențele fizice împotriva evreilor constituie o stupidă greșeală. Ar fi expulzat din mișcare chiar și pe cei care s-ar fi făcut vinovați de un geam spart". [22]) De necrezut, dar se urmărește degajarea lui Codreanu și a organizației sale de unul din pilonii săi ideologici și politici, de antisemitism !

O altă direcție a propagandei legionare constă în încercarea de **absolvire a organizației lor de crimele și actele de violență săvîrșite de legionari.** În legătură cu aceasta, legionarul Șt. Palaghiță scrie în cartea amintită : „Căpitanul n-a știut absolut nimic de planul de omorîre a lui I.G. Duca de către Nicadori... făcut în închisoarea de la Făgăraș. Tot așa n-a știut nimic despre planul de omorîre a lui Mihail Stelescu în 1936", și după ce subliniază „atitudinea categorică a Căpitanului împotriva acțiunilor de violență (a lui Codreanu, care a debutat în politică prin asasinarea lui Manciu !-n.n.)" continuă : „Crimele puse în seama Legiunii ca petrecute în timpul „rebeliunii" au fost înscenări ale celor din jurul lui

---

[18]) M. Sturdza. România și sfîrșitul Europei, amintiri din țara pierdută, Madrid 1966, pag. 220.

[19]) Țara și exilul, nr. 8, 1966, p.p. 15, 30.

*) vezi : M. Fătu, I. Spălățelu. Garda de fier organizație teroristă de tip fascist. E.P., București, 1971.

[20]) Chirilă Ciuntu. Din Bucovina pe Oder. Rio de Janeiro-Madrid, 1967, p. 28.

[21]) Mihail Sturdza, lucr. cit. p. 44.

[22]) Ibidem, p. 222.

Antonescu sau fapte ale aderenților personali ai lui Sima ori întîmplări fatale" [23]). Deci, după aceste afirmații gratuite ale lui Palaghiță, răspunderea crimelor comise o poartă nu „Căpitanul" sau Legiunea, ci ele se datorează unor elemente „iresponsabile", sînt „înscenări" ale altora din afara Legiunii, ori sînt puse pe seama „fatalității".

La rîndul lor, susținătorii lui Horia Sima, nu se lasă nici ei mai prejos pentru a salva „onoarea" Legiunii și „puritatea morală" a „Comandantului". „Soția mea — afirmă M. Sturdza — îmi comunica consternarea lui Horia Sima și a șefilor legionari față de stupidul asasinat al lui Nicolae Iorga și al Virgil Madgearu, asasinat calculat parcă înadins pentru a face mișcării cel mai mare rău ce-i putea fi cauzat în acele momente... Executarea criminalilor deținuți la Jilava a surprins dureros Comandamentul Legionar... reacțiunile violente ale legionarilor s-au executat întotdeauna fără știrea și împotriva dorinței Comandamentului Legionar." [24])

Legionarul O. Roșu, referindu-se la aceleași orori săvîrșite de semenii săi, într-un mod romanțat și patetic, încearcă să demonstreze „nevinovăția", „surpriza" și „mînia" „Comandantului", prin proba martorului ocular. În acest scop, el „își reamintește" : „Comandantul lăcrimează... Deodată izbucnește : „Voi lăsa conducerea Mișcării. Nu pot tolera ca steagul Legiunii, sfințit de jertfa atîtor eroi și martiri, să fie împroșcat cu noroiul acestor nelegiuiri. Noi nu putem să ne însușim (sic !) metoda asasinatului întrebuințat de Carol și partidele politice contra noastră. Dacă pentru cei de la Jilava se poate găsi o justificare (deci aici este un asasinat „drept"-n.n.), celelalte acțiuni sînt pure imbecilități..." [25])

Idei similare circulă și la unii legionari din țară. De pildă, legionarul I.G. afirmă că „asasinarea lui Duca, Iorga, Armand Călinescu și a celorlalți, nu aparține organizației legionare, ci unor membri ai acestei organizații care le-au săvîrșit din inițiativă proprie". [26]) Totodată se constată că legionarii, atunci cînd apreciază că afirmarea adevărului e mai utilă propagandei lor ostile decît negarea lui, nu ezită să spună lucrurile pe nume, lăudîndu-se chiar cu crimele comise. Astfel, fostul șef de cabinet al lui Horia Sima, despre care am mai amintit, cu prilejul „meditării" unor elevi, le confia acestora că : „N. Iorga a fost considerat de Horia Sima și de legionari răspunzător pentru moartea lui C. Z. Codreanu și asasinat... Duca a fost împușcat pentru că a dizolvat organizația legionară în 1933 în timp ce era prim-ministru, iar Armand Călinescu, pentru că a patronat uciderea lui C. Z. Codreanu". [27])

Considerăm că pentru cititorii noștri nu este cazul să apelăm la argumentele de ordin faptic și documentar, arhicunoscute, pentru a infirma niște pledoarii false, străvezii și deseori contradictorii sub aspect logic, menite să arunce praf în ochii unor neavizați și să-i convingă de „puritatea morală"" a organizației legionare. Acest aspect al propagandei legitea morală"" a organizației legionare.

---

[23]) Ștefan Palaghiță, lucr. cit., p.p. 19, 99, 167.

[24]) Mihail Sturdza, lucr. cit., p.p. 225, 226, 227.

[25]) Mărturii despre Legiune. Rio de Janeiro, 1967, p. 157.

[26]) Arhiva C.S.S., F.U.P. dosar nr. 56108 vol. 2, f. 3.

[27]) Arhiva C.S.S., F.U.P. dosar nr. 23386, f.f. 253, 270.

onare, îmbinat cu altele, după cum vom arăta în continuare, nu rămîne fără efect şi în unele cazuri reuşeşte să atragă sub influenţa ideologiei legionare anumite persoane, îndeosebi tinere, care nu cunosc adevărata faţă a legionarismului, aşa cum a apărut şi s-a manifestat acesta în viaţa politică a ţării.

Perseverînd în acţiunea de „purificare" a legionarismului, reprezentanţii acestuia supralicitează „democratismul" şi „înaltul umanism" al organizaţiei legionare. „Căpitanul — scrie Şt. Palaghiţă — nu s-a ridicat contra democraţiei în genere, ci contra ruşinosului abor din România al partidelor ce ruinau ţara. Atîta tot" [28]) De asemenea, în acelaş scop, se reiau unele din afirmaţiile demagogice ale lui Codreanu : „Celor ce mă întreabă cînd începe acţiunea politică pentru guvernare, le răspund : „Atunci cînd şefii de regiuni şi de judeţe îmi vor raporta că în organizaţiile lor nu mai există nici un om incorect". [29]) În legătură cu aceasta, legionarul Faust Brătescu scrie în articolul „Antimachiavelism legionar", următoarele : „Se poate spune, fără frică de greşală, că mişcarea legionară întruchipează un adevărat umanism politic modern... În timp ce machiavelismul exaltă domnia forţei, a minciunii, a tiraniei, în scopul pur material de a atinge o ţintă, legionarismul face apel la sentimentul dragostei, înţelegerii şi adevărului în scopul de a împinge umanitatea spre ţelurile superioare ale perfecţiunii... Or, nu ura, tirania, viclenia, forţa (sic !), materialismul, vor fi capabile să conducă naţiunile pe calea ce le e proprie, ci idealismul, etica şi sentimentul, elemente specifice sufletului... Omul machiavelian era şi este un om ce caută să domine şi să se impună prin orice mijloace, fie ele oricît de reprobabile. Omul legionar caută şi el să se impună, dar numai prin mijloace demne de un individ de onoare" [30]).

Poporul nostru cunoaşte nu din vorbe ci din experienţa politică „democratismul", precum şi mijloacele „umane", „demne" şi „de onoare" — pistolul, pumnalul, asasinatul politic individual şi în masă — practicate de legionari în frunte şi sub îndrumarea directă a şefilor lor C. Z. Codreanu, H. Sima şi alţii.

Pe lîngă astfel de afirmaţii, credem că prezintă interes unele aspecte practice ale comportării actuale a unor legionari în relaţiile lor de muncă şi de viaţă, dar asupra lor vom reveni cînd se vor analiza tactica, metodele şi procedeele folosite de legionari pentru a-şi exercita influenţa nefastă asupra elementelor nelegionare.

Concomitent cu reabilitarea legionarismului, o altă direcţie principală a propagandei legionare este **denigrarea orînduirii socialiste din ţara noastră, a comunismului în ansamblu,** în care scop se folosesc diverse procedee. Printre acestea figurează diversiunea ideologică, adică folosirea sofisticii, pentru a încerca să demonstreze că partidul comunist din ţara noastră nu ar face, chipurile, decît să aplice „ideile programatice" ale organizaţiei legionare. Legionarii, care n-au avut niciodată un program politic precis şi cuprinzător, ci numai nişte idei demagogice şi nebuloase, vin astăzi să emită astfel de pretenţii, care, după cum vom vedea sînt inconsecvente, incoerente, contradictorii şi pe de-a întregul false.

De pildă H. Sima, în „Crezul românului pribeag", afirmă : „Nu vă lăsaţi înşelaţi de aşa-zisa industrializare a ţării. Ea s-ar fi realizat şi fără regim comunist... căci e înscrisă în prefacerile epocii noastre" [31]), ca mai apoi, în publicaţia pe care o patronează, să se oţărască : „cînd regimul comunist crează industrii, nu o face cu scopul de a moderniza ţara şi de a-i ridica nivelul de viaţă, ci pentru a înlănţui şi mai bine poporul muncitor şi a-l distruge cu şi mai mare uşurinţă, atît fizic cît şi spiritual" [32]). După cum se observă, în excesul său de anti-comunism, căpetenia legionară nu ezită să ignoreze sau să prezinte denaturat realitatea, să siluiască logica, emiţînd judecăţi politice lipsite de valoare.

În afara unor idei accidentale, cu vag caracter programatic, ca de pildă „Mişcarea legionară va da muncitorimii mai mult decît un program, mai mult decît o pîine mai albă, mai mult decît un pat mai bun. Ea va da muncitorimii dreptul de a se simţi stăpînă pe ţară, deopotrivă cu toţi ceilalţi români" [33]), legionarii altceva mai exact n-au avut nici în trecut, nici azi. **Vom încerca totuşi să prezentăm ideile de acest fel găsite în publicaţiile lor din străinătate, pentru a ilustra că în măsura în care ele există nu au nici o similitudine cu politica socialistă de dezvoltare şi înflorire a patriei.** Iată ce spune Şt. Palaghiţă în această privinţă : „Programele social-economice nu sînt considerate o condiţie premergătoare fericirii omului, ci doar măsuri vremelnice care să ajute acţiunea de zidire nouă şi de modelare a „omului"... Mişcarea urmăreşte structurarea societăţii omeneşti nu exclusiv pe principiul libertăţii care degenerează în libertinaj şi în exploatarea oamenilor, nici pe principiul autorităţii care degenerează de obicei în tiranie şi exploatare organizată a oamenilor, ci pe principiul dumezeesc al dragostei. Mişcarea legionară pune esenţa învăţăturii creştine — dragostea — ca centru al preocupărilor sale şi propune... să o aşeze la baza societăţii omeneşti" [34]) Şi în continuare : „În ce priveşte raporturile între patron şi muncitor, noi n-avem nevoie să împrumutăm prea mult din străinătate. La noi se cunoaşte şi se practică încă „munca în parte" sau „a participării la beneficii". Sistemul acesta folosit în agricultură, bine studiat, cred că se poate aplica şi în industrie şi comerţ, dîndu-se muncitorului poziţia demnă, umanizînd capitalul şi punîndu-l în slujba omului. Este un pas înainte spre dreptate şi spre înfrăţirea şi armonia dintre patroni şi muncitori" [35]).

Deci, după ideea fără sens a „organizării societăţii pe principiul dumezeesc al dragostei, fără tiranie şi fără exploatare", autorul se apropie de cele lumeşti şi devine adeptul unei „reformism românizat", preconizînd generalizarea în întreaga economie a principiului „muncii în parte"

---

[28]) Ştefan Palaghiţă, lucr. cit., p. 41.

[29]) Memorial legionar, Madrid, 1967, p. 30.

[30]) Volumul : „Ion Moţa şi Vasile Marin ; 25 ani de la moarte", Madrid 1963, p.p. 187, 194, 196, 206.

[31]) Ţara şi exilul, nr. 3 din 1966, p. 6.

[32]) Ţara şi exilul, nr. 5—6 din 1969, p. 2.

[33]) Memorial legionar, Madrid 1960, p. 29.

[34]) Ştefan Palaghiţă, lucr. cit., p. 362.

[35]) Ibidem, p. 366.

din agricultură şi al „participării la beneficii", drept cale a realizării „înfrăţirii şi armoniei dintre patroni şi muncitori".

Se face afirmaţia că „mişcarea legionară a apărut pentru a combate **exploatarea poporului de către cercurile oligarhice** — (sub. ns. — I.D.)" [36]) Aceasta în sensul său real şi exact înseamnă că legionarii urmăreau înlocuirea vechilor partide burgheze cu „elita legionară" şi nu înlăturarea claselor exploatatoare. Adevăratul scop al legionarilor este enunţat fără echivoc de către M. Sturdza, ministru de externe al statului legionar. Iată ce scrie acesta : „În exilul românesc de astăzi se găsesc două grupuri care continuă în străinătate campania anti-legionară. **Grupul condus de acea burghezie legată de diferite partide care nu-şi dăduse seama la timp că în agitatele vremuri de astăzi numai mişcarea legionară le putea garanta continua folosire a ceea ce le era mai drag : a bunurilor şi plăcerilor materiale.** (subl. ns. — I.D.)" [37])

Iată, în realitate, ce se ascunde în spatele frazelor pompoase şi nebuloase ale legionarilor, în spatele afirmaţiilor despre aşa-zisa similitudine între cele preconizate de mişcarea legionară şi politica partidului nostru comunist.

În absenţa unor idei pozitive, constructive, cît de cît atractive, de politică internă, pe care să le poată folosi în propagandă, recurg la denigrarea orînduirii socialiste, a realizărilor poporului român, la răstălmăcirea duşmănoasă a diferitelor aspecte ale politicii interne şi externe a statului şi partidului nostru.

Principalul slogan al propagandei legionare calomniatoare îl constituie subordonarea, chipurile, a partidului comunist şi a statului socialist român faţă de U.R.S.S. Orbiţi de ură furibundă, ignorînd şi sfidînd realitatea, legionarii debitează nişte enormităţi. Iată cîteva mostre dintre ele : „În acest infern (se referă la situaţia din România-n.n.) **patronat de ruşi** şi evreii din ţara noastră — scrie I.G. —, sub preşedinţia de onoare a apusenilor, eroismul nostru... trebuie să fie al înţelepciunii şi cuminţeniei (subl. — I.D.)" [38]) sau : „Regimul comunist din România nu trăieşte pe picioarele lui proprii. El îşi trage puterea din forţa Rusiei Sovietice. La rîndul ei, nici Rusia comunistă nu trăieşte prin ea însăşi, ci prin asistenţa constantă ce o primeşte din partea Statelor Unite". [39]) Legionarul O.B. afirmă că „Declaraţiile făcute în legătură cu principiile ce guvernează politica externă a statului — respectarea suveranităţii şi neamestecul în treburile interne ale altor state, sînt nesincere, deoarece statul nostru se află în poziţie de subordonare faţă de statul sovietic" [40])

Astfel de inepţii umplu paginile publicaţiilor legionare din străinătate, constituie conţinutul principal al unor lucrări de sertar ale legionarilor din ţară şi subiectul favorit al discuţiilor purtate de elementele legionare, la care asociază, aproape invariabil, ideea că ei, legionarii „luptă şi se sacrifică" „pentru ca să salveze neamul de la pierzanie şi

---

[36]) Ţara şi exilul, nr. 8 din 1966, p. 15.
[37]) M. Sturdza, lucr. cit., p. 223.
[38]) Arhiva C.S.S., F.U.P. dosar nr. 56108 vol. 4, f. 55.
[39]) Ţara şi exilul, nr. 9–12 din 1970, p. 29.
[40]) Arhiva C.S.S., I.S.J. Timiş, F.U.P. dosar nr. 23386 vol. 1, f. 97.

să-i dea locul meritat în istorie" [41]) sau că „mişcarea legionară este singura organizaţie politică, înclinată nu unor interese de partid ci marilor interese naţionale şi permanenţelor istorice ale poporului nostru". [42])

O altă temă favorită a propagandei legionare este aşa-zisa lipsă a libertăţii de gîndire şi de creaţie în regimul socialist din România şi erijarea lor în „apărători" ai celor „prigoniţi". Acuzînd ateismul comuniştilor, ei afirmă : „Legea noastră supremă de acţiune este interesul neamului, unit cu apărarea drepturilor religiei" [43]). Totodată precizează ce fel de religie înţeleg să apere : „Creştinismul nu-i ceva siropos, molâu şi bleg. Nu se rezumă la pomeni şi ritualuri. El cere o rasă de oameni viguroşi, gata să-şi dea viaţa pentru Cristos, cînd nu mai există altă alternativă, pentru apărarea bisericii lui" [44]). Şi pentru a nu rămîne datori, oferă şi „recompense" celor ce-i urmează : „Cum viaţa omului nu se sfîrşeşte aici pe pămînt, aceste sacrificii ale „marilor anonimi", ignoraţi de istorie, nu vor fi ignorate mîine, la înviere. Ele vor constitui cartea de vizită a individului cînd va suna trîmbiţa învierii... Atunci vor străluci în lumina dimineţii. Atunci „marii anonimi" vor intra în cortegiul celor ce vor preamări în vecii-vecilor pe Dumnezeu" [45]). **Conţinutul propagandei a** devenit religios, mistic, dar este pregnantă **subordonarea sa scopurilor** politice ale legionarilor.

De reţinut că în micromediile demografice mistico-religioase, îndeosebi ale unor secte interzise de lege, acest soi de propagandă găseşte sol fertil pe care sînt „semănate" totodată şi alte idei legionare.

Într-un sens similar este folosită şi „lipsa libertăţii de creaţie", idee agitată ori de cîte ori se iveşte prilejul, concomitent cu îndemnul de a se cere înlăturarea îndrumării de către partid a creaţiei literar-artistic *). Această propagandă, făcută în mod abil, iar în străinătate ambalată în diferite promisiuni şi facilităţi, îndreptată îndeosebi spre elemente tinere, lipsite de maturitate politico-ideologică, reuşeşte să prindă în mreje pe unii dintre ei, aşa cum arată cazul scriitorului „Tudor Dan", al poetului „Iordan Aurel" şi al criticului literar „Miu Nan". De pildă : „Tudor Dan", în discuţiile cu organele noastre, a susţinut că pe cei de la Paris nu i-a cunoscut de legionari, dar a constatat că sînt mari patrioţi (!) ; poeziile lui „Iordan Aurel", scrise după ce a venit din străinătate, unde a fost atras de legionari în anturajul lor, au un profund caracter mistic ; în legătură cu „Miu Dan", transfugul I.V. afirmă : „În prezent ne-am schimbat tactica de acţiune, nu-i mai îndemnăm pe intelectualii români să rămînă în Occident, ci îi determinăm să se întoarcă în ţară pentru a combate influenţa partidului asupra vieţii artistice şi culturale. [46])

---

[41]) C. Ciuntu, Loc. cit., p. 8.
[42]) M. Sturdza, lucr. cit., p. 122.
[43]) Ţara şi exilul, nr. 7 din 1966, p. 21.
[44]) Ţara şi exilul, nr. 3–4 din 1967, p. 5.
[45]) Mărturii despre Legiune, Rio de Janeiro, 1967, p. 248.
*) Vezi : General maior Borşan Dumitru, maior Dăianu Ion. Diversiunea ideologică, formă principală a activităţii de propagandă duşmănoasă a legionarilor. Volumul cu lucrările Sesiunii de Comunicări şi referate organizate de C.S.S. în 1970, p. 258–267.
[46]) Arhiva C.S.S., F.O. dosar nr. 195342, f. 44.

De asemenea, poeziile și eseurile de critică literară găsite în manuscris la legionarul M.V. reflectă atitudinea denigratoare a autorului lor față de orînduirea noastră socialistă și realizările sale în domeniul poeziei. M.V. contestă valoarea artistică a operei lui T. Arghezi, a poeziei lui M. Beniuc, aruncă anatema asupra tinerilor poeți, pretextînd : „...azi în 1969 asistăm la asaltul unei generații artificiale de poeți sociali, socialiști, comuniști sau politici, adică angajați..." și conchide sentențios : „Silită, angajată cu simbrie, e poezia vremurilor noastre" [47])

În legătură cu ideile legionare prezentate mai sus, și care alcătuiesc principalul conținut al propagandei actuale a legionarilor, se poate aprecia că datorită contrastului izbitor dintre astfel de imagini și realitățile pe care vor să le oglindească, ele sînt ignorate, respinse sau condamnate de imensa majoritate a persoanelor ce ajung să le cunoască. Astfel de idei se pot bucura de credit numai la elemente care iau drept realitate propriile fantasmagorii spirituale, închid ochii în fața realității sau sînt rupte de viață, nu o cunosc pe aceeasta cu adevărat așa cum este ea.

Și într-adevăr, propaganda legionară nu rămîne fără efect, ea reușește uneori să mai facă victime. **Aceasta se datorează formelor, metodelor, mijloacelor, procedeelor, în genere, tacticii folosite de legionari pentru a-și difuza ideile** și asupra lor doresc să insist, deoarece consider că prezintă interes pentru munca noastră.

Un aspect al acestei tactici constă în aceea, că **uneori legionarii își grefează propaganda pe exploatarea și specularea anumitor lipsuri sau greșeli reale care se mai manifestă în viața economică, socială, culturală din țara noastră, în relațiile dintre țările socialiste** ; un alt aspect îl constituie faptul **că ei își îndreaptă atenția spre acele categorii de persoane care, din diverse motive, pot deveni teren prielnic pentru ideile lor ostile** — tineri care nu cunosc adevărata fizionomie moral-politică a legionarismului, persoane orbite de misticism, elemente certate cu legalitatea socialistă și care, datorită săvîrșirii de infracțiuni, au suferit condamnări etc.; un al treilea aspect, acesta nu și în ordinea importanței, constă în faptul că **propaganda legionară are efect îndeosebi atunci cînd este făcută de legionari nu numai fanatici dar care posedă și o anumită pregătire culturală, uneori destul de solidă.** Sînt întrutotul de acord cu aprecierea lui Gh. Zaharia, director adjunct al Institutului de studii istorice și social-politice de pe lîngă C.C. al P.C.R., făcută la amintita sesiune de referate organizată de C.S.S. în 1970, și anume : „nu putem spune că legionarii au fost lipsiți de elemente capabile, cu pregătire foarte serioasă intelectuală... cu care mai avem de luptat și astăzi, căci exercită asupra unor categorii de intelectuali, scriitorii tineri, o anumită influență... Ideologia lor n-a fost împărtășită de masa intelectualilor noștri... dar să nu subapreciem influența pe care o pot exercita scrierile acestora mai ales ale celor care trăiesc și care scriu și au rămas în slujba vechilor idei... [48]. Aș adăuga că sînt **în prezent legionari în țară și în străinătate care, de pe platforma unei pregătiri culturale, mai mult sau mai puțin temeinice, uneori îndoielnice,**

[47]) Arhiva C.S.S., I.S.J. Argeș, F.O. dosar nr. 1274, caiete.
[48]) Gh. Zaharia, volumul cu sesiunea de referate, citat, p. 336.

dar cu multă abilitate și perfidie, reușesc să impresioneze pe cei cu care vin în contact, să le creeze o imagine despre legionari ca despre niște oameni „aproape perfecți, corecți, de o înaltă moralitate și cultură, mari patrioți", să le capete încrederea și direct sau indirect să-i canalizeze spre acțiuni ostile.

Pentru a reda mai explicit aceste idei și aspecte tactice voi recurge la analiza unor cazuri mai concludente. De pildă, legionarul I.G., în lucrarea de sertar „Testament copiilor mei", cu unele excepții, tratează lucrurile în mod corect și real. El scrie : „Modestia te obligă să dai ascultare semenilor tăi, înțelegîndu-i, fie ei chiar inferiori ție, în anumite privințe, sau direct neputincioși. Modestia este calitatea excepțională a omului de caracter", sau „Fii elegant cu toată lumea, și cu cel ce te servește și cu cel căruia îi slujești ; eleganța în comportamentul zilnic este expresia bunului simț omenesc (și mai departe, în mod subtil, recurge la denigrare-n.n.). În lumea noastră contemporană, în care voi trăiți, bunul simț, cavalerismul și eleganța sufletească sînt inexistente. Grosolănia, bădărănia, frivolitatea și trivialul sînt expresia sălbăticiei și primitivismului", și în continuare : „Calea spre adevăr și frumos și pentru cunoașterea rostului vieții depinde de modul cum veți înțelege munca — ca o virtute, o datorie, o necesitate morală și mijloc de valabilă afirmare". [49])

Am dat acest lung citat, nu pentru a releva moralitatea autorului său, care, așa cum rezultă din propria-i viață, îi lipsește, ci pentru a demonstra **rafinamentul și subtilitatea cu care procedează pentru a sădi în sufletul și conștiința altora, inclusiv a propriilor copii, credința că astfel de oameni au fost legionarii.** Pentru unul din fii acțiunea i-a reușit, pentru celălalt, nu. La fel procedează și în relațiile cu alte persoane cu care poartă discuții directe sau comunică prin corespondență. De pildă, după schimbul de scrisori efectuat cu una dintre cunoștințele sale, aceasta îi răspunde : „Îți mulțumesc din suflet că ai găsit momentul pentru a-mi scrie direct mie după un șir lung de ani. Scrisoarea... cuprinde fenomene prea adînci sociale, culturale și politice. O citesc de nenumărate ori și de fiecare dată înțeleg ceva nou, ea rămîne pentru mine un document de adîncă aprofundare și mîngîiere totodată asupra muncii și vieții bunului meu învățător... **Vă asigur solemn și sincer că sînt în stare să fac orice pentru dvs.** (subl.n. — I.D.)" [50]) Deci, iată efectul acestei propagande abile !

Similar, proceda și legionarul C.S., fost șef de județ, pentru a cîștiga aderenți. Una din victimele propagandei sale declara : „S.C. îmi făcea educație directă, prin felul înalt în care-mi vorbea despre legionari, iar în somnul meu eram încălzit de stilul și persoana lui... Am ajuns să-mi închipui că legionarii ar fi fost oameni cinstiți și patrioți înflăcărați, după cum îmi spunea C.S." [51]) De asemenea, legionarul P.O., aflat în sanatoriu cu învățătorul I.A., l-a îndoctrinat pe acesta în așa fel încît ultimul a ajuns să afirme : „Cu înțelegere și generozitate ați reușit să ridicați norii de plumb care mă apăsau. Vă sînt recunoscător" [52]).

[49]) Arhiva C.S.S., F.U.P. dosar nr. 56108 vol. 4, f.f. 18, 19, 20.
[50]) Arhiva C.S.S., F.U.P. dosar nr. 56108 vol. 5, f.f. 256, 257.
[51]) Arhiva C.S.S., I.S.J. Sibiu, F.U.P. dosar nr. 2708 vol. 2, f. 311.
[52]) Arhiva C.S.S., dosar nr. 11 vol. 2, nenumerotat.

În activitatea de propagandă în genere și a legionarilor în speță, se disting cîteva momente. Precizarea lor este utilă pentru a înțelege mai bine, pe de o parte, tactica propagandei legionare, iar pe de altă parte, cînd și cum să acționăm noi pentru a preveni acest gen de activitate dușmănoasă a legionarilor. **Primul moment** îl constituie **furnizarea ideilor, emiterea lor.** În propaganda legionară acest moment se realizează în mai multe moduri: a) prezența fizică a legionarilor care, pe baza convingerilor legionare, dacă nu au renunțat la ele, pot vorbi despre conținutul ideologico-doctrinar al legionarismului, precum și despre aspectele cunoscute direct și indirect din activitatea organizației legionare și totodată, pot interpreta dușmănos activitatea regimului socialist, politica partidului și statului; b) existența și folosirea unor exemplare din lucrările de doctrină, beletristice, din revistele și ziarele legionare tipărite în trecut; c) reeditarea unor astfel de lucrări în străinătate și tot acolo tipărirea de ziare și reviste, elaborarea și editarea de lucrări doctrinare, de istorie, beletristice, privind legionarismul; d) întocmirea de către legionarii din țară a unor lucrări cu caracter istoriografic, memorialistic, beletristic prin care consemnează episoade și aspecte din activitatea organizației legionare, a unor vîrfuri ale acesteia, sau cu caracter autobiografic, destinate publicării în străinătate sau să rămînă „posterității".

Odată ideile emise sau existînd, urmează **al doilea moment: difuzarea lor,** care se poate realiza și se realizează pe căile și prin mijloacele îndeobște cunoscute. Legionarii care nu au renunțat la activitatea ostilă socialismului își **expun opiniile și împărtășesc sentimentele dușmănoase oral,** în anturajul lor legionar sau în rîndul celor pe care doresc să-i convertească la legionarism. În străinătate, legionarii acționează în rîndul emigranților români și prin **organizarea de conferințe,** așa cum a procedat Horia Sima care în cursul anului 1970 a vorbit la Clubul spaniol „Fuerza Nueva". Legionarii din străinătate își mai propagă ideile și prin **folosirea unor emisiuni de radio.**

O altă cale de difuzare a ideilor este **cea a scrisului,** cu diversitatea ei de mijloace. Emigrația legionară editează în acest scop mai multe publicații, printre care enumerăm: „Țara și exilul — curier informativ al organizației legionare", care apare lunar la Madrid sub conducerea lui Horia Sima; „Orientări pentru legionari" — apare lunar în R.F. a Germaniei, fiind scrisă aproape exclusiv de C. Papanace; mai apar „Stindardul", „Vatra", „Cuvîntul în exil" (în R.F.G.); „Sfinții Arhangheli" (în Franța); „Solia", „Drumu" (în S.U.A.). De asemenea, pentru a-și propaga ideile, legionarii din emigrație au reeditat unele lucrări vechi și întocmesc altele noi, cum sînt și cele folosite de noi ca surse bibliografice pentru critică.

Legionarii din țară au posibilități reduse și sînt deosebit de circumspecți în folosirea cuvîntului scris pentru a-și difuza ideile, ei știu bine că „Verba volant, scripta manent". Totuși, și ei fac uz de această cale și în continuare vom prezenta cîteva din metodele propagandei legionare scrise, depistate de aparatul de securitate. Printre acestea sînt: **„împrumutarea" de cărți sau ziare legionare vechi, păstrate de diferiți legionari sau care se mai găsesc în bibliotecile sau arhivele anumitor instituții** — mitropolii, parohii, institute teologice etc.; **procurarea de publicații sau lucrări editate de emigrația legionară,** cum a procedat O.B. cu prilejul unor vizite în Jugoslavia; **scrierea și folosirea unor lucrări de sertar,** cum s-au petrecut lucrurile cu M.V., la care s-au găsit mai multe caiete care conțineau eseuri de critică literară și poezii proprii cu caracter legionar sau de calomniere a literaturii din țara noastră, ori cu I.G. care, în afară de poezii cu conținut ostil, a scris lucrarea memorialistă „Însemnările unui proscris" și „Testament copiilor mei", aceasta din urmă destinată îndoctrinării propriilor copii, sau cu legionarul P.T. care a reprodus în scris din memorie poezii compuse de N. Crainic și R. Gir în detenție, cu B.S. și alții care folosesc propriile creații „poetice". De menționat și **folosirea de către unii legionari a corespondenței,** prin care într-o manieră foarte subtilă transmit ideile și sentimentele lor ostile. De pildă, legionarul I.G. în corespondența sa cu V.D., printre altele, scrie: „Îți spun din nou — Hristos a înviat — sănătate, noroc, bucurie și mai ales curaj **căci se întîmplă cît de curînd ceea ce lumea bănuiește dar nu-i vine a crede** (subl. n. — I.D." [53]). sau către o altă persoană: „Nădăjduim să ne putem vedea și să ne putem împărtăși gîndurile și dragostea noastră în împrejurări mai fericite și zile mai luminoase" și destinatara, în calitate de martor, conchide: „eu înțelegînd că el se referă la o schimbare a ordinei sociale existente în țară" [54]).

Se constată că legionarii utilizează în scopuri propagandistice un mijloc pe care l-au mai practicat și în trecut: ridicarea de troițe, biserici, monumente. Astfel, anul trecut, legionarii din emigrație au inaugurat cu mare fast un mausoleu „Moța și Marin" la Majadahonda în Spania. În țară, legionarul C.S. s-a ocupat de zidirea unei biserici monumentale în comuna Bogata, în legătură cu care acesta afirma: „În zilele noastre, cînd nu se mai ridică biserici, mînăstirea de la Bogata va ilustra că în vremurile grele și tragice ale comunismului (grele și tragice pentru legionarii care, în loc să se încadreze în viața normală a societății, încearcă sau întreprind tot felul de acțiuni dușmănoase — n.n.), ideea aceasta a fost vie și vor vedea generațiile viitoare ce lucruri uimitoare s-au putut face prin profesorul C.S., care, deși în aparență a conlucrat cu regimul, în realitate a rămas credincios idealului său format în vremea legionarilor". [55])

Atît în scrisori cît și în discuțiile purtate, se observă că pentru atragerea de simpatizanți și aderenți, **legionarii încep de obicei cu abordarea unor probleme profesionale, de morală, religioase, filosofice și ulterior, cînd s-au convins că persoanele contactate prezintă „încredere", trec direct la apologia legionarismului și la denigrarea socialismului.**

Folosind incultura și misticismul diferitelor persoane, unii legionari le excrochează pur și simplu pentru a le cîștiga încrederea. De exemplu, legionarul I.G. folosind „horoscopul" făcea caracterizări elogioase unor indivizi. Astfel lui L.G. i-a spus că „posedă o inteligență nativă... dexteritate pentru asimilarea ideilor noi, lucrează cu multă dibăcie... discernămînt fin în selecționare, fire analitică, o domină verbul „a analiza"... Foarte discretă, cu mult bun simț și tact în toate" [56]), similar și lui C.M.,

[53]) Arhiva C.S.S., F.U.P. dosar nr. 56108 vol. 5. f.f. 256, 257.
[54]) Ibidem, f. 163.
[55]) Arhiva C.S.S. I.S.J. Sibiu, F.U.P. dosar nr. 2708 vol. 2. f. 309.
[56]) Arhiva C.S.S., F.U.P. dosar nr. 56108 vol. 6. f. 35.

căruia i-a precizat că are „preocupări de fond în politică, religie, idei mari, chiar și subversive". [57]) Se observă cum le „descoperea" și elogia anumite trăsături de caracter utile activității dușmănoase.

În preocuparea lor pentru simpatizanți și adepți, **legionarii își îndreaptă atenția și implicit acțiunile de propagandă, spre elemente care au comis diferite infracțiuni și în consecință au suferit condamnări.** De exemplu, I.G. avea în anturajul său pe E.C. condamnat pentru tentativă de trecere frauduloasă a frontierei ; C.M. condamnat pentru omisiune de denunț ; C.N. condamnat de două ori pentru delapidare și speculă.

Legionarii din emigrație, pentru a dispune de elementul demografic asupra căruia să-și exercite influența nocivă, **sînt preocupați să pătrundă în (sau să acapareze) conducerea organizațiilor, comunităților sau coloniilor de români existente în diferite țări.** De asemenea, ei nu numai că se ocupă de contactarea și influențarea diferiților cetățeni români ajunși în străinătate — ca turiști, la specializare, plecați fraudulos — dar prin relațiile avute cu anumite instituții de învățămînt, știință sau cultură, din străinătate aranjează invitarea la specializare sau pentru schimburi de experiență a unor persoane din țară pe care le-au studiat anterior.

Cu toate eforturile și fanatismul lor, în urma succeselor țării noastre, legionarii nu pot să nu țină seama cît de cît de realități. Cei din emigrație se lamentează și, desigur cu amărăciune, recunosc : „Astăzi exilul nu mai are conturul definit. S-au produs numeroase deplasări chiar în interiorul lui, o parte din refugiați făcînd cauză comună cu comuniștii. Nu mai există o politică comună, un obiectiv comun, care să fie apărat de toți... Regimul și-a creat structuri subversive chiar în exil, cu material uman luat din exil și ca atare mai greu de identificat și combătut" [58]).

Și în țară s-a constatat că elementele legionare de vîrf, cunoscute ca active, și-au dat seama că regimul nu poate fi răsturnat prin forță, că România se bucură de un mare prestigiu pe plan internațional și, în consecință, și-au adaptat formele și metodele de activitate clandestină la condițiile existente. Deci, nu renunțare la activitate ostilă, ci adaptarea ei, iar una din direcțiile principale ale acesteia o constituie propaganda dușmănoasă contra regimului nostru.

*

Așa cum precizează tovarășul Nicolae Ceaușescu „Progresul nestăvilit al vieții economice și sociale a țării, activitatea ideologică educativă a partidului, a societății socialiste, realitatea însăși — cel mai convingător argument al superiorității orînduirii noi — au exercitat o influență puternică asupra multor elemente provenite din vechile clase exploatatoare sau care au aparținut unor organizații politice reacționare. Debarasîndu-se de prejudecăți și influențe străine, cea mai mare parte a acestor elemente s-au încadrat într-o activitate onestă, spre binele lor și al patriei, se bucură de toate drepturile și libertățile garantate de regimul nostru tuturor cetățenilor patriei" [59]). Unele dintre aceste elemente, inclusiv foști legionari, lucrează și în diferite instituții de cultură și artă — edituri, redacții, asociații de creatori etc. —, avînd posibilitatea și dreptul să scrie și să publice lucrări.

[57]) Ibidem, vol. 2, f. 127.
[58]) Țara și exilul, nr. 7–8 din 1969, pag. 2.

Desigur, legionarii interpretează asemenea fapte în fel și chip, unii încercînd să tragă concluzii în favoarea legionarismului. Astfel, unul dintre ei, susținînd că „destule cadre (legionari — n.n.)... au spart zidul suspiciunii și au început să se afirme în publicații sau la catedră" conchide : „Cititorii tineri, descoperind pe Herseni, Noica, Caraianopol, se întreabă cine sînt acești scriitori... și în felul acesta află că a existat o mișcare legionară, un sacrificiu legionar, un martiraj legionar" [60]).

Noi considerăm însă că semnificația majoră și importanța reală a faptelor în discuție este cu totul alta și anume : a. clasa muncitoare și partidul nostru comunist nu-și bazează politica pe resentimente, ci pe realitatea socială în continuă schimbare ; b. orînduirea socialistă demonstrează prin fapte că asigură egalitatea tuturor cetățenilor țării, oferindu-le deopotrivă aceleași drepturi și punîndu-le în fața aceleiași obligații ; c. prefacerile radicale, produse ca urmare a revoluției socialiste în viața societății, au influențat pozitiv gîndirea și comportarea majorității membrilor uneia dintre cele mai reacționare și obtuze formații politice din trecut — Garda de fier — determinîndu-i să se încadreze în viața normală a societății.

Asupra acurateței ideologice, a conținutului lucrărilor literar-artistice, de sociologie, filosofie scrise și publicate în sistemul nostru actual de presă și tipărituri de către foștii legionari, veghează instituțiile îndrituite cu aceste atribute.

Aparatul de securitate, acționînd prin metode și mijloace proprii muncii sale, are desigur datoria să cunoască adevărata atitudine și eventualele intenții de propagandă ostilă ale elementelor care s-au declarat loiale, sesizînd, în astfel de cazuri, organele de partid și de stat.

De asemenea, aparatul de securitate, **veghind permanent ca elementele dușmănoase să nu-și poată realiza intențiile ostile în domeniul propagandei,** poate totodată studia situația persoanelor din rîndul acestora care posedă o cultură temeinică și care ar putea fi influențate să-și pună capacitățile intelectuale în serviciul țării, făcînd în acest sens propuneri concrete, bine fundamentate, organelor de partid și de stat.

*
* *

În încheiere, se poate aprecia că printre rămășițele organizației legionare sînt unele elemente care nu au renunțat la activitatea dușmănoasă contra orînduirii socialiste, iar una din formele acestei activități o constituie propaganda. Propaganda legionară și-a pierdut creditul și în rîndul celei mai mari părți a foștilor membri și simpatizanți ai Gărzii de fier,

[59]) N. Ceaușescu. România pe drumul desăvîrșirii construcției socialiste. vol. 2 E.P. București 1968, pag. 404.
[60]) Arhiva C.S.S., dosar nr. 11 vol. 2, nenumerotat.

care au reușit să-și dea seama că au fost duși în eroare. În forma sa nudă, ideologia legionară este respinsă și condamnată de poporul român. De aceea, legionarii care-și mai mențin crezul și vor să-l împărtășească și altora, încearcă să-i dea o fațadă cît de cît acceptabilă, recurgînd în acest scop la contrafacere, la „înfrumusețarea" și „umanizarea" legionarismului.

Datorită acestei contrafaceri, cît și priceperii unor legionari de a proceda cu subtilitate, în mod rafinat și abil, la difuzarea propriilor idei, în cultivarea relațiilor cu diferite persoane și în alegerea acestora, propaganda legionară găsește uneori și în unele cazuri adepți, în persoana unor elemente tinere, neinformate asupra adevăratei fizionomii politice și morale a legionarilor, a unor indivizi certați cu normele legalității socialiste, sau a altora orbiți de concepții retrograde, îndeosebi mistice.

Prin urmare, această propagandă continuă să constituie pericol social, pericol pentru interesele statului, ceea ce impune cunoașterea de către aparatul de securitate a principalelor idei legionare cu circulație actuală, precum și a metodelor, mijloacelor, formelor, în genere, a tacticii folosite în prezent de legionari, pentru a putea preveni sau curma la momentul oportun acțiunile ostile de acest fel.

Utilizarea de către cadrele și agenții serviciilor de spionaj străine a imunităților și privilegiilor diplomatice, pentru culegerea de informații secrete despre Republica Socialistă România

(Partea II-a)

Lt. col. ION C. GRECESCU
doctorand în drept.

I. IMUNITĂȚILE ȘI PRIVILEGIILE DIPLOMATICE ȘI UTILIZAREA LOR, ÎN SCOPUL DESFAȘURĂRII UNOR ACTIVITĂȚI DE SPIONAJ.

Drepturile speciale de care se bucură misiunile diplomatice și personalul lor — denumite imunități și privilegii diplomatice — au rațiunea de a crea cadrul juridic, siguranța necesară desfășurării activității misiunilor diplomatice ca organe de reprezentare și relații externe ale statelor, și nu de a crea avantaje unilaterale unor persoane. *)

Prin imunitate diplomatică se înțelege un ansamblu de drepturi acordate misiunilor diplomatice și diplomaților, [1]) o exceptare a persoanelor care exercită activitate diplomatică și a bunurilor lor de la jurisdicția penală și civilă a statului acreditar. Privilegiile sînt anumite avantaje juridice acordate agenților diplomatici ca : scutiri de impozite, taxe vamale, dreptul de a folosi drapelul de stat, stema națională etc. Cutume străvechi atestă că solii s-au bucurat de drepturi deosebite și tratament special pe teritoriul altui stat, deși au existat cazuri cînd aceștia au fost și uciși.

Fundamentul instituției imunităților și privilegiilor diplomatice, a fost explicat astfel de unele teorii :

---

*) A se vedea Preambulul Convenției de la Havana din 1928, asupra funcționarilor diplomatici, precum și preambulul Convenției de la Viena din 18 aprilie 1961.

[1]) Cristian Alexandrescu ş.a., Mic dicționar diplomatic român, Ed. Politică, Buc., 1967, p.p. 166–167.

— teoria exteritorialității (secolele XVII—XX) formulată de Hugo Grotius, potrivit căreia sediul misiunii diplomatice s-ar afla teoretic în afara teritoriului statului de reședință fiind o extindere a teritoriului statului acreditant ;

— teoria reprezentării (secolul XVIII) susținută și de Montesquieu, în temeiul căreia agentul diplomatic reprezentînd suveranul său, orice atingere adusă acestuia, prestigiului său, constituie o ofensă adusă suveranului însuși ;

— teoria acordului tacit (secolul XVIII) potrivit căreia imunitățile sînt aplicabile atîta timp cît există un acord tacit în vigoare, cînd acesta dispare, imunitățile nu mai există ;

— teoria potrivit căreia agenții diplomatici ar fi „la adăpost de legile" statului de reședință, (secolul XX) formulată de Cecil Hurst în cursul predat la Academia de Drept Internațional de la Haga ;

— teoria funcțională, care și-a găsit consacrarea în Convenția de la Viena din 1961, enunțată de E. Vattel în sec. XVIII-lea, în temeiul căreia privilegiile sînt acordate pentru a asigura exercițiul funcțiilor agentului diplomatic. [2])

Prof. Grigore Geamănu susține că fundamentul juridic al imunităților și privilegilor diplomatice își are sorgintea în principiul egalității suverane a statelor și al reciprocității, [3]) ceea ce exprimă mai exact sensul și esența raporturilor interstatale contemporane. În spiritul acestui principiu, de pildă la București, diplomații străini nu-și mai anunță în prealabil deplasările prin țară. Conform art. 47, paragraful 1 din Convenția de la Viena, acest sistem trebuie aplicat tuturor statelor, dar potrivit paragrafului 2 al aceluiași articol din convenție, nu va putea fi considerat ca discriminatoriu faptul de a obliga o misiune diplomatică să notifice deplasarea diplomaților ei în cazul că un tratament similar se aplică diplomaților români în statul respectiv.

Potrivit art. 1 din Hotărîrea Consiliului de Miniștri al R.S. România, Nr. 2373/1969 deplasarea și circulația pe teritoriul statului nostru este liberă, cu respectarea principiului reciprocității pentru următoarele categorii de străini :

— membrii misiunilor diplomatice, reprezentanțelor permanente, oficiilor consulare, reprezentanțelor consulare-comerciale, precum și membrii lor de familie ;

— invitații membrilor misiunilor diplomatice, reprezentanțelor permanente, oficiilor consulare, reprezentanțelor consular-comerciale ;

— străinii veniți în misiuni oficiale la organizațiile și organismele internaționale guvernamentale sau secțiile acestora, precum și membrii lor de familie ;

— corespondenții publicațiilor, agențiilor de știri și radio-televiziunilor străine, precum și membrii lor de familie.

---

[2]) Ph. Cahier, Le Droit diplomatique contemporaine 2e editian Genève, 1964. p.p. 183—194, vezi și M. Malița, Diplomația, p.p. 213—218.

[3]) Grigore Geamănu, Dreptul Internațional Contemporan. Ed. didactică și pedagogică 1965.

Din motive de securitate, accesul în anumite zone sau pe anumite intinerarii poate fi interzis sau reglementat altfel.

Art. 3 din sus-menționata hotărîre prevede că accesul străinilor din categoriile prevăzute la art. 1 în zonele și pe intinerariile interzise, este totuși permis în scopul vizitării unor obiective economice sau social-culturale, numai cu aprobarea de la caz la caz a Ministerului Afacerilor Externe, dată pe baza avizului favorabil al Ministerului Afacerilor Interne, Ministerului Forțelor Armate și Consiliului Securității Statului. [4])

Care sînt imunitățile și privilegiile diplomatice ?

A. Inviolabilitatea misiunii diplomatice.

Fiind considerată ca o imunitate fundamentală, a fost consacrată în articolele 22, 24, 29, 30, ale Convenției de la Viena din 1961. Ea se exprimă prin aceea că statul acreditar (de reședință) nu are dreptul să violeze localurile, arhivele, documentele misiunii, locuințele și mijloacele de transport ale membrilor acesteia și nici nu este îndrituit a lua vreo măsură de constrîngere împotriva vreunui agent diplomatic, decît dacă este prins în flagrant. Autoritățile statului acreditar nu au dreptul să pătrundă în localul misiunii fără consimțămîntul șefului acesteia. [*]) De asemenea reprezentanții forței publice din statul acreditar nu se pot duce direct la misiune pentru a remite un act, o citație, adresată acesteia sau unui membru al său, pentru a se prezenta în fața instanțelor de judecată sau a altor autorități, deoarece aceasta ar reprezenta o încălcare a invoilabilității lor. Orice demers, înștiințare etc., trebuie făcut pe cale diplomatică prin intermediul Ministerului Afacerilor Externe al statului de reședință.

În caz de incendiu, inundații etc., se poate pătrunde în sediul misiunii cu asentimentul șefului acesteia. Uneori incendiile au fost utilizate ca pretext pentru încălcarea inviolabilității misiunilor diplomatice. Astfel sediul misiunii diplomatice a R.S.F. Jugoslavia dintr-o țară străină a fost incendiat cu ajutorul unei bombe, pentru a crea pretext de intervenție a autorităților locale). În Brazilia misiunea diplomatică a unui stat a fost declarată sursă prezumată a unui focar de epidemii. [5])

În caz de complot dovedit contra guvernului local, o intervenție rapidă a acestuia poate determina eșuarea complotului. Această intervenție a statului acreditar în caz de extremă necesitate, este justificată prin dreptul la legitimă apărare care a fost recunoscut în toate timpurile statelor, fiind consacrată și în prezent în articolul 51 din Carta O.N.U.

Misiunea diplomatică nu trebuie însă să utilizeze localurile și mijloacele sale de transport într-un mod incompatibil cu scopurile sale (depozite de arme, de materiale subversive, de substanțe explozive etc.). Unele state din America Latină acordă azil diplomatic unor persoane urmărite pentru activități politice (organizarea unor comploturi și lovituri de stat împotriva statului de reședință). După ce infractorii s-au refugiat la am-

---

[4]) H.C.M., nr. 2373/2.XII.1969, apărută în Culegerea de acte normative pentru uzul aparatului de securitate, 1970, p.p. 167—168.

[*]) Vezi art. 22, paragraful 1, din Convenția de la Viena din 1961.

[5]) Ph. Cahier, op. cit, pag. 203.

basada respectivă și au obținut azil diplomatic, statul acreditar, de regulă le permite să părăsească teritoriul său.

În România se cunoaște cazul generalului Rădescu, care a fost un timp ascuns la Misiunea militară britanică din București. După un timp oarecare a fost scos clandestin din țară cu ajutorul valizei diplomatice. În Ungaria, cardinalul Mindzenty în anul 1956 a primit azil la ambasada S.U.A. din Budapesta, aflîndu-se și în prezent acolo. Convenția de la Viena din 1961, consacră inviolabilitatea arhivelor, documentelor corespondenței, mobilelor și a curierilor diplomatici ai misiunii.

Arhivele și documentele misiunii diplomatice sînt inviolabile în orice moment și în orice loc s-ar afla, [6]) inclusiv în caz de rupere a relațiilor diplomatice sau de conflict armat. Pentru a evita cunoașterea conținutului documentelor de către autoritățile statului de reședință, în asemenea împrejurări, majoritatea statelor le distrug. Valiza diplomatică și curierii se bucură de inviolabilitate, atît în statul de reședință cît și prin țările pe unde trec. Valiza nu trebuie nici deschisă, nici reținută. Se cunosc numeroase cazuri de dispariție sau de reținere a valizei diplomatice, care în esență înseamnă încălcarea privilegiilor acordate.

Propunerile unor state de a se deschide valiza diplomatică în cazuri excepționale, au fost respinse de majoritatea membrilor Comisiei de Drept Internațional a O.N.U., care a elaborat Convenția de la Viena din 1961, consacrîndu-se principiul inviolabilității valizei diplomatice. [7]) Misiunea poate comunica cu celelalte misiuni diplomatice și consulare ale statului acreditant, folosind curieri, mesajele în cod și cifrate. Numai cu asentimentul statului de reședință, statul acreditant poate instala și utiliza un post de radio-emisie, însă foarte rar statele aprobă instalarea unui asemenea post în localul misiunii diplomatice respective. Potrivit dispozițiilor Convenției de la Viena, statul acreditar este obligat să acorde protecție misiunilor diplomatice.

Este o protecție specială ce se acordă misiunilor diplomatice și decurge din inviolabilitatea lor. Astfel, uneori anumite misiuni diplomatice sînt obiectul unor manifestații publice legate de anumite evenimente internaționale sau interne din statul acreditar. Statul de reședință trebuie să ia măsurile de protecție indicate. Se știe că în 1955 autoritățile elvețiene nu au asigurat protecția cuvenită legației române de la Berna, care a fost atacată de un grup de teroriști și transfugi români, aflați în slujba serviciilor de spionaj imperialiste, care cu acest prilej au devastat localul misiunii și au asasinat în curtea acesteia pe Aurel Șetu, șofer al misiunii. Ocuparea timp de 36 ore a localului misiunii noastre diplomatice de către teroriști, a demonstrat faptul de netăgăduit că poliția elvețiană a facilitat executarea atacului respectiv, iar guvernul elvețian nu și-a respectat obligațiile ce le avea, nesocotind cererile juste de protecție ale statului nostru, atrăgîndu-și astfel oprobriu și blamul din partea multor state. [8])

---

[6]) Ibidem, pag. 214, vezi și art. 27 din Convenția de la Viena.
[7]) Ph. Cahier, op. cit., p.p. 213–215.
[8]) Ph. Cahier, op. cit., p.p. 217–218. Vezi și Louis Lucas „L'affaire de la légation de la Roumanie à Berne", in: „Annuarie française de droit international"", 1955, p.p. 175–182.

Faptul că după cițiva ani de la săvîrșirea acestui atac, unii dintre teroriști și în special șeful bandei au fost capturați de către organele de securitate în străinătate, judecați și condamnați de justiția română, demonstrează eficiența unor măsuri luate în acest sens, ceea ce nu a exonerat de răspundere guvernul elvețian.

B. **Inviolabilitatea membrilor misiunii diplomatice.**

Persoana, bunurile, mijloacele de transport și locuința diplomatului sînt inviolabile. Agentul diplomatic nu poate fi arestat, judecat, deținut, supus unor măsuri de executare silită. Circumstanțe excepționale ca prinderea sa în flagrant de spionaj, [9]) diversiune, comiterea altor fapte care pun în pericol securitatea statului acreditar, pot justifica reținerea pentru scurt timp, expulzarea sau declararea agentului respectiv persoana non grata. Prevenirea acțiunilor ilicite puse la cale de către spionii ce utilizează imunitățile diplomatice, este obligația primordială a contraspionajului.

Institutul de Drept Internațional într-o rezoluție adoptată în 1929, arată că în caz de crimă sau delict contra ordinei, securității publice sau siguranței de stat, imunitatea de jurisdicție subzistă fără a fi însă un obstacol în calea adoptării unor măsuri strict necesare de protecție sau de apărare, de către statul acreditar, care se află în situația de ligitimă apărare a unor interese și valori fundamentale. Măsurile întreprinse împotriva spionilor ce utilizează imunitățile diplomatice, trebuie luate cu prudență, la momentul oportun, folosindu-se procedeele și uzanțele adecvate pentru a nu duce la înăsprirea relațiilor dintre state și la retorsiune

Potrivit art. 29 din Convenția de la Viena, autoritățile locale trebuie să ia măsuri pentru apărarea agentului diplomatic împotriva oricăror acte de violență fizică (reținere, sechestrare), și morală (atacuri prin presă, defăimări etc.), *) în scopul asigurării libertății și demnității sale.

Cei vinovați de săvîrșirea unor asemenea fapte pot fi judecați și pedepsiți conform legilor statului acreditar. În caz contrar, acesta își poate vedea angajată răspunderea internațională. [10])

Actele teroriste îndreptate împotriva membrilor misiunilor diplomatice, sau a șefilor acestora, cum a fost cazul împușcării ambasadorului R.S.F. Jugoslavia în Suedia, Vladimir Rolovici, [11]) de către o bandă de fasciști-ustași în biroul de lucru al acestuia, ridică foarte multe probleme de ordin juridic, politic, contrainformativ. Suedia era obligată să prevină săvîrșirea crimei și să asigure protecția diplomatică cuvenită.

Guvernul suedez a anunțat ulterior luarea unor măsuri de prindere a infractorilor și de prevenire a săvîrșirii în viitor a unor asemenea

---

[9]) Ph. Cahier : op. cit, pag. 129.
*) Vezi art. 29 din Convenția de la Viena din 1961.
[10]) Ph. Cahier, op. cit, p.p. 230–231. În 1930, consulul S.U.A. în Mexic a fost amenințat cu moartea și apoi asasinat, fără a i se fi acordat o protecție specială. Un tribunal arbitral a hotărît că guvernul mexican datorită neluării măsurilor de protecție adecvate și-a angajat în acest caz răspunderea internațională. Vezi ptr. legislația noastră art. 171 din C.P. al R.S.R., Ed. Politică, Buc. 1968, pag. 82.
[11]) George Ionescu : Condamnare fermă a terorismului, revista „Lumea" nr. 17/22.IV.1971, pag. 5.

acte de violență, care împietează asupra relațiilor dintre cele două țări. Un tribunal suedez a condamnat recent la închisoare pe viață pe cei doi criminali care l-au asasinat pe ambasador și la închisoare pe diferite termene pe complicii lor.

Totodată, trebuie menționat că acțiunea de împușcare a ambasadorului jugoslav în localul misiunii diplomatice de către elemente teroriste ustașe, cunoscute prin fanatismul lor, scoate în evidență carențele muncii informative și contrainformative în aceste medii, precum și măsurile de securitate proprii luate pentru asigurarea pazei sediului misiunii diplomatice și ocrotirea vieții membrilor personalului diplomatic. Este un prilej de reflecții și mai ales de întreprindere a unor măsuri eficiente și din partea organelor de securitate ale R.S. România asupra transfugilor români aflați în străinătate, precum și în legătură cu intărirea vigilenței și a măsurilor de pază și securitate la misiunile diplomatice, economice și consulare ale statului român în străinătate.

De asemenea, acest caz impune intensificarea muncii contrainformative în mediile unor cetățeni străini aflați temporar sau permanent în țara noastră, pentru a preveni și demasca săvîrșirea unor fapte similare îndreptate împotriva reprezentanților diplomatici străini, cărora sîntem obligați a le asigura protecția adecvată.

Răpirile și sechestrările de diplomați, efectuate în special în țările latino-americane, în care nu e exclus și amestecul unor servicii informative, constituie o violare a normelor juridice referitoare la asigurarea imunităților diplomatice și nu sînt de natură a facilita raporturi normale între state.

Misiunile diplomatice beneficiază de imunitate de jurisdicție deplină, în sensul că actele lor ca organe de reprezentare a statului nu pot fi supuse judecății tribunalelor statului de reședință. [12])

Agenții diplomatici, potrivit art. 31 din Convenție, se bucură de imunitate de jurisdicție deplină, [13]) în sensul că nu pot fi arestați, judecați etc. Ei pot fi însă expulzați sau declarați persona non grata. Astfel în 1963, a fost expulzat din R.S.R. atașatul militar american B.J., care a fost prins în flagrant de spionaj în timp ce făcea observații și fotografia un obiectiv militar. Totodată i s-a cerut să repare prejudiciul cauzat unui cetățean român pe care l-a accidentat grav în drum spre București cu propriul său autoturism.

Agentul diplomatic beneficiază de asemenea de imunitate de jurisdicție civilă și administrativă cu unele excepții (nu e obligat să depună mărturie, nu poate fi amendat pentru încălcarea regulilor de circulație, dar pentru contravenții repetate i se poate ridica permisul de conducere) etc.

Pentru anumite fapte ilicite comise pe teritoriul statului acreditar, omorîrea unui cetățean al statului de reședință, participarea la săvîrșirea unui furt împotriva avutului obștesc sau particular etc., agentul diplomatic poate fi declarat persona non grata, cerîndu-se totodată ca el să fie

---

[12]) Vezi M. Malița, Diplomația, p.p. 225–230.
[13]) C. Alexandrescu și alții Mic dicționar diplomatic român, p.p. 163—164.
Vezi și M. Malița, Diplomația, pag. 228.

trimis în fața organelor de jurisdicție națională și să repare prejudiciul cauzat. Statul acreditant poate renunța la imunitatea de jurisdicție a agenților diplomatici, a familiilor lor și a personalului administrativ și tehnic al misiunii. Renunțarea trebuie să fie totdeauna expresă. *) Aceasta însă se intîlnește foarte rar în practica raporturilor interstatale, întrucît statele nu renunță la imunitatea propriilor lor agenți diplomatici.

Agenții diplomatici beneficiază de asemenea de imunități de ordin fiscal, vamal, asigurări sociale și de alte drepturi și privilegii. **) Imunitatea fiscală operează asupra impozitelor și taxelor personale, directe (impozitul pe venit) sau reale (impozitul pe clădiri), naționale, regionale sau comunale. În privința taxelor vamale, statele consideră în general că nu ar fi obligate a-i scuti pe diplomați de plata lor, însă în practică scutirea lor are loc pe bază de reciprocitate. [14])

Potrivit art. 36 din Convenție, agentul diplomatic este scutit de inspecția bagajelor, cu condiția să nu existe motive să se creadă că acestea ar conține obiecte care nu beneficiază de scutiri, ori al căror import este interzis de legația statului acreditar.

Personalul diplomatic, bucurîndu-se de imunități, nu i se aplică prevederile legislației locale privind :

— asigurările sociale (art. 33) ;

— efectuarea de prestații personale, militare, rechiziții, contribuții și încartiruiri, (art. 35) ;

— exceptarea de la aplicarea dispozițiilor legilor statului acreditar în materie de naționalitate. [15])

— obținerea de permis de ședere pe teritoriul statului și alte obligații ce privesc pe cetățenii străini în general.

Agenții diplomatici nu sînt scutiți de plata unor impozite și taxe ca :

— impozitele indirecte, încorporate în prețurile mărfurilor și serviciilor (art. 34 litera a) ;

— impozitele și taxele asupra bunurilor imobile particulare situate pe teritoriul statului acreditar (art. 34, litera b) ;

— taxele asupra moștenirilor, în cazul succesiunilor deschise pe teritoriul statului acreditar (art. 39, paragraful 4) ;

— impozitele și taxele pe veniturile particulare care-și au sursa în statul acreditar și impozitul pe capital rezultat din investițiile făcute în întreprinderi comerciale în statul de reședință (art. 34, litera d) ;

— impozitele și taxele ce se percep pentru prestații de servicii : apă, canal, gaze, electricitate etc. (art. 34, litera e) ;

drepturile de înregistrare, grefă, ipotecă și de timbru în ce privește bunurile imobiliare, afară de cazul în care șeful misiunii diplomatice, proprietar sau locatar al imobilului îl utilizează pentru scopurile acesteia (art. 34, litera f).

Membrii familiei diplomatului care fac parte din gospodăria sa, se

---

*) Vezi art. 32 din Convenția dela Viena din 1961.
**) Vezi art. 33 și 34 din Convenția dela Viena din 1961.
[14]) L. Oppenheim și H. Lauterpacht, op. cit., vol. 1, pag. 853.
[15]) Vezi M. Malița, Diplomația, pag. 234.

bucură de privilegii și imunități numai dacă nu sînt cetățeni ai statului acreditar (art. 37, paragraful 1).

Diplomații care sînt cetățeni ai statului de reședință, nu se bucură de toate imunitățile recunoscute acestora, sfera privilegiilor acordate lor fiind mai restrînsă. De obicei, agentul diplomatic, cetățean al statului de reședință sau al statului acreditant cu reședința permanentă în statul acreditar, nu beneficiază de imunitate de jurisdicție și de inviolabilitate decît pentru actele îndeplinite în exercițiul funcțiunilor sale. Statul acreditar le poate acorda însă privilegii suplimentare (art. 38, paragaraful 1).

Personalul administrativ și tehnic, [16]) al misiunii diplomatice (secretariat, cancelarie, administrativ împreună cu familiile lor), se bucură de privilegii și imunități, cu singura excepție că nu li se recunoaște imunitatea de jurisdicție civilă și administrativă pentru actele săvîrșite în afara exercitării funcției lor oficiale (art. 37, paragraful 2).

Personalul de serviciu, cetățeni ai statului acreditant se bucură de imunități numai pentru actele săvîrșite în exercitarea funcției, precum și scutirea de taxe, impozite asupra salariilor (art. 37, paragrafiul 3).

Cetățenii statului de reședință aflați în serviciul unei misiuni diplomatice (personal administrativ, tehnic, de serviciu), nu se bucură de privilegii și imunități, „decît în măsura în care le sînt recunoscute de acest stat“ (art. 38, al. 2). În R.S. România asemenea practică nu este cunoscută.

Imunitățile și privilegiile durează din moment ce diplomatul sosește în țară și pînă la părăsirea teritoriul statului acreditar (art. 39).

În situația ruperii relațiilor diplomatice (art. 45), în caz de conflict armat, sau de declarare ca persoana non grata, imunitatea încetează după expirarea unei perioade de timp rezonabile acordate diplomatului pentru a părăsi țara (art. 44).

Cînd un diplomat traversează un stat terț pentru a se prezenta la post, sau se înapoiază în țara sa, statul care i-a acordat viza trebuie să-i recunoască lui și familiei sale, inviolabiltatea necesară.

C. Obligațiile misiunilor diplomatice și ale statului acreditar.

Potrivit art. 41 din Convenție și altor norme ale dreptului internațional, misiunile diplomatice și personalul lor în țara de reședință sînt obligate :

— să nu se amestece în afacerile interne ale statului acreditar ;
— să respecte legile și regulamentele statului de reședință.

Amestecul în afacerile interne ale statului de reședință, constituie o violare a principiilor suveranității, egalității în drepturi și neamestecului reciproc. [17])

---

[16]) Practica statelor e forate diferențiată în acest sens. Astfel, S.U.A., Anglia, Australia, Austria, Birmania, Olanda etc., consideră că acest personal trebuie să beneficieze, cu unele restricții, de aceleași imunități ca și personalul diplomatic. Franța, Japonia, Suedia, Elveția, Danemarca, Chile etc., consideră că acest personal nu trebuie să se bucure de imunități, sau că ele trebuie să se limiteze numai la actele săvîrșite în exercițiul funcțiunii

[17]) P. Fauchille, Traité de droit international public, Paris, 1926, 3e partie, vol. I, p. 54 Vezi și M. Malița, Diplomația, p.p. 198—199.

Neamestecul în afacerile interne este o veche regulă cutumiară ce a fost consacrată încă în Convenția de la Havana din 1928 cu privire la funcționarii diplomatici care prevede că : „Funcționarii diplomatici străini nu se vor putea amesteca în politica internă sau externă a statului în care ei își exercită funcțiile“. [18])

De asemenea Convenția de la Viena în art. 41, paragaraful 1, stipulează expres obligația diplomaților „de a nu se amesteca în treburile interne“ ale statului acreditar.

În această privință apare interesantă poziția unui fost ministru al Izraelului la București, exprimată de A.G., fost prim-secretar al legației acestui stat în R.S.R., care la 4 octombrie 1961 a declarat că : „ministrul izraelian la București este foarte nemulțumit de postul său în R.S. România, deoarece are impresia că aici își pierde timpul. Se consideră prea tînăr ca să se mulțumească cu un rol pasiv. Ministrul ar fi dorit să se amestece și în politica țării în care a fost trimis, ori în R.P.R. nu are o astfel de posibilitate“. [19])

Misiunea diplomatică are obligația de a favoriza dezvoltarea bunelor relații între statele respective și nu prin amestec în afacerile interne ale statului de reședință se pot realiza funcțiile diplomatice cu care a fost îndrituită, ci pe căi și prin mijloace licite. Ambasadorul unui stat și colaboratorii săi nu au dreptul de pildă de a interveni în campania electorală a statului de reședință, a sprijini un partid sau altul, sau un candidat oarecare, a participa la disputele ce au loc, a organiza tulburări, comploturi, diversiuni, sabotaje etc., a întreține legături secrete cu organizații sau cetățeni ai statului acreditar sau ai altor state, în scopul de a face uz de forță sau violență pe teritoriul statului în care-și exercită funcția.[20])

Faptele au demonstrat cu prisosință că, de exemplu, în anii premergători declanșării celui de-al doilea război mondial, ambasadorii statelor fasciste la București se amestecau direct în afacerile interne ale României, luau parte nemijlocit la acțiuni politice cu caracter fascist. Într-un document al Partidului Comunist Român se remarca cîrdășia dintre cercurile și grupările fasciste și acești emisari, astfel ; „...ambasadorii guvernelor fasciste — germane, italian, portughez, franchist, și japonez — au crezut că e timpul să renunțe la agitația din umbră și să coboare în stradă“. [21])

De asemenea între anii 1946—1948, diplomații englezi, americani și francezi și îndeosebi lucrătorii serviciilor de informații care utilizau acoperirea diplomatică, acreditați în statele socialiste, printre care și în România, au căutat să se amestece în afacerile interne ale acestor țări. În prezent acționează în același mod în unele state din Asia, Africa și America Latină în scopul înlăturării guvernelor care nu le sînt pe plac, sau al persoanelor din aceste guverne care nu duc o politică avantajoasă marilor monopoluri capitaliste.

De exemplu, la 14 iulie 1946, Iuliu Maniu a primit de la Burton

---

[18]) Société des Nations, Recueil des traités, vol. C.L.V., pag. 216.

[19]) Arhiva C.S.S., dos. 649, F.D., vol. 13, fila 255.

[20]) Ph. Cahier, op. cit., pag. 143.

[21]) Documente din istoria Partidului Comunist Român, Ed. P.M.R., București, 1951, pag. 290.

Berry și Adrian Hollmann [22]) șefii misiunilor militare a S.U.A. și Angliei la București, copii de pe notele oficiale trimise de guvernele respective, guvernului român, prin care se făceau aprecieri tendențioase asupra politicii României, reprezentînd o încercare de vădit amestec în afacerile interne ale țării. De asemenea aceste oficine au sprijinit prin diverse acțiuni P.N.Ț. și P.N.L. în campania electorală din 1946.

În acele împrejurări P.N.Ț. și P.N.L. au fost finanțate direct de misiunile diplomatice americană și britanică în România, iar „fruntașii național-țărăniști continuau să viziteze pe exponenții diplomatici și militari anglo-americani, iar la rîndul lor aceștia deplasîndu-se în provincie iau contact cu membrii P.N.Ț.", [23]) în scopul culegerii și transmiterii de informații și al organizării unor acțiuni comune pentru răsturnarea de la putere a guvernului dr. Petru Groza.

Pentru a crea dificultăți delegației române la Conferința de pace de la Paris din 1946, puterile occidentale pe lîngă culegerea de informații secrete cu ajutorul unor agenți ce făceau parte din personalul tehnic al delegației la conferință, (Florin Roiu), au instigat reprezentanții partidelor „istorice" să organizeze dezordini și acțiuni antiguvernamentele în interiorul țării, pentru a demonstra în fața opiniei publice „instabilitatea situației politice și incapacitatea guvernului român de a conduce treburile țării".

Amestecul brutal în afacerile noastre interne și încălcarea uzanțelor diplomatice din partea diplomaților puterilor occidentale, s-a manifestat și pe alte planuri. Astfel, la 1 august 1946, Iuliu Maniu a fost primit în audiență de Adrian Hollmann. Cu această ocazie „președintele P.N.Ț. a cerut reprezentantului diplomatic britanic să intervină pe lîngă guvernul englez, pentru ca acesta să nu accepte la Conferința de pace din partea României decît o delegație care să reprezinte toate partidele politice care au semnat armistițiul la 23 August 1944". [24])

Formularea unei asemenea cereri și acceptarea ei de către diplomatul britanic, reprezenta un amestec vădit în politica noastră internă, deoarece statul român prin guvernul său legal constituit, în deplină libertate și suveranitate, stabilea componența delegației care urma să-l reprezinte la Conferința de pace, fără vreo presiune sau imixtiune din interior sau exterior. Trebuie subliniat și faptul că în această perioadă reprezentanții serviciilor de spionaj ale S.U.A. și Angliei, care utilizau acoperirile diplomatice, au organizat o vastă rețea de culegere de informații, au constituit bande subversive pe care le-au finanțat, dotat cu armament, echipament și mijloace de transmitere a informațiilor, [25]) au stipendiat unele ziare și publicații antiguvernamentale etc., fapte și acțiuni scoase în evidență de procesele publice ce au avut loc în acel timp, îndeosebi procesul conducătorilor fostului P.N.Ț.

Potrivit dreptului și uzanțelor diplomatice, șeful unei misiuni diplomatice poate expune și apăra politica statului propriu în fața opiniei

---

[22]) Arhiva C.S.S., dosar nr. 2, F.D., vol. 357, fila 20.
[23]) Ibidem, fila 19.
[24]) Arhiva C.S.S., dos. nr. 2, vol. 357, F.D., fila 52.
[25]) Arhiva C.S.S., dos. nr. 2, vol. 368, F.D., f. 14–15 și următ.

publice și a personalităților din statul de reședință. Aceasta exclude însă legitimitatea unor critici publice scrise sau orale, la adresa politicii statului de reședință, a rațiunilor sau implicațiilor ei, nu numai din partea sa, ci și din partea colaboratorilor săi, precum și a oricăror altor persoane cu funcții reprezentative. Agentul diplomatic trebuie să se abțină de a face aprecieri personale și a avea manifestări publice referitoare la viața politică din statul respectiv, care pot dăuna relațiilor dintre țările în cauză, putînd fi interpretate ca un amestec în afacerile interne ale statului acreditar. Asemenea cazuri sînt multiple în istoria diplomației, iar cei care le-au săvîrșit au fost adesea declarați persoana non grata sau rechemați de la post.

Astfel s-au petrecut lucrurile cu ambasadorul Turciei în Republica Arabă Unită, care în 1952 a fost expluzat, deoarece a formulat unele critici privind confiscarea bunurilor familiei regale a Egiptului, cu însărcinatul cu afaceri al R.F. a Germaniei la Londra, care în 1954 a fost rechemat și scos din serviciul diplomatic, deoarece soția sa în cursul unei recepții a numit Anglia „țară străină și inamică)). [26])

De asemenea declarațiile intempestive făcute de ambasadorul S.U.A. la Roma, la sfîrșitul unui banchet dat la Washington în 1954, în legătură cu politica Italiei, au stîrnit o vie reacție din partea guvernului italian, sau declarațiile ambasadorului S.U.A., la Paris, asupra unor convorbiri avute cu generalul De Gaulle, au provocat o tensiune în raporturile franco-americane etc.

De menționat că o parte din personalul serviciilor informative ce desfășoară activitate de spionaj la adăpostul imunităților diplomatice și chiar alți diplomați ai statelor capitaliste acreditați în R.S. România, fac deseori afirmații calomnioase la adresa politicii noastre interne, ceea ce în anumite circumstanțe (dacă acestea se repetă, urmăresc un scop precis, sînt făcute public sau în anumite momente politice), pot constitui un temei pentru a fi declarați persoana non grata, expulzați sau rechemați, sau pentru a se întreprinde alte măsuri împotriva lor.

Membrii misiunilor diplomatice trebuie să respecte legile statului de reședință și alte dispoziții legale. În țara noastră aceștia sînt obligați să respecte normele legale în vigoare, referitoare la regimul construcțiilor, comunicațiilor pe drumurile publice, igiena și sănătatea publică, regimul juridic al străinilor, modul de autorizare și funcționare a reprezentanțelor, firmelor comerciale și organizațiilor economice străine, *) regimul mijloacelor de plată străine etc. Unii autori arată necesitatea ca diplomații să cunoască regulamentele de poliție, avînd ca obiect securitatea și ordinea publică, [27]) pentru prevenirea unor incidente neplăcute, care pot impieta asupra relațiilor dintre state. Pentru a facilita activitatea de culegere de informații și a nu crea suspiciuni unor spioni ce utilizează acoperirea diplomatică, la numirea lor în R.S. România, li s-a ordonat de către cen-

---

[26]) M. Malița, „Diplomația", pag. 199.
*) Vezi Decretul privind autorizarea și funcționarea în R.S.R. a reprezentanțelor firmelor comerciale și organizațiilor economice străine publicat în Buletinul Oficial al R.S.R., partea I-a, nr. 10, din 27 ianuarie 1971.
[27]) P. Pradier-Fodéré, op. cit. vol. II., p. 112, V. și Ph. Cahier, op. cit. pag. 145.

trală să manifeste : „...cea mai mare grijă pentru a evita orice acțiune care ar duce la crearea de suspiciuni, să încercați să procurați informații secrete pe căi nelegale... vă veți face o problemă specială din a vă conforma întocmai regulilor și legilor în vigoare în locurile pe care le veți vizita“.

În desfășurarea activității ei, misiunea diplomatică ține legătura cu instituțiile din statul de reședință prin Ministerul Afacerilor Externe, iar atașații comerciali prin Ministerul Comerțului Exterior și atașații militari prin Ministerul Forțelor Armate. De asemenea reprezentanța diplomatică poate menține relații cu presa, poate organiza conferințe de presă etc., fără ca pe această cale sau prin intermediul publicațiilor ce le difuzează, să favorizeze sau să exercite acțiuni ostile ordinii de drept, presiuni asupra statului de reședință, organelor sau instituțiilor sale. [28]) În numeroase state diplomații intră în relații directe cu instituții de stat și particulare, cu cetățeni autohtoni sau străini, fără a se comunica aceasta Ministerului de Externe al statului de reședință.

Misiunea diplomatică nu poate să-și creeze diferite birouri, secții etc., în altă localitate decît aceea unde se află sediul acesteia. În vederea obținerii unor asemenea facilități, e necesar consimțămîntul statului de reședință. Juristul jugoslav Milan Bartoș a remarcat că o misiune diplomatică în țara sa a vroit să instaleze biroul atașatului militar la Split, iar biroul atașatului comercial la Zagreb. [29]) Acest fapt este considerat inadmisibil de state, deoarece birourile respective încadrate cu persoane specializate în culegerea de informații secrete și desfășurarea altor acțiuni ostile, ar putea ține sub observare și control întreaga viață internă a unei țări sau regiuni vitale pentru ea.

Statul acreditar potrivit art. 25 din Convenția de la Viena, acordă misiunii „toate înlesnirile pentru îndeplinirea funcțiilor“ sale ca : obținerea de localuri corespunzătoare pentru sediul misiunii și pentru diplomați, asigură libertatea de circulație și deplasare cu excepția zonelor interzise pentru motive de securitate, asigură (convorbiri, corespondență, telegrame prin telex, comunicări telefonice), permite deplasarea curierilor, asigură deservirea sanitară, comercială etc. a diplomaților și a familiilor lor.

Agentul diplomatic poate fi numit în două sau mai multe state (dublă sau multiplă acreditare). În unul dintre acestea el are reședința permanentă, iar în celelalte sosește cînd interesele serviciului impun.

Încetarea misiunii agentului diplomatic este în funcție de voința statului acreditant (rechemare, pensionare, promovarea în funcție, schimbarea postului, considerente de oportunitate) etc. și ca urmare a voinței statului acreditar (declararea persona non grata, expulzarea etc.). Demisia, moartea, încetarea funcționării misiunii ca rezultat al ruperii relațiilor diplomatice, sînt de asemenea cauze care pun capăt activității agentului diplomatic.

Războiul, dispariția personalității juridice internaționale a statului acreditant sau acreditar, suprimarea misiunii diplomatice pe motive de economii bugetare, sînt cauze de încetare a misiunii diplomatice.

---

[28]) Ph. Cahier, op. cit, p.p. 144–145.
[29]) Annuarie de la Commission du droit international, 1958, vol. I, pag. 109. V. și Ph. Cahier, op. cit, pag. 145.

Ruperea relațiilor diplomatice este un act de suveranitate al statului și rezultă din declarații sau alte acte neechivoce. Rechemarea sau expulzarea șefului unei misiuni diplomatice nu pot avea această semnificație.

În afara misiunilor diplomatice permanente, dezvoltarea relațiilor internaționale, a impus și utilizarea îndeosebi în timpul și după cel de-al doilea război mondial a altor forme, metode și procedee de raporturi interstatale denumite : „Diplomația Ad-hoc“, [30]) care vizează pe trimișii itineranți, [31]) conferințele diplomatice și misiunile speciale. [32])

Diplomația Ad-hoc desfășurată sub forma trimișilor itineranți, misiunilor speciale și participarea la conferințele internaționale, prezintă o importanță excepțională în practica relațiilor internaționale, întrucît vizează probleme deosebite care interesează două sau mai multe state, sau comunitatea internațională în ansamblul ei. În practica S.U.A. a fost și este frecvent utilizată metoda trimișilor itineranți, pentru examinarea unor probleme speciale, negocierea unor tratate sau observarea la fața locului a anumitor stări de lucruri. În acest sens sistemul utilizat de pildă de președinții S.U.A. de a folosi ca trimiși itineranți persoane foarte influente, investite cu autoritatea și prerogativele necesare rezolvării unor chestiuni majore, sau pentru informarea președintelui asupra unor chestiuni de importanță excepțională pentru politica S.U.A.

Misiunile colonelului Harry Hopkins, [33]) consilierul președintelui Roosevelt, în Anglia și Uniunea Sovietică, în 1941, misiunea colonelului William Donovan, [34]) (care a devenit ulterior unul din conducătorii serviciului de informații al S.U.A.), în Spania, Bulgaria, Grecia, Turcia, Jugoslavia la începutul anului 1941, pentru a sonda oportunitatea intrării S.U.A. în război împotriva Germaniei și Italiei.

Astfel trebuie privită și misiunea lui Averell Harriman, [35]) cunoscut om politic și diplomat american, fost consilier al președinților Roosevelt, Truman și Kennedy, care la sfîrșitul anului 1965 și în ianuarie 1966, din însărcinarea președintelui Johnson a făcut o vizită în statele socialiste din Europa, inclusiv în România, precum și în R.D. Vietnam, în legătură cu sondarea poziției acestor state privind agresiunea americană în peninsula indochineză și soluționarea conflictului prin mijloace pașnice. În același interval de timp și cu misiuni deosebit de importante legate de aceeași chestiune, a sosit la Hanoi și reprezentantul guvernului sovietic A. Șelepin, [36]) membru al Biroului Politic al C.C. al P.C.U.S. care a dus tratative cu reprezentanții Republicii Democrate Vietnam și ai Frontului Popular de Eliberare Națională din Vietnamul de Sud.

---

[30]) Ph. Cahier, op. cit, p. 361–372, Vezi și M. Malița, Diplomația, p. 292–299 ; Annuarie de la Commission du droit internațional, 1960, vol. I, p.p. 227–283, 290—296, 305–310, 351–357.
[31]) Ph. Cahier, op. cit., pag. 362.
[32]) I b i d e m, pag. 368.
[33]) Jaques de Launay, Historie de la diplomație secrète (1914–1945), Ed. Marabout-Université, Bruxelles, p.p. 286–287 ; 304–307.
[34]) I b i d em, p. 287—289.
[35]) Ziarul „La Tribune de Genève“, din 2 ianuarie 1966, pag. 13.
[36]) I b i d e m, pag. 13.

In prezent statele practică o intensă diplomație și prin intermediul organizațiilor internaționale. Spre deosebire de diplomația tradițională (de cabinet, de ceremonial și etichetă), majoritatea statelor lumii și în deosebi marile puteri, pentru a-și apăra interesele practică o diplomație informativă, economică, culturală și militară.

II. OBIECTIVELE URMĂRITE, FORME ȘI METODE FOLOSITE DE SPIONII CE UTILIZEAZĂ IMUNITĂȚILE DIPLOMATICE, ȘI UNELE PARTICULARITĂȚI ÎN ACTIVITATEA CÎTORVA SERVICII DE SPIONAJ STRĂINE, DESFĂȘURATĂ ÎMPOTRIVA REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA.

Potrivit datelor existente la 15 ianuarie 1971, în R.S. România erau acreditate un număr de 344 persoane cu statut diplomatic, dintre care 201 din statele capitaliste. Împreună cu familiile lor acest număr se ridică la 845 persoane. De asemenea, la misiunile diplomatice lucrează un mare număr de cetățeni străini cu statut de personal administrativ și tehnic, care împreună cu familiile lor reprezintă 620 persoane.

Agenții diplomatici ai diferitelor țări acreditați într-un stat, formează corpul diplomatic,[37]) din statul respectiv. În fruntea corpului diplomatic se află un decan, care este de obicei titularul celui mai înalt grad diplomatic — ambasador sau nunțiu — sau cel mai vechi în funcție în statul de reședință. El are atribuțiuni protocolare, de ceremonial, iar în anumite împrejurări (cu ocazia zilei naționale a statului de reședință, instalarea unui nou șef de stat etc.) vorbește în numele corpului diplomatic. În prezent decanul corpului diplomatic din R.S. România este ambasadorul Italiei la București, Niccolo Moscato.

Cele mai multe misiuni diplomatice acreditate în R.S. România, au rang de ambasadă. Spania are o reprezentanță comercială și consulară. La Constanța funcționează consulatul Turciei, încadrat cu un consul care se bucură de privilegii consulare.

Organele de contraspionaj dețin în prezent date, din care rezultă că aproximativ 40 de persoane dintre diplomații statelor capitaliste acreditați în țara noastră, sînt cadre ale diferitelor organe de spionaj, contraspionaj și polițienești și se ocupă cu culegerea unor informații cu caracter secret prin mijloace ilicite. Un rol activ în desfășurarea activității de spionaj o au cei 20 atașați militari, îndeosebi cei care aparțin statelor ce fac parte din blocul agresiv N.A.T.O.

Dintre marile state capitaliste, statul „Sanda" are la București 32 diplomați, între care 8 atașați militari, împreună cu personalul tehnico-administrativ format din subofițeri. Împreună cu familiile lor numărul acestora se ridică la 70. Dintre acești diplomați, 12 se ocupă nemijlocit cu obținerea de informații cu caracter secret despre R.S. România, angrenînd în acest scop și pe unii din membrii de familie (soțiile atașaților militari).

---

[37]) Ph. Cahier, op. cit, pag. 165 și următ.

La începutul acestui an, a sosit la această ambasadă un ofițer de informații avînd acoperire diplomatică — post nou creat — încadrat cu o persoană ce provine de la Agenția de Infomații a statului respectiv.

Specialistul american în probleme de spionaj A. Tully, arată că la ambasadele statelor capitaliste funcționează un mare număr de ofițeri de informații. Referindu-se la S.U.A. el arată că „numărul colaboratorilor Agenției Centrale de Informații, membri ai personalului diplomatic al unor ambasade americane, depășește pe cel al funcționarilor serviciului diplomatic". Într-un raport al unei comisii guvernamentale din S.U.A., publicat în 1955, se menționa deschis că Departamentul de Stat „pune în slujba spionajului toate posibilitățile organismelor diplomatice".

Statul „Bogdana" are la București 20 diplomați (cu familiile 35), dintre care 6, s-a stabilit că desfășoară activitate de spionaj, inclusiv cei doi atașați militari. De menționat că în cadrul misiunilor diplomatice ale statelor „Sanda" și „Bogdana", unii dintre spionii încadrați pe funcții economice, culturale, consulare etc., se preocupă cu culegerea de informații militare, existînd indicii că ar ține legătura și cu unele surse în acest scop.

Statul „Fira" are la București 32 diplomați, dintre care 6 se ocupă cu culegerea de informații secrete, inclusiv cei 2 atașați militari. Statul „Irina" posedă 12 diplomați, dintre care 4 desfășoară activități de spionaj.

Dintre statele membre N.A.T.O. mai apropiate geografic de țara noastră și care utilizează canalul diplomatic pentru desfășurarea unor activități ilicite, menționăm statul „Geta" care dispune de 12 diplomați, dintre care 4 desfășoară activități de spionaj, inclusiv atașatul militar și statul „Tudora", care are la București 10 diplomați, între care 2 atașați militari, 4 dintre aceștia sînt cunoscuți cu activitate de spionaj.

Statul „Poiana" are în prezent la București 9 diplomați, dintre care 5 sînt cadre ale organelor de spionaj și contraspionaj. Aceștia se ocupă îndeosebi cu exploatarea informativă a vizitatorilor ambasadei, îndeplinind sarcini mai ales de ordin contrainformativ. Dintre diplomații spioni, 2 sînt originari din R.S. România (Cluj și Tîrgoviște), unul din R.S. Moldovenească și unul din R.S. Cehoslovacia. La această misiune diplomatică este o tradiție, un stil de muncă, ca unii dintre diplomații spioni prezenți la post să fie originari din R.S. România, să cunoască țara, limba, să aibă prieteni și legături, spre a se asigura astfel continuitatea și eficacitatea muncii informative.

Schimbarea unor diplomați în ultimii ani, a dus la întărirea rezidențelor de spionaj în unele misiuni diplomatice. De exemplu, în anul 1961 au sosit în țară 24 diplomați și funcționari tehnico-administrativi. Despre 14 din cei veniți s-au obținut date că sub o formă sau alta s-au ocupat cu activitatea de spionaj și contrainformativă. Tendința de întărire a rezidențelor de spionaj din reprezentanțele diplomatice, se manifestă îndeosebi pe linia ambasadelor statelor „Sanda", „Bogdana", „Poiana", „Irina", „Fira", „Geta" și „Tudora".[38])

---

[38]) Arhiva C.S.S., dos. 649, F.D., vol. 13, fila 315.

Dintre noii diplomați sosiți atunci în țara noastră, un mare număr aparțineau statului „Sanda". De pildă, în 1961 la ambasada statului „Sanda" din București s-au schimbat un număr de 6 diplomați. Organele de contraspionaj au apreciat la momentul respectiv că noii veniți erau elemente bine pregătite sub aspect profesional, cunoscători ai limbii române și ruse, cu practică în activitatea diplomatică și munca informativă. [39])

Statul „Bogdana" avea în 1961, 11 diplomați și funcționari diplomatici, dintre care 3 aveau sarcini informative și contrainformative. [40]) Pe linia ambasadei statului „Fira" s-au schimbat în 1961, 4 diplomați, venind la post 3, printre care consilierul comercial „Pleven Aron" cadru al serviciului de contrainformații al armatei. [41]) Din partea statului „Poiana" au venit la post 4 persoane, toate cunoscute cu activitate de spionaj în țările unde au lucrat anterior. [42])

Majoritatea spionilor care utilizează acoperirea diplomatică, au experiență în munca informativă, studii superioare, militare, economice, filologice, juridice, etc. și o pregătire specială în probleme informative și contrainformative făcută la școlile și cursurile organizate de serviciile de spionaj din statele respective. Se acordă o mare atenție selecționării spionilor care vor lucra în statele socialiste din Europa. În acest sens, este semnificativă afirmația unui diplomat al statului „Sanda", cadru al serviciului de informații care spunea : „...personalul pentru Europa răsăriteană trebuie să fie foarte bine selecționat, deoarece are multe probleme cărora trebuie să le facă față și ca atare, acolo trebuie trimiși cei mai buni oameni".

Înainte de a veni la post în R.S. România, aceștia studiază istoria, geografia, economia, trecutul nostru politic, limba română și uneori limba rusă, obiceiurile și particularitățile poporului nostru, iar unii dintre ei sînt trimiși în prealabil ca curieri diplomatici, membrii ai diferitelor delegații etc., cu scopul de a cunoaște cît mai bine țara noastră.

De pildă în aprilie 1961, a fost numit ministru al statului „Poiana" în R.S. România, K.S., fost atașat militar al acestui stat în S.U.A., originar din R.S. Moldovenească. Atît el, cît și soția cunoșteau bine limbile română și rusă, [43]) cît și o parte a țării noastre.

De menționat că printre spionii statului „Poiana" care au utilizat acoperirea diplomatică, au fost mulți originari din țara noastră sau din R.P. Ungară care au desfășurat activitate în trecut în diferite organizații politice.

De pildă, în anul 1966 a venit ca prim secretar la ambasada statului „Poiana" numitul „Radu Ilcuș", originar din Cluj, care înainte a purtat alt nume, desfășurînd o intensă activitate de culegere de informații și propagandă emigraționistă.

Situații similare s-au constatat și pe linia ambasadei statului „Geta".

---

[39]) Ibidem, fila 316.
[40]) Ibidem, fila 317.
[41]) Ibidem, fila 317.
[42]) Ibidem, fila 317.
[43]) Arhiva C.S.S., dos. nr. 649, F.D., vol. 13, fila 317.

Astfel, la sfîrșitul anului 1957 a fost numit prim secretar al ambasadei acestui stat la București, „Danciu Aurel" născut la Galați, care a făcut liceul și 3 ani de facultate în România, unde avea numeroase rude și legături. În timpul șederii în R.S.R. a desfășurat o intensă activitate de spionaj, stabilindu-se totodată că era rezident al serviciului de informații american. În prezent îndeplinește funcția de prim secretar al ambasadei statului „Geta" în S.U.A.

De asemeni în 1965 a fost trimis ca atașat militar al statului „Geta" în România, generalul „Zidaru", născut la Constanța, care cunoștea limba română și avea numeroase relații printre foștii săi colegi de școală. A desfășurat o intensă activitate de culegere de informații secrete, fiind favorizat de faptul că cunoștea bine țara, limba română, obiceiurile și tradițiile din anumite regiuni. Cu prilejul manifestațiilor consacrate zilei de 23 August, se îmbrăca civil și lua contact cu soldații ce participau la pregătirile în vederea parăzii militare, stabilind armele și unitățile din care făceau parte și alte date care-l interesau. De asemeni cînd anumite unități militare construiau sau reparau linii de cale ferată, acesta se deplasa la locul respectiv și prin discuții purtate cu abilitate cu soldații, culegea informații cu caracter secret.

Exprimîndu-și nemulțumirea despre șefii săi care-i cereau să intensifice culegerea de informații secrete despre țara noastră, expunîndu-l astfel la pericolul de a fi prins și demascat, într-o discuție purtată cu colonelul „Carol", atașatul militar al statului „Sanda" la București, generalul „Zidaru" a spus următoarele : „...Cred că într-o zi mă vor chema la protocolul lor și mă vor arunca afară... Nu pot face totul. E prea mult, prea mult. Am crezut că-mi vor trimite un ajutor, înțelegi ? Îmi cer să raportez despre economie, despre politică, armată, căi ferate..."

Spionii care utilizează drept acoperire imunitățile și privilegiile diplomatice, sînt interesați să culeagă, după cum s-a stabilit, informații secrete din toate domeniile de activitate, (politic, economic, militar, tehnico-științific, cultural, social etc.), despre R.S. România, potrivit planurilor de culegere de informații ce le-au fost stabilite de centrala serviciului de spionaj respectiv, folosind în acest scop funcția și preocupările lor oficiale. Totodată spionii fac schimb de date și informații secrete și chiar își coordonează activitatea de culegere a informațiilor sau de prospectare a unor obiective, așa cum procedează atașații militari din statele membre ale N.A.T.O.

Atașații militari de pildă, au instrucțiuni să culeagă nu numai informații din domeniul militar, dar să manifeste și „...un deosebit interes față de elementele politice, economice, financiare, sociale și psihologice", adică să culeagă informații și de acest gen care interesează statul respectiv. În activitatea de culegere de informații cu caracter secret, spionilor li se atrage atenția să lucreze cît mai conspirat. Astfel, într-o instrucțiune dată recent unui asemenea spion, se arăta : „Veți avea cea mai mare grijă pentru a evita orice acțiune care ar putea duce la crearea de suspiciuni, că încercați să procurați informații secrete pe căi nelegale". Aceste fapte au determinat pe unii autori să recunoască fără echivoc că „Foarte adesea

afacerile de spionaj pun în cauză persoanele beneficiare ale statutului diplomatic". 44)

De menționat că spionii conlucrează la verificarea unor date, fac un intens schimb de informații. De pildă în urmă cu cîțiva ani consilierul ambasadei statului „Fira" D.B.J., împreună cu ambasadorul statului „Bogdana", au căutat să stabilească dacă 7 cetățeni români condamnați în trecut pentru trădare de patrie de instanțele judecătorești, au fost puși în libertate. 45)

În afara informațiilor de ordin general, serviciile de spionaj străine prin canalul diplomatic, încearcă să intre în posesia unor informații și să desfășoare unele activități cu caracter specific ce interesează în mod deosebit statul respectiv.

Astfel, statul „Sanda" pune un mare accent pe folosirea diplomaților spioni ai altor state, îndeosebi din blocul agresiv N.A.T.O., din statele africane și latino-americane. De asemenea, spionii ce utilizează acoperirile diplomatice, acordă o mare atenție culegerii de informații prin discuții oficiale purtate cu persoane ce dețin funcții de răspundere pe linie de stat, în domeniul economic, militar și tehnico-științific. Totodată sînt interesați să obțină informații despre relațiile țării noastre cu celelalte state socialiste.

Serviciul de spionaj al statului „Bogdana" e preocupat îndeosebi de obținerea unor informații asupra politicii noastre economice, a planurilor de perspectivă, a orientării și liniilor directoare în dezvoltarea economiei naționale a R.S. România.

Spionajul statului „Fira" își îndreaptă atenția asupra intelectualității, pentru menținerea influenței cultural-politice asupra acesteia, răspîndirea culturii statului „Fira" în România și, legat de aceasta, caută să utilizeze unele tradiții în raporturile dintre cele două țări, pentru a menține și consolida influența și prezența spirituală și politică a statului respectiv în țara noastră.

Spionajul statului „Pădurea" se manifestă tot mai activ pe linia reprezentanței diplomatice, fiind preocupat să culeagă informații din toate domeniile de activitate.

Cunoașterea stării de spirit din rîndul unor minorități naționale din R.S. România, este o altă direcție permanentă de acțiune a acestui serviciu pentru dezvoltarea relațiilor cu cetățenii români „....realizarea cunoașterii și apropierea lor", 46). Ambasada dispunea în 1967 de un fond special, manevrat pe atunci de consilierul ambasarei, D.F., în acest scop.

Spionajul statului „Poiana" desfășoară o activitate susținută, utilizînd cu precădere ca surse de informare cetățeni români, de aceeași naționalitate. De asemenea este susținută propaganda și psihoza emigraționistă, printre altele și prin numeroasele vizite și contacte ce sînt realizate la ambasadă de către diplomații spioni. Datorită propagandei emi-

44) Gerard Cohen-Johathan et. Robert Kovar, L'espionnage en temps de paix, in Annuaire Francais de Droit International, vol. VI, 1960, p. 248 edité par le Centre national de Recherche Scientifique.

45) Arhiva C.S.S., dos. nr. 649, F.D., vol. 13, fila 255.

46) Arhiva C.S.S., dosar nr. 649, F.D., vol. 2, fila 170.

grationiste, precum și altor cauze (reîntregirea familiilor etc.), în perioada 1960—1966 au plecat din R.S. România, un mare număr de cetățeni români avînd naționalitatea statului „Poiana". Mulți dintre aceștia au fost exploatați informativ în străinătate de către unele servicii de spionaj străine, îndeosebi cel al statelor „Sanda" și „Poiana".De menționat că numeroși spioni ai statului „Poiana" ce au funcționat sub acoperiri diplomatice în R.S. România, s-au dovedit a fi rezidenți sau agenți ai serviciilor de spionaj englez sau american. După intensificarea conflictului în Orientul Apropiat, spionii statului „Poiana" din cadrul misiunii diplomatice, se preocupă în mod deosebit de cunoașterea relațiilor României cu statele arabe și cu țările socialiste.

Spionajul statului „Geta" prin intermediul misiunii diplomatice, acordă o atenție deosebită culegerii de informații militare, cunoașterii stării de spirit din rîndul emigrației politice și a vechii colonii existente în țara noastră.

Cît privește metodele utilizate de spionii ce lucrează sub acoperire diplomatică, menționăm în primul rînd utilizarea agenturii provenite din rîndul cetățenilor români, cît și a diferitelor categorii de cetățeni străini care ne vizitează țara.

Studierea și recrutarea de cetățeni români cunoscători de secrete, sau care pot avea acces la documente și date cu asemenea caracter, reprezintă preocuparea lor majoră. Atenția acestora se îndreaptă asupra elementelor cu posibilități de informare, cu funcții de conducere în aparatul de stat, în viața economică și cultural-științifică a țării, sau cu perspective de a deține în viitor funcții înalte, a fiilor foștilor spioni, a persoanelor care fac deplasări frecvente în străinătate, a celor care prin natura preocupărilor lor de serviciu vin în contact cu diplomații străini acreditați la București (recepții, vizite protocolare, gale de film etc.), sau care nutresc convingeri politice reacționare. Deci culegerea de informații prin intermediul agenturii, a fost și rămîne preocuparea principală a rezidențelor de spionaj camuflate în reprezentanțele diplomatice și consulare.

Studierea celor pretabili se face aici în țară, precum și în timpul deplasării persoanei respective în străinătate. Atașatul cultural al statului „Sanda", care era cadru al serviciului de informații, în urmă cu cîțiva ani s-a preocupat intens de studierea unor remarcabile personalități ale vieții noastre cultural-științifice, care în baza acordurilor încheiate de R.S. România cu statul „Sanda", au făcut o vizită de documentare în această țară. Cu acest prilej, atașatul cultural s-a interesat cu mult înainte de plecarea persoanelor respective în documentare în țara sa, despre convingerile politice reale ale celor în cauză, despre poziția lor politică față de conducerea de partid și de stat, lucrările lor științifice și valoarea lor, perspectivele ce le au de a fi promovate, deplasările ce le-au făcut în alte state și scopul lor etc. 47)

De asemenea probleme s-a interesat și consulul statului „Sanda" cu prilejul întocmirii formalităților de plecare. În timpul deplasării în statul „Sanda" persoanele respective au fost de asemenea permanent studiate și

47) Arhiva C.S.S., dos. nr. 649, F.D., vol. 10, fila 297.

supravegheate. Atît înainte de plecare, cît şi la înapoiere delegaţii respectivi au fost invitaţi la unele recepţii şi convorbiri de ataşatul cultural, acţiune care se desfăşoară şi în prezent.

Extinderea relaţiilor culturale, îndeosebi cu statele capitaliste din vestul Europei, deschiderea unor biblioteci la Bucureşti, activitatea lectorilor şi difuzarea de publicaţii ştiinţifice şi culturale unor instituţii şi personalităţi de prestigiu, creează condiţii de cunoaştere, studiere şi o eventuală recrutare a celui vizat. Recent, ataşaţii culturali ai ambasadelor statelor „Bogdana" şi „Fira" la Bucureşti, au vizitat Centrul de documentare al Academiei de Ştiinţe Sociale, s-au oferit să doneze în chip gratuit cărţi şi publicaţii, să afle profilul activităţii acestei instituţii şi nevoile ce le are, pe linia aparaturii tehnice şi documentării.

Încercînd să culeagă informaţii despre potenţialul ştiinţific al statului nostru, un spion care utiliza acoperirea de ataşat cultural al unui stat occidental, în anul 1968 a difuzat unui mare număr de institute ştiinţifice din Bucureşti, un chestionar cu rubrici foarte detaliate, cu scopul de a cunoaşte necesarul de aparatură tehnică, pentru a ajuta, chipurile, institutele respective să şi le procure din ţara lui. Pe lîngă alte întrebări, chestionarul cerea să se arate numărul cercetătorilor, profilul specialităţii lor, studiile şi specializările făcute în străinătate, înzestrarea tehnică a institutelor în momentul respectiv şi necesităţile preconizate pentru viitor.

O activitate intensă de culegere de informaţii, desfăşoară lectorii care predau limba ţării respective la principalele noastre universităţi, ceea ce reprezintă de fapt o prelungire a posibilităţilor spionilor care utilizează imunităţile diplomatice pentru culegerea unor informaţii cu caracter secret. De altfel, aceşti lectori fac parte dintr-un corp anume selecţionat şi instruit de profesori, care au legături nemijlocite cu serviciile de informaţii ale statelor respective. Unii dintre aceştia, sînt, de altfel, cadre şi agenţi ai serviciilor de spionaj şi contraspionaj. Prin ei se face cunoaşterea, studierea şi recrutarea unor cetăţeni români, aşa cum a fost cazul relativ recent al arhitectului W.E. din Cluj, precum şi culegerea de informaţii din diferite domenii de activitate.

Culegerea de informaţii de la vizitatorii misiunilor diplomatice, este o altă metodă prin care spionii ce utilizează această acoperire, culeg date cu caracter secret. Vizitele sînt folosite şi pentru instruirea unor surse, remunerarea acestora şi primirea informaţiilor. Utilizarea vizitatorilor în scopul culegerii de informaţii, este o metodă clasică, care în anumite împrejurări poate prejudicia securitatea statului de reşedinţă. Printre misiunile diplomatice care cunosc o mare afluenţă de vizitatori, sînt cele ale statului „Poiana", „Geta" şi „Bogdana".

Astfel în anul 1969 la ambasada statului „Poiana" au fost în jurul a 30.000 de vizite, iar în 1970 peste 30.400. La ambasada statului „Geta" au fost în 1970 6.200 vizite, iar la ambasada statului „Bogdana" circa 9.000 în 1969 şi 6.000 în 1970.

Ambasada statului „Sanda" în 1969 a primit aproximativ 5.000 vizite, iar în 1970 circa 7.000. Ambasadele statelor „Fira" şi „Irina" au avut în anul 1970 circa 4.000 vizite.

Vizitele sînt utilizate şi pentru depunerea unor obiecte de valoare ca : bijuterii, bani, tablouri, acte şi documente, cărţi rare etc., pe care spionii uneori le scot prin valiza diplomatică sau prin intermediul altor mijloace şi posibilităţi şi le înmînează celor care părăsesc definitiv R.S. România, sau rudelor acestora aflate în străinătate.

Exploatarea în orb a persoanelor cu care vin în contact în împrejurări oficiale sau neoficiale este o altă metodă de culegere a informaţiilor. În acest scop spionii folosesc o întreagă gamă de mijloace şi procedee de la discuţii nevinovate, pînă la relaţii cu caracter amoros. Fiind întrebaţi uneori de interlocutorii lor ce naţionalitate au, unii diplomaţi spioni îşi dau naţionalitatea altor state (francez, englez, italian etc.), sau se prezintă ca diplomaţi ai statelor socialiste, aşa cum proceda Z.E., fost secretar III la ambasada statului „Geta" din R.S.R., care pentru faptele sale ilicite a fost declarat persoana non grata şi expluzat.

Întîlnirile cu caracter oficial (recepţii, gale de film, vizite protocolare la diferite instituţii), sînt de asemeni utilizate pentru exploatarea în orb a unor persoane cu care vin în contact, pentru verificarea şi completarea unor informaţii. Prin discuţii şi întrebări puse cu abilitate, prin flatarea unor interlocutori lăudăroşi, spionii culeg numeroase date cu caracter secret, contactează şi studiază unele persoane care prezintă interes pentru ei. În privinţa comportării în împrejurări neoficiale în timpul deplasării lor prin ţară etc., un serviciu de informaţii, a indicat rezidentului său să aibă o atitudine amabilă faţă de cetăţenii români, în scopul de a-şi uşura sarcina culegerii de informaţii utilizînd aşa zisele „surse libere".

„Acordînd o mînă de ajutor unui localnic aflat în pană de benzină — se arată în directiva respectivă —, se creează premizele unei apropieri ce se poate solda cu obţinerea de informaţii referitoare la regiunea respectivă".

Observarea directă a unor obiective militare, industriale, economice, ştiinţifice etc., fotografierea şi filmarea lor, deplasarea în ţară în scopul culegerii, verificării şi completării unor informaţii, constituie o altă metodă utilizată de diplomaţii spioni, îndeosebi de ataşaţii militari. Aceştia se deplasează în teritoriu pe baza instrucţiunilor date de centrală şi a unor grafice speciale. Astfel, în primul trimestru al anului 1968, ataşaţii militari ai statelor „Sanda", „Bogdana", „Tudora" şi „Fira", au efectuat un număr de 37 deplasări, totalizînd 61 de zile, timp în care au făcut observări directe şi fotografieri asupra unor obiective militare şi economice în judeţele Ilfov, Prahova, Buzău, Constanţa, Iaşi, Bacău, Braşov şi Dolj.

Ataşatul militar al statului „Fira" şi adjunctul său dispun de un magnetofon cu receptor miniaturizat şi înregistrează pe bandă — în timp ce călătoresc — tot ce observă sau întîlnesc, exprimîndu-şi părerea asupra destinaţiei şi caracteristicilor obiectivelor vizate. Informaţiile obţinute prin metoda observării directe, sînt coroborate cu informaţiile deţinute anterior şi completate cu „documentaţia deschisă" referitoare la obiectivul prospectat : cărţi poştale ilustrate, ghiduri, pliante turistice, hărţi, altase, monografii etc.

Instruirea şi folosirea membrilor propriei misiuni diplomatice pentru completarea şi verificarea unor informaţii cu caracter secret, obţinerea de date asupra unor persoane cu care aceştia intră în contact oficial,

prin natura atribuţiilor lor de serviciu, este o altă metodă utilizată de diplomaţii spioni. În acest scop sînt exploataţi informativ şi diverşi cetăţeni ai statului respectiv, sau ai altor state (comercianţi, ziarişti, turişti, vizitatori la rude etc.), care sosesc în interes oficial sau particular în ţara noastră şi trec pe la misiunea diplomatică, sau sînt contactaţi în mod special de către spioni.

Un interes deosebit din punct de vedere informativ şi contrainformativ, a fost şi este acordat specialiştilor autohtoni veniţi în ţara noastră pe baza unor contracte, pentru montarea unor instalaţii cumpărate de la firme din statul respectiv. Cu aceştia spionii ţin legătura în mod sistematic, îi vizitează uneori la locul lor de muncă, primesc rapoartele şi informările lor, le trasează sarcini şi îi instruiesc asupra modului în care trebuie să le îndeplinească.

Folosirea în scopuri informative a unor diplomaţi capitalişti acreditaţi la Bucureşti (din ţările neutre, Elveţia, Austria, etc.), a celor din ţările Americii Latine, din unele state afro-asiatice, sau din statele care dispun de o minoritate naţională numeroasă pe teritoriul ţării noastre (Izrael, R.F. a Germaniei, Grecia, Turcia etc.), este o metodă practicată intens, îndeosebi de serviciile de informaţii ale unor mari puteri imperialiste. Realizarea acestei sarcini reprezintă traducerea în fapt a unei directive dată de un serviciu de informaţii, rezidenţilor săi la Bucureşti cărora le-a indicat : „să recruteze agenţi din rîndul diplomaţilor străini — în special diplomaţi ai ţărilor Orientului Mijlociu, R.A.U., America Latină şi alte state neangajate — ziarişti, reprezentanţi de firme, studenţi, care pot furniza comentarii interesante privind evenimentele din ţara în care se află".

De pildă, în anul 1963 rezidentul serviciului de informaţii al statului „Fira" la Bucureşti, avea înregistrate (înmatriculate şi la centrală), un mare număr de surse pe care le folosea din rîndul diplomaţilor capitalişti acreditaţi în R.S. România, de la ambasador şi pînă la ultimul funcţionar diplomatic. De asemenea, acesta şi-a creat legături strînse şi cu unii diplomaţi ai statelor socialiste, pe care a încercat să-i exploateze informativ.

Se constată că soţiile unor spioni, îndeosebi ai statului „Sanda" şi „Bogdana", sînt utilizate în munca informativă, în pregătirea şi dactilografierea unor rapoarte şi dări de seamă ce se expediază centralei. De asemenea soţia colonelului V.V., fost ataşat militar al statului „Bogdana", era specialistă în fotografieri şi filmări, fiind frecvent folosită în acest scop.

Utilizarea cetăţenilor români care lucrează ca funcţionari la misiunea diplomatică pentru culegerea de informaţii secrete şi nesecrete, este o practică intens uzitată de majoritatea statelor. Deşi aceştia sînt suspectaţi şi verificaţi permanent, într-o instrucţiune a Departamentului de Stat al S.U.A. se arată că asemenea persoane sînt indispensabile, deoarece „funcţionarul local îşi cunoaşte ţara, politica ei, guvernul şi psihologia locuitorilor ei, furnizează indicaţii valoroase în pregătirea raportelor, în analizele situaţiei locale. 47)

47) Arhiva C.S.S., dosar nr. 649, F.D., vol. 1, fila 158.

Totodată se arată necesitatea utilizării acestor categorii de persoane „...ori de cîte ori permit condiţiile locale şi considerentele de securitate". 48) Cetăţenii români ce lucrează ca personal administrativ, tehnic şi de serviciu la misiunile diplomatice sau la domiciliul diplomaţilor, sînt verificaţi permanent de ofiţerii de contrainformaţii în scopul depistării eventualei agenturi a organelor de securitate, cît şi pentru stabilirea celor pretabili a fi utilizaţi în culegerea de informaţii.

Folosirea aparaturii tehnice perfecţionate pentru observare de la distanţă, ascultarea, interceptarea convorbirilor, transmiterea informaţiilor, fotografiere secretă etc., în vederea culegerii de informaţii. Spionii ce utilizează imunităţile diplomatice, posedă o gamă foarte largă de aparate tehnice, menite a completa posibilităţile personale ce le au, în scopul verificării şi stabilirii exactităţii informaţiilor pe care le caută. De asemenea, prin mijloace tehnice adecvate caută să descopere reţelele de telecomunicaţii folosite de organele de partid şi de stat, de organele de securitate şi armată, pentru a asculta şi înregistra convorbirile ce se fac. Totodată sînt preocupaţi să cunoască cifrul de stat.

Utilizarea vizitei în ţara noastră a şefului statului acreditant, a şefului guvernului, sau a unor membri ai guvernului, este o altă metodă folosită pentru culegerea de informaţii, pentru a aborda diferite probleme, a studia unele persoane, a vizita cu acest prilej anumite localităţi şi obiective la care în condiţii obişnuite nu ar avea acces. Astfel în august 1963, colonelul G.C., ataşat al aerului al S.U.A. a însoţit pe Orville Freeman, secretarul pentru agricultură al S.U.A., în călătoria pe care acesta a făcut-o în ţara noastră, cu care prilej s-a interesat de modul în care se efectuează controlul populaţiei, cum se poate circula dintr-un oraş în altul, dacă există puncte de control la intrarea în localităţi, regimul închisorilor, activitatea opoziţiei şi soluţiile pe care le preconizează aceasta în vederea schimbării „situaţiei" etc. 49)

Asemenea prilejuri semnifică momente de destindere şi crează premize pentru îmbunătăţirea relaţiilor dintre state care, sînt intens exploatate de spioni pentru culegerea informaţiilor de care au nevoie.

Exploatarea cu atenţie a presei, publicaţiilor, lucrărilor ştiinţifice, anuarelor statistice etc., care conţin date şi diverse aspecte din viaţa politică, economică, socială a R.S. România, este un alt procedeu folosit pentru culegerea de informaţii secrete şi nesecrete. În acest sens este semnificativ cazul lui P.A., cadru al serviciului de spionaj al statului „Fira" care deţinea în 1967, funcţia de consilier economic al ambasadei statului respectiv la Bucureşti. El a afirmat că „extragerea răbdătoare şi migăloasă" de date din presă şi publicaţii, este o muncă foarte utilă pe care o corelează cu discuţiile şi contactele „continui şi cordiale", cu instituţiile şi autorităţile româneşti, ceea ce i-a permis să obţină maximum de „informaţii exploatabile". Unii spioni au alcătuit dosare şi albume cu fotografii de fabrici, uzine, obiective economice etc., pe care le folosesc ca documentaţie deschisă pentru centrală şi pentru a fi consultată de cei care vor sosi

48) Ibidem, fila 158.
49) Arhiva C.S.S., dosar nr. 649, F.D., vol. 3, fila 52.

ulterior în țară. Vorbind despre modul în care a realizat acest lucru, unul din spionii statului „Geta" a afirmat: „Decupăm fotografii cu fabrici, uzine, și le punem într-un album, fiecare fotografie cu datele respective. Orașele sînt trecute după alfabet, după fiecare avînd 2—3 pagini libere, unde adăugăm pe parcurs și alte informații".

Luarea unor măsuri de verificare a localurilor misiunilor diplomatice pentru a descoperi și înlătura eventuale instalații tehnice plasate în birourile respective de către adversari și pentru instruirea și prelucrarea contrainformativă a propriilor diplomați, este o altă preocupare a spionilor camuflați în reprezentanțele diplomatice. Pe această linie se înscriu măsurile de întărire a pazei și securității sediilor misiunilor respective, de mânuire, păstrare și dactilografiere a documentelor secrete, delimitarea accesului personalului administrativ român numai în anumite încăperi, de supraveghere a propriilor diplomați etc. Departamentul de Stat al S.U.A., a creat un „oficiu de securitate", cu scopul de a verifica personalul american folosit în interior și exterior.

„Scopul unui program de securitate — se arată într-un document oficial american — este de a împiedica eforturile și de a face inutilă eficacitatea operațiilor spionajului străin.

Un aspect principal al activității oficiului de securitate este de a detecta și îndepărta aparatele mecanice sau electronice de ascultare și înregistrare introduse în mod clandestin". [50])

Referirile la înăsprirea situației internaționale, la acțiunile „comunismului internațional", sînt menite a justifica amploarea măsurilor luate cu scopul de a protegui actele ilicite, activitățile de spionaj duse prin intermediul canalelor diplomatice. „Actuala situație internațională — se precizează într-o Instrucțiune a Serviciului de Informații militare a S.U.A. — cere ca tot personalul să fie și să rămînă conștient din punct de vedere al securității. Gradul de securitate necesar poate fi asigurat numai prin stricta respectare a regulilor și directivelor de securitate și a accentuării continue asupra importanței lor". [51])

În acest scop diplomații sînt prelucrați periodic, se schimbă frecvent sistemele de încuiere a fișetelor, birourilor, încăperilor, s-a limitat amestecul „inevitabil al serviciilor publice românești" (telefoane, apă, canal etc.), iar în „anumite puncte nevralgice" ale imobilului unor ambasade s-au instalat dispozitive de încuietori electrice, celule fotoelectrice, sisteme de alarmă luminoase sau sonore. „Există la ambasadă — scria un diplomat al statului „Sanda" familiei sale — un sistem de alarmă care duce la o zonă interzisă și care uneori cînd bate vîntul mai tare, dă alarma cu sau fără motiv, de ți se ridică părul măciucă autnci cînd o auzi... Mi s-a întîmplat și mie odată, am mers sus și am constatat că nu era nici un intrus". [52])

De asemenea la unele misiuni diplomatcie au fost luate măsuri pentru reducerea considerabilă a rapoartelor cu caracter secret, revizuirea și distrugerea materialelor care nu sînt utile, amenajarea unor încăperi

[50]) Arhiva C.S.S., dos. nr. 649, F.D., vol. 1, fila 134.
[51]) Ibidem, fila 140.
[52]) Ibidem, fila 142.

înzestrate cu aparate care fac neinteligibile convorbirile ce se poartă etc. În legătură cu acest sistem de asigurare a securității convorbirilor, este semnificativă relatarea făcută în ziarul Daily Telegraph de către un ziarist englez, care în perioada 22—26 septembrie 1964, a venit în R.P. Română pentru a scrie un articol în legătură cu activitatea fostului ambasador britanic la București, Murray Dalton James.

„...Dl Murray a urcat sus... prin ușa cu grilaje de oțel — pentru securitate. Pe masa d-lui Murray, ca și pe cele din alte camere ale ambasadei în care au loc conversații confidențiale, există un comutator electric. Dl. Murray a apăsat și deodată camera s-a umplut de murmurul sgomotos al unei petreceri reușite, cu tot haosul ei acustic. Dl. Murray mi-a explicat — cu voce puternică, pentru a-l putea auzi — că acesta este un procedeu împotriva „tragerii cu urechea". [53]) Și exemplele ar putea continua.

La unele misiuni diplomatice au fost numiți ofițeri cu problemele de securitate, iar unele dintre acestea sînt în mod sistematic inspectate de ofițerii regionali [54]) de securitate care au largi atribuții în acest sens, mergînd pînă la destituirea diplomaților care au încălcat regulile de păstrare a secretului. De exemplu în anul 1964 ambasada statului „Sanda" și activitatea ofițerului de securitate al acestei ambasare, anume: C.E., a fost inspectată de trei ofițeri superiori. La ambasada statului „Poiana" a venit în inspecție Y.S., originar din R.S. Moldovenească, care în 1944 a fost parașutat de spionajul englez în România.

*
* *

Din cele arătate rezultă că serviciile de spionaj ale statelor capitaliste utilizează canalul diplomatic pentru culegerea de informații secrete și desfășurarea altor acțiuni ilicite împotriva statului român. Cunoașterea statului juridic al personalului diplomatic, a metodelor utilizate de spionii ce folosesc această acoperire pentru culegerea de informații, ne va ajuta să concepem și să traducem în fapt cele mai indicate măsuri de prevenire a tuturor acțiunilor ostile îndreptate împotriva R.S. România, puse la cale de către spionii existenți în reprezentanțele diplomatice, consulare și comerciale străine, și să contribuim astfel la asigurarea securității statului nostru, la îndeplinirea îndatoririlor ce ne revin.

[53]) Arhiva C.S.S., dosar nr. 649, F.D., vol. 1, fila 147.
[54]) Ibidem, fila 152.